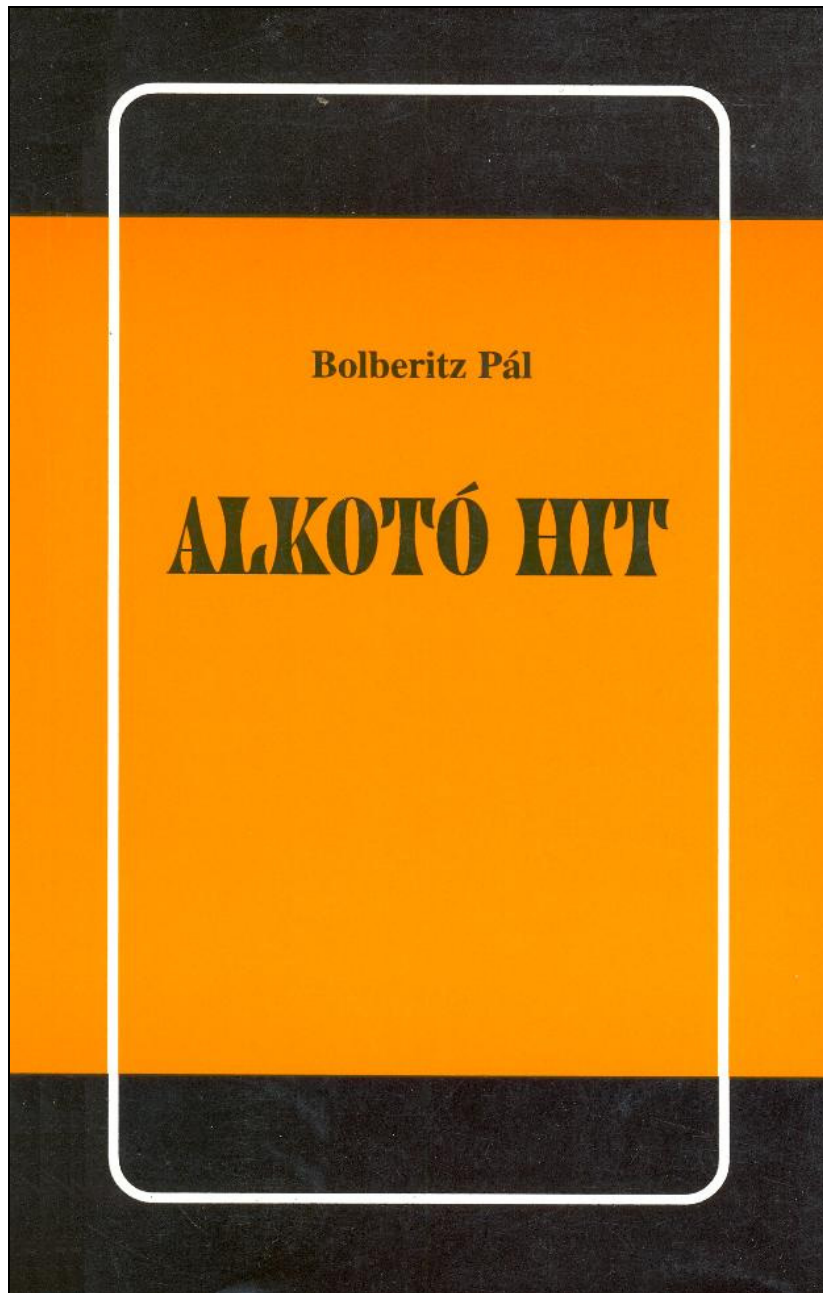


Bolberitz Pál

Alkotó hit

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a maganyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.



Impresszum

Bolberitz Pál
Alkotó hit

Szerkesztette: Kuruczleky Iлона

Antall József emlékére

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1996-ban jelent meg a Magyar Kolping Mozgalomért Alapítvány gondozásában, az ISBN 963 04 6902 2 azonosítóval. Az elektronikus változat a szerző, Bolberitz Pál, engedélyével készült. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a szerzőé.

A könyv szövegét Dalmadi Miklós vitte számítógépbe.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék.....	3
Előszó.....	4
Új szívekkel (1991–1992).....	5
Krisztus Jézus született.....	5
Boldog Kolping Adolf.....	6
Új esztendőben új szívekkel.....	8
A szabadság csapdája.....	10
Válságban a család?.....	12
Kolping világtalálkozó Sao Paulóban.....	14
Vissza Európába?.....	16
A tettek misztikusa.....	18
Családba született.....	19
Jöjj, kövess (1993-1994).....	21
„Jöjj, kövess engem...”.....	21
Emmauszi utunk.....	23
Országos prézestalálkozó a Vihar utcában.....	24
Táborozás.....	25
A kezdés öröme.....	27
Az egyház három arca.....	29
Boldog karácsonyt.....	31
Szabadság... felelősséggel.....	33
A lélek erejében.....	35
Semleges iskola?.....	37
Mérleg.....	39
Isten adósai vagyunk.....	41
Reményünk alapja (1995-1996).....	43
Múltból a jövőbe.....	43
Elmélet és gyakorlat.....	45
Életünk: emmauszi út.....	47
Anyagi vagy szellemi érték?.....	49
Ifjúságunk és az Egyház.....	51
Küldetésben.....	54
Igazságosság a társadalomban.....	57
A szorgalom, – erény.....	59
Cél, az önnevelés.....	62
Karácsonyi ajándék.....	64
Harminc éve fejeződött be a II. Vatikáni Zsinat.....	66
Reményünk alapja.....	68
Örömünk oka.....	70
Hívás vagy foglalkozás.....	72
A jó házasság.....	74
Jog és kötelesség.....	76
Szabadon kell a jót tenni.....	78

Előszó

E könyv a Magyar Kolping Szövetség lapjában, a Lang György szerkesztette „Kolping” - újságban megjelent elmélkedő írásaimat tartalmazza.

Az írások időrendi sorrendben vannak rendszerezve, amit az aktualitásokra való odafigyelés indokol. Az „Alkotó hit” cím arra utal, hogy boldog Adolf Kolping szemléletében az alkotó tevékenység megszentelésének jelentős szerepe van életünkben. Ám az alkotás nem csupán dolgokra, hanem önmagunkra, keresztény erkölcsi jellemünk formálására is vonatkozik.

Alkotásunk olyan lesz, amilyenek mi magunk is vagyunk. Hit nélkül mit sem ér munkánk és tevékenységünk. „Hogyha az Úr nem építi a házat, aki azt építi, hasztalan fárad.” (126. Zsoltár).

Budapest, 1996. május 25.

Adolf Kolping pesti látogatásának 140. évfordulóján,
a millicentenárium évében.

Dr. Bolberitz Pál
pápai prelátus,
a MKSZ országos egyházi elnöke

Új szívekkel (1991–1992)

Krisztus Jézus született

A harmincas években történt. Magányos férfi utazott le a közeli kisvárosba. Barátai hívták, hogy ne töltsse egyedül a szentestét. Az utolsó vonattal érkezett, már erősen szürkült, alig járt valaki az utcákon. Jó mélyen lélegzett a friss vidéki levegőből. A hó is halkán hullani kezdett. Ekkor az egyik kirakat előtt észrevett egy kopott ruhás kisfiút. Nagy, vágyódó szemei egy kis Betlehemre szegeződtek. A férfi megszólította: „Ezt szeretnéd megvenni?” A fiú bólintott, de nem vette le szemeit a kirakatról. „Nem is lehet drága” folytatta a férfi. A kisfiú kihúzta kezét a zsebéből, tizkrajcáros csillogott benne. „Ezt az előbb találtam, de ezért nem adnak semmit”. A férfi elkérte a pénzt s a fény felé tartotta. „Hallod öcsi, ez nem közönséges pénz, bizonyára az angyalok ejtették el” A gyerek csodálkozva nézett a férfira. „Gyere, mondta az, menjünk be az üzletbe” – és megfogta a hideg kis kezét. Bent már senki sem volt, csak az idős kereskedő. Udvarias mosollyal szól: „Éppen zárni készülök” A férfi hunyorított a szemével. „Akkor a legjobbkor jöttünk. Kis barátom egy rendkívüli pénzt talált, az angyalok vesztették el. Azt veheti rajta, amit csak akar” Ezzel ismét ráhunyorított a kereskedőre és az értette. Kezébe vette a pénzt, megvizsgálta, aztán sugárzó arccal mondta: „Micsoda szerencse, te aztán jó kisfiú lehetsz. Válaszd hát, amit szeretnél” A gyermek barna szemei ragyogni kezdtek. Először a kereskedőre, aztán az ismeretlen férfira nézett, mindkettő tekintetéből biztatást olvasott ki. Erre rámutatott a kirakatban csillogó Betlehemre: „Ezt szeretném” A kereskedő szépen becsomagolta, szaloncukrot is adott hozzá. A gyermek boldogan hagyta el a boltot. Az ismeretlen férfi ekkor elővette pénztárcáját és fizetni akart. „Szó sincs róla, uram, szól a kereskedő, ma este nekem is karácsonyom van. Az a Jézus, akinek világrajövetelét ma ünnepeljük, figyelmeztetett bennünket: „Amit egynek tesztek a legkisebbek közül, azt nekem teszitek” A két férfi egymás szemébe nézett és kezet szorított. Mindketten hívő emberek voltak, tudták, hogy ebben a pillanatban született meg szívükben a kis Jézus.

Jézus minden karácsonykor újra megtestesül, most az emberek szívében. Újra kopogtat, s kéri, hogy fogadják be. Befogadni csak az tudja, akinek van hely a szívében a másik számára. Boldog karácsonyt kívánunk egymásnak, de csak annak lehet boldog karácsonya, aki mást boldoggá tud tenni. Ez bizony nem megy lemondás és áldozat nélkül. De megéri. Mert olyan tiszta örömet hoz a szívbe, amit senki el nem vehet tőlünk. Mi keresztények tudjuk, hogy különösen karácsonykor, miért szerzünk örömet embertársainknak. Azért, mert az Isten Fia megajándékozott bennünket. Ingyen, érdemtelenül. Emberré lett, hogy emberi módon megtapasztaljuk Isten felénk irányuló szeretetét. Emberré lett, hogy meghalhasson értünk a keresztfán és megnyissa számunkra a mennyország kapuját. Emberré lett, hogy megtanuljunk tőle, miképpen kell bűn nélkül embernek lenni. Emberré lett, hogy földi vándorlásunk útján megértő társunk lehessen. Ezért örvendezünk minden karácsonykor. Ezért akarunk adni, mert mi is megajándékoztak vagyunk. Nemcsak kívánunk egymásnak boldog karácsonyt, hanem igyekszünk boldoggá is tenni mások karácsonyát. És akkor kegyelemteljes, boldog szent karácsonyunk lesz.

Ilyen értelemben kívánok Isten áldotta karácsonyt Kolping Adolf boldoggá avatásának évében a Magyar Kolping Szövetség nevében minden Kolping-családnak és tagjainak baráti szeretettel.

Boldog Kolping Adolf

Nagy események voltak tanúi a világ több mint harminc országában élő és működő kolpingosok. A mozgalom alapítóját és atyját, Kolping Adolf áldozópapot II János Pál pápa 1991. október 27-én Rómában a Szent Péter bazilika előtti téren, ünnepélyes szentmise keretében boldoggá avatta.

A Magyar Kolping Szövetség számos magyarországi egyesületével képviseltette magát a boldoggá avatáson. Budapestről két zarándok busz indult az Örök Városba. Nagy örömmel találkoztunk a Szent Péter téren a pécsi, a bolyi és pécssomogyi Kolping-tagokkal. Innen is, onnan is magyar hangok ütötték meg fülünket. Itt a miskolciak, amott a sátoraljaújhelyiek, gyöngyösiak, székesfehérváriak ismerős arca bukkant föl. Mindenkinek tiszta öröm sugárzott az arcán. Pedig a zarándokút mindnyájunknak eléggé fárasztó volt. A program is nagyon sűrű. De ki ne vállalta volna ezt, amikor végre megélhettük, hogy a Katolikus Legényegyletek alapítóját, Kolping atyánkat boldoggá avatják.

A kölni nemzetközi központban már hónapokkal megelőzően szorgos szervező munka folyt, hogy a csodálatos ünnepség zökkenőmentesen zajlódjék le. Képzeljék el, csak a boldoggáavatási szentmisén mintegy harmincezer német zarándok vett részt, a világ minden tájáról érkezőkről nem is beszélve. Ez a szeretetteljes nemzetköziség nyert kifejezést a hívek közös könyörgésének imáiban, ahol a németen kívül angolul, portugálul, spanyolul, olaszul és magyarul is szállt a közös ima az ég felé. Maga a Szentatya is, a szentmise végén magyarul szólalt meg, és külön köszöntötte a kolpingosokat, hiszen a pécsi Kolping-kórus színvonalas szereplése a boldoggáavatás szertartásának zenei aláfestését még áhítatosabbá tette. Dr. Seregély István érsek úr, a magyarországi püspöki kar elnöke, a Magyar Kolping Szövetség fővédnöke is koncelebrált a Szentatyával az ünnepélyes szentmisén. Jó érzéssel emlékeztünk vissza a mintegy esztendővel ezelőtti ünnepélyes szentmisére a budapesti Szent Imre ciszterci plébániatemplomban mondott miséjére, amikor 1990. november 3-án megáldotta a már működő hét magyar Kolping-család zászlaját és Heinrich Festing prelátus, a Nemzetközi Kolping Mozgalom általános prézese elnökletével a József Attila Gimnázium dísztermében megalakult a Magyar Kolping Szövetség, ami egy év leforgása alatt immáron harmincöt Kolping Család Egyesületet foglal magába.

Hálát adtunk a Jóistennek az eredményes gyarapodásért és kértük – immár a boldogok sorába emelt – alapító Atyánk mennyei közbenjárását a még sikeresebb jövődjéért. Lassan kezdett ébredezni hazánkban a Kolping-szellem, de – ilyen már a mi népünk – ha már „beindult” a vonat, akkor szívesebben kapaszkodnak fel rá. Hála legyen az Úrnak, nap mint nap tapasztaljuk az emberek érdeklődését, újabb és újabb jelentkezők szeretnének Kolping-családot alapítani. No, de messze szaladtam az eredeti témától. A boldoggá avatási ünnepségek felsorolása korántsem teljes. Hiszen október 26-án este, az ünnep vigiliáján a világ minden tájáról összesereglett Kolping-tagok lenyűgöző fáklyás felvonulást rendeztek Rómában a lateráni bazilika előtti hatalmas téren. Itt találkoztak egymással a régi ismerősök, közösen imádkoztak, énekeltek és adtak hálát az Úrnak a nagy eseményért. Másnap, vasárnap délelőtt 10 órakor kezdődött a Szent Péter bazilika előtti téren a boldoggáavatási szentmise. Lenyűgöző látvány volt, ahogy a hatalmas térre vonultak a Kolping-egyletek képviselői, mindnyájan saját jellegzetes narancs-fekete Kolping-zászlójukkal. A mi magyar nemzeti színű szalaggal ékesített Kolping-zászlóinkat is ott lobogtatta a szél, s német barátaink jóvoltából a magyar kolpingosok egészen elől ülhettek a szentmisén. Külön is köszönjük a rendezők kedves figyelmességét. Amikor a Szentatya latin nyelven boldoggá nyilvánította Kolping atyánkat az evangélium olvasása előtt, lassan lecsúszott a lepel, a hatalmas szöttek a bazilika ormán függő Kolping-képmásról és ország-világ láthatta boldog Adolf Kolping számunkra annyira ismerős, vonzó

arcát. Sokan úgy érezték, hogy épp rájuk veti tekintetét, és egy kis hamiskás mosoly bújik meg szája szögletében. Mennyire jellemző ez Kolping atyánkra, aki olyan fontosnak tartotta, hogy követőinek mindig tiszta evangéliumi öröm legyen a szívében. Ez az öröm csak fokozódott a szívünkben, amikor másnap, hétfőn a falakon kívüli Szent Pál bazilikában folytatódtak az ünnepek és részt vehettünk azon a szentmisén, melyet hálaadásul a boldoggá avatásért Felici bíboros, a Szenttéavatási Kongregáció prefektusa celebrált. Csak úgy zengett az ősi bazilika a kivonulás közben a Kolping-induló hangjaitól. Kedden, október 29-én részt vehettünk a Szent Péter bazilikában azon a szentmisén, melynek liturgikus szövege már boldog Adolf Kolping tiszteletére íródott. Ezt a szentmisét Joachim Meissner kölni bíboros érsek úr celebrálta, s nem véletlenül, hiszen ő kérelmezte hivatalosan a boldoggá avatást, mivel Kolping Adolf kölni egyházmegyés világi pap volt. Beszédében a bíboros hangsúlyozta, hogy amikor Kolping 1865-ben meghalt, úgy tűnt, hogy Marx Károly eszméi fognak diadalmaskodni a szociális mozgalmakban. S lám, most, amikor világszerte sorba döntenek le Marx szobrait, Adolf Kolping megdicsőül. Isten malmai lassan, de biztosan örölnek. A mise végén a Szentatya újból meglátogatott és fogadott bennünket. Arra buzdított, hogy legyünk hűségesek a mozgalom alapítójának eszméihez. A szerdai napon a Maria Maggiore bazilika volt a kolpingosok közös imájának helye, ahol – akár csak a Szent Pál bazilikában – Heinrich Festing prelátus, általános prézes lelkesítő és világos elemző homíliája buzdította a jelenlévőket, miközben hálát adtak a Boldogságos Szent Szűznek, akinek Kolping atyánk is oly nagy tisztelője volt. Végül a római sportcsarnok fogadta be látványos ünnepségre a nemzetközi Kolping-mozgalom tagjait, ahol a mozgalom világot átölelő nemzetközisége kapott reprezentatív kifejezést. A színvonalas, komoly, de ugyanakkor vidám műsor a zene és a látványosság erejével jelenítette meg Adolf Kolping életét és az ő mozgalmának majd másfél évszázados történetét. Mindenki boldogan tért vissza Rómából hazájába Kolping Adolf boldoggá avatásáról. Mert „boldog” az, aki már a mennyországban van. És mi úgy éreztük, hogy alapító Atyánk mennyei boldogságából egy szikrát, egy lángocskát mi is hazavittünk a szívünkben. Ne hagyjuk kialudni ezt a lángot, hanem óvjuk, élesszük, hogy világítsunk és melegítsünk vele.

Új esztendőben új szívekkel

Szilveszter napja és újév ünnepe mindenkit arra készítet, hogy szembenézzon önmagával. Mérleget készítsen az elmúlt évről és terveket szövögessen a jövőről.

Az elmúlt esztendőre visszatekintve először is hálát kell adnunk Istennek, mert jó szándékú, ám botladozó lépteinket jó végre segítette. A Kolping-mozgalom történetében az 1991-es év jeles esztendő volt. Mi, mai kolpingosok megélhettük azt, amire a régi legényegyleti tagok csak áhítoztak. Alapító atyánkat, Adolf Kolping áldozópapot II. János Pál pápa ebben az évben avatta boldoggá, és sorolta hivatalosan az üdvözültek sorába. Van tehát az örök közvetítő, az Úr Jézus közelében közbenjárónk a mennyben, aki a szentek seregében folyvást imádkozik, hogy az általa alapított katolikus legényegyleti mozgalom, a mai Kolping-családok célkitűzései, Isten akarata szerint megvalósuljanak.

Az elmúlt esztendőre a Magyar Kolping Szövetség is büszke lehet. Mozgalmunk nem várt gyorsasággal terebélyesedett szerte az országban, jóllehet eszközeink ugyancsak kezdetlegesek voltak. Már itt-ott önálló Kolping-házak is vannak jó szándékú adakozóknak köszönhetően. Áldja meg őket az Isten, akár idehaza, akár Németországban élnek, s mi sem feledkezzünk meg róluk imáinkban. Beindult már a Kolping-jellegű szakoktatás. Ilyen iskoláink is vannak, szintén részben külföldi segédlettel. Segítettünk a jugoszláviai menekülteknek. Tanfolyamokat, ifjúsági táborokat szerveztünk. A plébániákon mindig lehet számítani a kolpingosokra, ahol „a dolgok végét meg kell ragadni”. Országos Kolping-lelkigyakorlatot rendeztünk Leányfalun, és még sokáig sorolhatnám eredményeinket.

Ám ezek mellett hibáinkról is szólni kell. Súlyos örökséget hordozunk szívünkben az ateista-kommunista rendszerből. Az elmúlt, majd fél évszázad „terhe” nyomasztóan nehezedik ránk. Sokan közülünk lélektelen gyakorlati materialistává váltak, még ha kifejezetten nem is vallástalanok. Az önzés, egyéni érdek, a széthúzás szelleme ott kísért szívünkben. „Új szívet teremtek belétek – mondja az Úr a próféta ajkával – kiveszem belőletek a kőszívet és hússzívet tesztek a helyébe” S másutt meg ezt mondja: „Szíved hústáblájára írom törvényemet” Valóban: „Új esztendőben, új szívekkel” kell elkezdenünk feladataink végzését, amint újévi énekünkben imádkozzuk. Mert feladataink bőven vannak.

Először is: el kell mélyítenünk az egyesületi életet. Hogyan? Amint az apostol buzdít: „Keresse mindegyiktek, ami a másíknak hasznos. Így teljesítitek Krisztus törvényét” Aki a másik javát keresi, a maga „számítását” is megtalálja. Ne csak azt nézzük, hogy mit kaphatunk a Kolpingtól, hanem elsősorban azt, hogy mit adhatunk a mozgalomnak. Hála Istennek, sok hazai és külföldi jó példa áll előttünk, ami lelkesíthet. Ne akarjunk minden problémát másokkal megoldatni, hanem tegyünk meg mindent, ami tőlünk telik, és akkor jön majd a segítség is. A „közösség” szót lejáratta a régi rendszer, s ezzel önző individualistává tette az embereket. Nekünk vissza kell adnunk e szó eredeti keresztényjelentését. Szeretet-közösséggé kell válnunk!

Ne feledjük, hogy az Úr Jézus ezt mondta tanítványainak: „Arról ismerjék meg az emberek, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt”.

Másodszor: el kell mélyíteni vallásos életünket. Sok tagunkat a jó szándékú érdeklődés hozta sorainkba. Nemzedékek nőttek fel megfelelő hitoktatás nélkül. A felnőtt keresztényoktatás ma egyik legsürgetőbb feladatunk. A Kolping-családok vallásilag érettebb tagjai karolják fel azokat, akiknek keresztény tanításra van szükségük.

Harmadszor: az ifjúság nevelése. A Kolping-egyesület „család” struktúrájú. A családban gyermekek és fiatalok is vannak. Rájuk a leginkább a jó példa és a lelkesítő élmény hat. Ezt a felnőtteknek kell biztosítaniuk. Az ifjak tapasztalják meg az alkotás és a munka örömét. Lássák

a tiszta erkölcsű szórakozás példáját. Kapjanak önálló feladatokat, ahol az önzetlen családi életre felkészülhetnek. Táguljon világnézetük, aktivizálódjon társadalmi elkötelezettségük.

S végül negyedszer: fokozni kell szociális érzékenységünket. Hazánkban a szociális kérdés rendkívül kiéleződött. Korábban is megvoltak ezek a problémák, de nem szabadott „látni” azokat. Most aztán mind látványosabbá válnak. Jóllehet eszközeink silányak és kezdetlegesek, továbbá hiába igényeltük vissza a kárpótlási törvény alapján egykori legényegyleti házainkat, sokáig tart, míg ebből valamit látni is fogunk. Minden egyesületnek a maga viszonyai közt kell tehát „kikaparni a gesztenyét”. A helyi kezdeményezések a legfontosabbak. Karitatív segítséggel a „tüzet” el lehet oltani, de a „leégett házat” valakinek fel kell építenie. Ez a mi profilunk. Nem látványos, de hosszú távon ez a leggyümölcsözőbb munka. Aki nemes és nagy feladatokra szánja magát, annak a „szívét kell zálogba adnia” mondotta Kolping Adolf. „Ezt az új szívet” kérjük az Úrtól az új esztendőben.

A szabadság csapdája

Napjainkban sok szó esik a szabadságról és annak elméleti háttéréről, a liberalizmusról (libertas = szabadság). Ám felmerül a kérdés, hogy milyen szabadságról van itt szó? A marxizmus-leninizmus rendszerei is folyvást a szabadságról szóltak, és ez diktatúrát jelentett a gyakorlatban.

A liberalizmusnak többféle változata van. Ám minden változata mögött alapvetően idealista módon eltúlzott optimista emberkép húzódik meg. Eszerint az ember alapvetően jó (nincs áteredő bűn). Minden ember „testvér”, minden ember „egyenlő”, következésképp minden ember „szabad”. Egy úr van, és ez az „ész”. Mindent annak kell alávetni. Csakhogy mi az ész, és hogy kinek van „esze”, azt mindig az a hatalmi csoport határozza meg, akinek ereje és befolyása van ahhoz, hogy a racionalitás és intelligencia „mérésének” – látszólag egzakt módszereit meghatározza. Most sincs ez másképp. Ugyanazok, akik korábban a pártállam „tehetségei” voltak, most a gazdaság, a vállalkozások „szakemberei”. A korábbi, szocialista szellemi arisztokraták (akik a pártállam idején „kénytelenek” voltak Párizsban, Oxfordban és Amerikában tanulni-tanítani) hazaérkezvén, mint korábban „üldözött mártírok”, az áldozat jogán minden törvény felett tudhatják magukat és birtokolják a „szabad-demokrácia” „főrendiházi” stallumait. Nekik mindent szabad, a gyakorlatban. S mindenki más is szabad, – elméletben. Hiszen az esélyegyenlőség korában élünk, ami azt jelenti, hogy aki a múlt rendszerből „örökölte” esélyeit, annak még adnak (esélyt), hogy bővelkedjék, akinek viszont (a múlt rendszerből) nem volt esélye ebben a „szabad versenyben”, attól még azt az esélyt is elveszik, amije van. Szép kicsavarása ez a Jézusi mondásnak „Akinek van, annak még adnak, hogy bővelkedjék, akinek viszont nincs. attól még azt is elveszik, amije van”. Csakhogy az evangélium e kijelentést az isteni kegyelemmel való együttműködés összefüggésében értelmezi. Az a szabadságeszmény, amely (naivul?) abból indul ki, hogy az emberi természet annyira „jó”, hogy nem él vissza a szabadsággal, szabadossághoz vezet. A szabadosság pedig a gonoszság, a hazugság és bűn korlátlan „szabadságát”, esélyét jelenti az igazsággal, a jósággal és az erkölccsel szemben. A tisztességnek és az erkölcsnek – s így a vallásnak – ugyanakkor nincs szabadsága, hogy a maga értékeit érvényesítse a társadalomban. Ezért minden Isten nélküli (vagy „érték-közömbös”) szabadságeszmény nem más, mint az erkölcstelenség melegágya, ami alapjaiban rendíti meg a társadalmat. Persze a liberalizmus, mint a „haladás” világnézete (kérdés, hogy milyen cél irányába való haladásról van itt szó) humanista. Isten helyett az idealizált emberi természetet kell itt „imádni” (de különösen ezen eszme „prófétáit”). Az „emberség” erkölcsi követelménye pedig így hangzik: légy toleráns velem szemben (mert nekem igazam van, hiszen „haladó” vagyok), én viszont nem leszek toleráns veled szemben (ugyanis neked „hivatalból” nem lehet igazad, hiszen nem vagy „haladó”). A szocialista és a liberális „haladó” mozgalmakat a felvilágosodás Isten és egyházellenes ideológiája kapcsolja össze. Mindkettő „baloldali” irányzat és a „baloldaliság” (legyen az akár proletár-kollektivista, akár polgári individualista), mivel „haladó”, a „kétszer kettő négy” megfellebbezhetetlen evidenciáját is meghaladóan „nyilvánvaló” és további bizonyításra nem szoruló igazság, ami kizárólagos módon biztosíthatja az ember (mint olyan, és egyáltalán) földi üdvösségét. Ezzel a pótvallással táplálják mintegy kétszáz éve Európát „szellemi vezérei”. Ezért mind a szocializmus, mind a kapitalista liberalizmus legnagyobb ellensége a mindenkori egyház. A kereszténység ugyanis hisz a túlvilágban és onnan várja az üdvösséget. Akarja az ember (a konkrét ember) evilági javát, de nem „bármilyen áron”. A bűn árán semmiképpen. Az evilági üdvösség pedig nem cél a kereszténység szemében, hanem „eszköz” az örök üdvösséghez. Az egyház a szabadságot ilyen összefüggésben értelmezi.

Mi a szabadság: jelentheti a korlátozottságtól mentességet, továbbá a választás és a döntés szabadságát. Ezek közül a legtökéletesebb szabadság, amit a döntés szabadságának nevezünk, mert erre irányul az előző kettő. Aki elkötelezte magát az igazi értékek és jó mellett, ami megfelel az emberi méltóságnak, az igazán szabad, hiszen „célba érkezett”. Teljesen szabad az ember csak halála után, az örök üdvösségben lehet, mert ott már nincs további cél, jó, amit el kellene érnie. Hiszen Istennél van, aki maga a szeretet és a „szeretet soha el nem múlik”. Azt, hogy mi az emberi méltóság, nem lehet népszavazással és társadalmi közmegegyezéssel eldönteni. Ezt csak az Isten Fiától, Jézus Krisztustól és az ő egyházától tanulhatjuk meg. Mi nem vagyunk szabadságellenesek. Csak a szabadosságot vetjük el. Mi nem akarjuk mások világnézeti vagy egyéb „más”-ságát, avagy különbözőségét megszüntetni. De nem mondhatunk le a saját szabadságjogainkról, hiszen azok nem egy szűk csoport „érdekeit” szolgálják, hanem az egész emberiség ügyét. Mi keresztények felelősek vagyunk minden embertársunkért. Nemcsak olyan vonatkozásban, ami a mindenkori „haladó” „baloldali” „felvilágosult” irányzatok képviselői „kiosztanak” nekünk: vagyis foglalkozzunk olyan szociális kérdések megoldásával, amelyekről az államnak lenne kötelessége gondoskodni (hiszen ezért fizetjük az adót!), de az oktatásba, a lélek és szellem helyes formálásának ügyébe aztán ne avatkozzunk bele, mert az úgymond „nem ránk tartozik” s ha kiállunk a katolikus iskolák vagy művelődés, rádió, televízió, sajtó keresztény szellemű irányításának ügyéért, anélkül, hogy egyéb igaz és jó ügy érvényesülését akadályoznánk, akkor szemünkre hányják, hogy türelmetlenek vagyunk és békétlenséget szítunk, ugyanis – állítólag – az egyház küldetése az, hogy a békét szolgálja. Vége van a békepapi mozgalomnak. Az egyház küldetését nem az állam határozza meg, hanem Jézus Krisztus. Ő pedig az evangéliumról való tanúskodásra küldött minket, nem pedig békemozgalmi feladatok végrehajtására. II. János Pál pápa számos esetben hangsúlyozta: a béke feltétele az igazságosság. Béke csak ott lehet, ahol mindenkinek jogait arányosan, a jog és az igazság szerint engedik érvényre jutni. Tudjuk, hogy a régi beidegződések következtében sokan „sírják vissza” a régi szép időket, ahol az egyház (az aczéli kultúrpolitika szellemében) vagy „tiltott” vagy „tűrt” volt, s most csodálkoznak, hogy az egyház él és működési szabadságát nemcsak elméletben, hanem gyakorlatban is követeli.

Az egyház tudatában van annak, hogy szolgálatával nemzetmentő feladatot végez. Tudja, hogy evilági mércével mérve, lehetőségei szűkösek. De mi hiszünk a „kovász” erejében és a kicsiny „mustármag reményében”. Mi ki akarjuk szabadítani honfitársainkat (internacionalista helyett kozmopolita világunkban „veszélyes” ezt a szót leírni!) a csalóka szabadság illúziójának csapdájából. Az egyház tudja Szent Pál apostollal, hogy „ahol a Lélek, ott a szabadság”. Azt is tudja, hogy „mindent szabad nektek, de nem minden használ”. Továbbá „ne éljetez vissza a szabadsággal a test javára”. Üdvözítőjétől azt is megtanulhatta, hogy az „igazság szabaddá tesz”.

Mi az „oktalanság” gyanúját vállalva inkább hallgatunk Istenre, mint az evilág úgynevezett bölcseire és tanítóira, akik a „rendszerrel” jönnek, majd mennek. A mi húsvéti örömünk és örömhírünk az, hogy az igazi szabadságot Krisztus szerezte meg nekünk, amikor bűneinktől megváltott. A bűntől való megszabadulás az igazi szabadság és üdvösség. Ez győzedelmeskedik a világ felett a feltámadásban.

Válságban a család?

A Kolping-mozgalom olyan társulás, amely úgynevezett Kolping-családokra tagolódik. Ezzel is kifejezésre kívánjuk juttatni, hogy a családi életnek milyen nagy jelentősége van a társadalomban. Akinek nincs megfelelő családi háttere, annak a vallási élete, szakmai előmenetele és társadalmi tekintélye veszélybe kerülhet

A család olyan természetes közösség, amely nélkül nincs rendezett társadalom. Ahol nincs rendezett társadalom, ott a nemzeti létet veszély fenyegeti. Régi betegsége az emberiségnek, hogy az újat mindig jobbnak tekinti a réginél. Amikor aztán „baj” van, gyorsan újjáélesztik a „régit” bevált módszereket, de csak ideig-óráig. Ám a családi élet nehézségeit nem lehet pusztán felületi kezeléssel hatékonyan orvosolni. A bajok gyökeréig kell hatolni.

Szomorú örökség

A letűnt kommunista rendszer – minden látszat ellenére – alapvetően családellenes volt. Rendeleteivel, propagandájával szét akarta zúzni a családot. Miért? Azért, mert az állami mindenhatóság legnagyobb riválisa a család volt. A család mint ellenőrizhetetlen, természetes, vérségi kötelékre épülő társulás minden államellenes „összeskűvés” forrása lehet. A család a vallásosság és hazafiság „búvóhelye”. A család megbocsátja azokat a „bűnöket”, melyekre a mindenható államhatalom színe előtt nincs bocsánat. Ezért a családot ott kell megtámadni, ahol a legsebezhetőbb: az anyánál. Ha a családot kocsikerékhez hasonlítjuk, akkor az édesanya a kerék „agya”. Ha „kiütjük” a kerék „agyát” (vagyis a közepét), akkor szétesnek a küllők, és összetörik a kerék. A kommunisták ezért széleskörű propagandát fejtettek ki a női emancipáció mellett. Ezzel együtt járt a férfi-apai szerep lebecsülése. Az édesanyákat rákényszerítették arra, hogy dolgozzanak. A férj fizetése oly csekély volt, hogy egy fizetésből nem lehetett a családot eltartani. A nőket – nemzedékeken át – úgy nevelték, hogy sikerült elhiteni velük egy képtelenséget: lehet valaki egyszerre tökéletes feleség, tökéletes háziasszony és tökéletes dolgozó (néha még a férfiaknál is tökéletesebb és jobban kereső). A nők jelentős része még most sem értette meg, hogy olyan csapdába esett, melyből a kiút az idegbaj, a többszöri válás, a családi élet széthullása, és a hivatásban való helytállás fogyatékosága. A családi élet válságának elsődleges áldozata az asszonyok, de ugyanakkor számos esetben előidézői is. A női lélek ugyanis fogékonyabb az újdonságra, a divatra, mint a férfi. Ezért aztán mindent ki kell „próbálni”, ami „divat”. Arra persze csak kevesen gondolnak, hogy ezzel önmaguknak és környezetüknek mennyit ártanak. A kommunisták nagyon jól tudták, hogy a nőket könnyebben lehet befolyásolni. Ezért rájuk építettek, és az „orruknál fogva” vezették őket.

Helyzetkép

A kommunista rendszer szellemi mételye ma is áthatja a családi életről való gondolkodást. Csupán annyiban színeződik, hogy ma már nem Engelsnek a család „kollektivizálásáról” szóló szép utópiáit emlegetik, hanem az eddig „tiltott” nyugati szerzőket, irányzatokat, divatokat. A közvélemény formálói a nyugati „hírekből” csak azt közvetítik, ami őket igazolja. Szerintük a családi élet nevetségesen kispolgári. A család idejétmúlt intézmény. Az erkölcs csak arra való, hogy boldogtalanná tegye az embert. A nő elméletben egyenrangú a férfival, gyakorlatilag „magasabbrendű” nála, mert a férfi -tevékenységen túl még gyermeket is tud a világra hozni. A gyermek a nő „testrésze”, azt csinál vele, amit akar, és ebbe senki bele nem szólhat (a férfi, férj a legkevésbé, akinek csak az a szerepe, hogy fizessen). A családi élet célja a nő önmegvalósítása. Ehhez a férfi eszköz, akire addig van szükség, amíg a nő jónak látja. A

gyermek arra való, hogy a nő (esetleg a férj) be nem teljesedett vágyait megvalósítsa. Értelmiségi körökben sikerember legyen, aki még gazdag is. Nem-értelmiségiéknél elég, ha a gyermek dúsgazdag lehet. Az élet egyetlen célja ugyanis a gazdagság, mégpedig „bármí áron”. A „modern” szülő erre neveli gyermekét, és mindent e célnak vet alá. Tehát politikailag, világnézetileg, erkölcsileg annak van igaza, aki ezt a szülői célt szolgálja, legitimálja, ideológiailag megalapozza. S mindezt azért, mert most ez a divat, és „nyugaton” is így csinálják. Az, hogy „nyugaton” a többség egyáltalán nem így cselekszik és vélekedik, az a magyar hangadókat egyáltalán nem érdekli.

Van-e kiút?

A keresztény házasság és család-eszmény túlélte kétezer év minden viharát. Ezt is túl fonja élni. Egyrészt azért, mert Isten erkölcsi törvényei örökérvényűek, másrészt azért, mert a maradandó emberi természettel összhangban vannak. A házasság monogám és felbonthatatlan. A család szent, mert a második isteni személy Jézus Krisztus is a szentcsalád védelmében élt és növekedett. A házasság szentség, mert Isten és ember szeretet kapcsolatának hatékony jele a világban. Am Isten nemcsak követelményekkel áll elénk, hanem megvalósítható elvárásokkal is. Ezen túl még kegyelmével segít a megvalósításban. Csakhogy nekünk is kell tennünk valamit. Nevelődni kell a családi életre. A legtöbb válás háttérében az húzódik meg, hogy a fiatalok nem tanultak meg lemondani. Továbbá nem tanultak meg közösen élni. Képtelenek konfliktusokat elviselni és feldolgozni. Ezért aztán egyik „házasságból” rohannak a másikba, de ezzel semmi sem oldódott meg az éltükben, mert úgy járnak, mint a bibliai oktalan ember, aki „oroszlán elől fut és a medve karjaiba rohan”. Önzetlenség, megbocsátás, elfeledés, újrakezdés nélkül nincs boldog családi élet. A kiindulás csak a helyes önvizsgálat lehet. A „hiba” nem a körülményekben, hanem „az ön készülékében” van. Ha a család nem alkalmas arra (márpedig sok esetben ez így is van), hogy a gyermeket helyes közösségi életre, lemondásra, áldozatvállalásra, nevelje, akkor a keresztény ifjúsági csoportok, mozgalmak, óvodák, iskolák feladata az, hogy olyan fiatalokat neveljen, akik majd kellő érettséggel rendelkeznek ahhoz, hogy keresztény családokat alapítsanak. A Kolping-mozgalom mindent megtesz és meg is kell tennie azért, hogy ezt a nemes, egyházunknak és hazánknak annyira fontos ügyet szolgálja.

Kolping világtalálkozó Sao Paulóban

Joggal felmerül a kérdés, hogy az 1992-es nemzetközi Kolping-konferencia miért épp Sao Paulóban volt. A válasz egyszerű: Dél-Amerika majd minden országában szépen és hatékonyan működik Kolping-mozgalom. Ennek magunk is tanúi lehettünk. A Magyar Kolping Szövetséget Dr. Korinek László országos világi és Dr. Bolberitz. Pál országos egyházi elnök, prézes képviselte a rangos összejövetelen. A nemzetközi konferencia egyébként helyileg nem Sao Paulóban volt, hanem annak „közelében” (mintegy kétszázötven kilométernyire) Itaiciben, egy csodálatos, hegyek közt elhelyezkedő kicsiny település melletti hatalmas jezsuita kolostorban, melyet mostanában inkább jelentős összejövetelek rendezésére használnak. Itt szokta tartani egyébként a brazil püspöki kar is konferenciáit.

A több száz résztvevő a világ negyven országából jött össze, többségükben a vezető tisztségviselők, akik öt évre újra megválasztották a Nemzetközi Szövetség elnökének Heinrich Festing prelátust. Miután megvitatták a vezetés időszerű kérdéseit, sor kerülhetett a konferencia igazi témájának megbeszélésére. A hit, remény és szeretet alap-témákból kiindulva a plenáris ülések előadóinak gondolatait kiscsoportos megbeszéléseken mélyítettük el. Ezek a beszélgetések nagyon értékesek voltak. Arról volt szó, hogy miképpen tudjuk élővé tenni alapító Atyánk, Boldog Adolf Kolping szellemében a hitet, reményt és szeretetet. A beszélgetésekből kiderült, hogy a vallástalanság és hitetlenség európai „export-termék”. Más világrészekben, így Afrikában, Ázsiában, Amerikában az emberek túlnyomó többsége vallásos, ha nem is mind keresztény.

A konferencián a családi élet problémáiról is szó esett. A párbeszédéből kiderült, hogy ezen a téren sok nehézség éppen a helyi viszonyokból és hagyományokból fakad, jóllehet mi, európaiak is tanulhatunk mások tapasztalataiból. Megszívlelendő volt, amit Festing prelátus, általános prézes Adolf Kolping írásaiból többször is idézett: „A család az, amivel az ember életében először találkozik, ami életét végigkíséri, akár bevallja magának ezt valaki, akár nem, és a család az utolsó, melynek kezét a halál pillanatában az ember elengedi.”

A konferencia szüneteiben számos alkalom nyílt arra, hogy személyes kapcsolatokat létesítsünk és ápoljunk. Különösen megható volt a braziliai Kolping-ifjúság részvétele a rendezésben. Igazi pezsdülő dél-amerikai hangulatot tudtak teremteni, és magukkal ragadták a konferencia résztvevőit. Élményszerűen megtapasztalhattuk itt is, akárcsak októberben Rómában, Kolping boldoggá avatásán, a nemzetközi Kolping-testvériséget. A Német Kolping Szövetség több mint tíz évvel ezelőtt elsődleges feladatának tekintette a brazil missziót. Csodálatos volt látni a falut, melyet a dzsungelből „vágták ki”, és napjainkban, a Kolping-mozgalom munkálkodása nyomán virágzó élet folyik itt, buzgó vallásos étellel. A brazil kolpingosok túlnyomó többsége gyermek, fiatal és ifjú házaspár. Számos szakmai tanfolyam működik ezekben a közösségekben és a keresztény munka, az alkotás öröme megóvja az úgynevezett „favallakban”, a nyomornegyedekben az ifjúságot a semmittevéstől és elzülléstől. Valóban, e kis közösségekben megvalósulva láttuk a keresztény szociális tanítás elveit.

A konferencia minden napján szentmisén vettünk részt. Minden misét más és más kontinens képviselői szerveztek és számos nyelven zengett az Úr dicsérete. Abban a kitüntetésben részesülhettem, hogy az európaiak miséjének főcelebránsa voltam. Ez azért is érdekes volt, mert hol magyarul, hol latinul vagy németül imádkoztunk, énekeltünk. Számunkra természetesen felemelőbb volt a brazilok vagy afrikaiak miséje, ahol mind a liturgiában, mind a zenei kíséretben megragadó szépséggel érvényesült a hívek aktív részvétele a szentmiseáldozaton. A soknyelvűség ellenére megnyilvánuló kölcsönös megértés, a hitben, reményben és szeretetben való egység megtapasztalása valódi pünkösdi élménnyé varázsolta a találkozót. Külön meg kell említenünk Paolo Link atya szerepét, aki Brazília országos prézese.

Ez a német származású pap olyan türelmes hozzáértéssel szervezte meg a világtalálkozót, hogy minden résztvevő számára maradandó élményt jelentett. S még egy utolsó megjegyzés, mely újságunkat dicséri. Minden résztvevő népcsoport a maga nemzeti zászlójával és népviseletében képviseltette magát az ünnepélyes megnyitón. Csak természetes, hogy kis kiállítást is rendeztek az egyes nemzeti Kolping Szövetségek, bemutatva tevékenységüket. Legnagyobb meglepetésünkre a szemlélők érdeklődését nem annyira a magyar népművészek remekei ragadták meg, hanem a mi Kolping-újságunk egyes számai. Jóllehet magyarul nem értettek, mégis sokan jöttek hozzánk, hogy szeretnék megrendelni újságunkat. Végül rájöttem arra, hogy mi lehet ennek az oka? Ilyen szép kiállítású Kolping-újság az egész világon sehol sem jelenik meg. Dicséret és elismerés érte az újság kiadójának és készítőinek. Tanulságul pedig csak annyit, hogyha Isten dicsősége és felebarátaink önzetlen szolgálata motivál bennünket minden munkánkban, akkor lehet, hogy tán egy jelentéktelennek tűnő jócselekedetünk vagy alkotásunk lesz az, aminek tanúságtevő ereje van.

Vissza Európába?

Manapság sokszor olvassuk, halljuk, hogy „vissza kell térnünk Európába”. Csakhogy kérdés, melyikbe? Az ateista-pogány avagy a keresztény Európába?

Európa múltja

Ha ránézünk a földgömbre, szembetűnő, hogy Európa földrajzilag a legkisebb kontinens. Mégis, gyakorlatilag hatása alá vonta az egész földkerekséget. Európa a maga kultúráját és civilizációját beleplántálta, „inkulturálta” a többi földrészbe. Vajon miért történhetett ez? Azért, mert míg Európát a keresztény szellemiség hatotta át, olyan világnézetet képviselt, ami a népek és nemzetek feletti egyház által hirdetett egyetemes (azaz katolikus) emberiség számára tudott nyújtani maradandó élet-értelmezést.

Európa tehát a maga szellemi gazdagsága által tudott egységes kultúrközösséggé kovácsolódni. Köszönhette ezt annak is, hogy jó örökséget vett át. Örökölte a római birodalom szervezettségét, racionalitását és jogi érzékét. Átvette a hellenizmus korában a római birodalom által asszimilált görög kultúrát. A római birodalom később, jó érzékkel polgárjogot adott az üldözésekben megedződött kereszténységnek. Az egyház szorgoskodott a népvándorlás idején az Európába érkezett népek nemzetté, egységes politikai- és kultúrközösséggé válásánál. Beleplántálta a keresztény hitet a barbár, pogány vallásokba, megőrizve azok értékes elemeit. Szépen tanúskodik erről az ősi magyar népművészet is. Ám ugyanakkor a keresztény hittel átadta az új népeknek a már korábban asszimilált római és görög kulturális értékeket. Mindezt a középkor derekára (amikor a sajátos nemzet-államok és kultúr-nyelvek kialakultak), gazdagította az Ibériai-félszigetről beszivárgó középkori iszlám és zsidó kultúra elemeivel. Jó példa erre a kulturális fellendülésre a virágzó skolasztika eszmeisége, ami a filozófia mellett a szaktudományok kialakulásához is termékeny talajt biztosított. Európa egységét sokáig erősítette a kereszténység védelme, amit évszázadokon keresztül kellett oltalmaznia az iszlám keleti támadásaival szemben. Attól kezdve, hogy az egyház belső válságaival küszködött, és jóllehet a megújulás igényével, belső kritika kezdte bomlasztani, mindjobban fordult az újonnan felfedezett világrészek felé, ahol a jézusi parancsnak megfelelően nagy lendületet vett a missziós tevékenység. Így juttatta el az egyház a maga üzenetét más kultúrák világába. Európának és kereszténynek lenni ebben az időben egy és ugyanazt jelentette. A nagy felfedező és konkvisztádorok pénzéhes kegyetlenségeivel szemben azonban mindig a misszionáriusok voltak azok, akik Európa hiteles arculatát kívánták felmutatni a „gyarmatosított” népeknek.

Európa jelene

Európa jelenének gyökerei a felvilágosodás koráig nyúlnak vissza. Már a reneszánsz korban érezhető volt, hogy amikor Európa nem a hiteles keresztény értékrendet tekinti mérvadónak, válságba jut, identitás zavarai vannak, és erőinek „feltöltése” érdekében visszanyúl az eszményesített ókor szellemi világához. A felvilágosodás korában (a XVIII. században) az európai kereszténység súlyos válságot élt át. Az egyház nem tudott szabadulni feudális kötöttségeitől, továbbá a reformáció és ellenreformáció frontjai megmerevedtek. Európa most már nem az ókorhoz, hanem a rációhoz fordult segítségért. Ekkor alakult ki az a felfogás, hogy az ember mindenre képes. Csak jól meg kell szervezni az életet és az emberiség – lehántva magáról a múlt „átkos” örökségét – csodálatos aranykor felé menetel. Számos tudományos és politikai kísérlet „műhely” lett ekkor Európa és a „kísérletek” célja az volt, hogy bizonyítsák, ami Isten és az Egyház segítségével nem sikerült, az majd az emberi erők

összefogásával megvalósul. A XIX. és XX. századok kultúrája és civilizációja megteremtette azt a „szép új világot” (vö. A. Huxley), aminek „gyümölcseit” és kártékony hatását ma már az egész emberiség „élvezheti”. Kiderült, s ezt a Biblia mindig is hirdette, hogy az emberiség számára lehetetlen az önmegváltás, hiszen „nincs másban üdvösségünk, egyedül a mi Urunk Jézus Krisztusban”. Hiába keresi Európa önmagát az „ősemlékben”, vagy a legősibb kultúrák vallásaiban és ezoterikus mozgalmában, hiába kutatja élete értelmét a tőle távol álló és hagyományaival összeegyeztethetetlen keleti kultúrák és vallások misztériumaiban, hiába menekül ősi pogány rítusok és erkölcsök modernizált változataiba (vö. náciizmus, bolsevizmus), akárcsak a tőle idegen amerikai érdek- és pénzorientált világ pragmatizmusába, önmagát csak akkor találhatja meg, ha visszatér azokhoz a gyökerekhez, amiből mindig is táplálkozott és táplálkoznia kell: a kereszténységhez. Szomorú, de így van: Európa elpogányosodott és a más világrésekből az érdeklődők Európa múltját és nem a jelenét kívánják tanulmányozni.

Európa jövője

„Vissza Európába” – de melyikbe? – kérdezhetjük. Abba az Európába, amelyik elveszítette önazonosságát? Abba az Európába, amelyik lassan csak múltjának emlékeivel dicsekedhet, mert jelene nem más, mint egy rosszul sikerült Amerika (vagy netán Japán?). A mai Európa „istene” a demokrácia. Ez a kimondott vagy nem kimondott legmagasabb szintű érték, amihez „fel kell zárkózni”. A demokrácia népuralmat jelent. Nemde népuralmat hirdetett a kommunizmus is? A „nép” fogalma nehezen határozható meg és a nép a tömegtájékoztató egy kis hatalmi, érdek- vagy „roppant tehetséges” embercsoportja által az orránál fogva vezethető. A nép tévedhetetlensége annak a személynek vagy csoportnak a tévedhetetlensége, aki, vagy amely, a nép mögé bújva a népet hitegetve akar istenként tetszelegni önmaga és az emberek előtt. Európának ki kell gyógyulnia a „szép új világ” hamis utópiájából. Nincsenek tökéletes társadalmi, gazdasági és politikai rendszerek. Ám vannak nemes törekvések, amelyek összeegyeztethetők Isten örök igazságaival, melyet a kinyilatkoztatás burkoltan vagy kifejezetten tartalmaz, s amiket a Szentlélek irányítását élvező Egyház a keresztény hagyománnyal való folytonos szembesítéssel az „idők jelei”-nek szem előtt tartásával, mint az egyház tanítását elénk tár, úgy mint életünk értelmének zsinórmértékét. Ezek az örök igazságok mindig érvényesek, mert arról szólnak, hogy az ember csak Istennel való kapcsolatában „határozható meg”. Továbbá a megváltást, a felszabadulást csak az Istentől várhatjuk. Ez meg is történt Jézus Krisztusban, ám végső kifejelete csak a világ vége után következik be. Addig viszont idegen vándorként élünk itt a földön és a reménység állapotában „úgy használjuk a földi javakat, hogy az örökkévalókat el ne veszítsük”.

A Szentatya, II. János Pál pápa múlt évi magyarországi látogatása során, mint annyiszor. Európa újraevangelizálásának munkáját jelölte meg sürgető feladatul. Óva intett bennünket attól, hogy a keleti istentelenség és újpogányság alól felszabadulva áldozatul essünk a csillogóbb (de belülről ugyanúgy halálra ítélt) nyugati istentelenség csábításának. Nekünk nem az Isten nélküli – demokráciát, individualista liberalizmust, reklámot és féktelen önzést istenítő – Európához kell felzárkózunk, hanem ahhoz az Európához, amiről a hangoskodó sajtó hallgat. A szerényen, múltjából élő és a jelenben keresztény hagyományaiból táplálkozó „csendes tömeg” Európájához, amihez ezer év óta tartozunk. Sokszor és sikeresen tudunk ellenállni akár a keletről, akár nyugatról reánk erőltetett régi és új-pogányságnak, ami evilági istenekkel kecsegtetett, reánk kényszerítve a maga bálványait, hogy leborulva imádjuk azokat. Ellen tudunk állni azoknak is, akik semmibe vették keresztény európai örökségünket, hiszen nekik semmi közük sem volt és nincs ahhoz. Most kell megragadnunk az alkalmat! Az apostol szavait idézve: „Itt az alkalmas idő, itt az üdvösség napja”. Tehát vissza Európába, de nem a pogányba, hanem a kereszténybe!

A tettek misztikusa

II. János Pál pápa, amikor 1991 októberében Rómában boldoggá avatta Adolf Kolping atyát, akkor e szavakkal jellemezte: ő a tettek misztikusa.

A jellemzés találó és ma is időszerű. Napjainkban, amikor a szavak inflálódásának lehetünk tanúi, példaként áll előttünk alapító atyánk, aki a tettek misztikusa volt. Ez nem azt jelenti, hogy „misztikus” tettei voltak, amit ma sokan félreértenek, hiszen úgy gondolják, hogy „misztikus” az, ami ésszerűtlen, titokzatos, zavaros, megmagyarázhatatlan, hanem azt, amit János apostol ír az Úr Jézusról: „tetteit Istenben művelte”. Vagyis minden cselekedete, tette Isten színe előtt megállta a helyét, hiszen azért jött, hogy a mennyei Atya akaratát teljesítse. A szent ember Krisztushoz hasonló. A szent embernek nem kell rejtegetnie, szégyellnie tetteit Isten előtt. Ilyen ember volt Adolf Kolping. Ám „tett” a beszéd és az írás is. Kolping atya sokat szervezett. Szóban és írásban terjesztette keresztényszociális eszméit. Ezek a szavak nem koptak el, hiszen „Istenben művelte” azokat. A „logosz” és az „ethosz”, a szó és a jelentésének megfelelő erkölcsileg értékes tett megfelelősége teszi az embert „igaz” emberré. Mozgalmunk védőszentje Szent József. Az evangéliumok lapjain egyszer sem szólalt meg. Csak teszi, amit tennie kell. Máté evangélista méltán jellemzi őt a rövid mondattal: „József igaz ember volt.”

Nem kétséges, hogy a beszéd és írás nem csupán informatív, kommunikatív hatással bír, hanem az ismeretközlésen és kapcsolatteremtésen túl performatív jellege is van, vagyis képes átformálni az embert. Ám a szó csak akkor éri el az ember „szívét”, csak akkor van pozitív életformáló és átalakító hatása, ha őszinte meggyőződésből fakad, és a jó példa felerősíti. Adolf Kolping eszméi azért időszerűek ma is, mert maradandóan igaz élettapasztalat, az evangéliumban gyökerező igazság, és az ő igaz élete teszi hitelessé tanítását.

A tett nem csupán szellemi és erkölcsi tevékenység. Tett az alkotás is. Sőt mi több, amilyen a munka, olyan az ember. A munkával létrehozott alkotás pedig akkor „misztikus” mű, ha Isten elé lehet állni vele. „Íme, itt van Uram, ezt én csináltam, és nem kell szégyenkezniem vele”. Aki alkotásait „Istenben műveli”, az eleget tesz ama isteni parancsnak, ami a Biblia első lapjain az embert Isten teremtői munkatársának hívja meg. S mivel Isten mindent „jó”-nak, azaz céljának megfelelőnek alkotott, az embernek – persze csak részesedett és hasonlósági értelemben, hiszen az ember nem Isten – is mindent „jól” kell megtennie. Nem azt kell néznie, hogy az embereknek tetszik-e cselekedete vagy munkája. Nem az emberi elismerést kell áhítoznia, hanem arra kell törekednie, hogy a lelkiismerete tiszta legyen: ez telt tőlem, ennyit tudtam tenni, s mindent megtettem, ami lehetséges. A jól végzett munka, az alkotás öröme, jóllehet fáradtsággal, áldozattal és önmegtagadással jár, a legszebb öröm, amit az ember a földi élete során átélhet. Hiszen a jól végzett munka a teremtő, világfenntartó és gondviselő Isten „munkatársává” nemesít. S ha még a szeretet és jószág is áthatja, vagyis az ember „szívből” és „szívvel” végzi munkáját, akkor ez a személyes vonatkozás a szeretet Istenéhez teszi hasonlóvá. Így lehetünk mi is mindnyájan a tettek misztikusai.

Családba született

Teremtő Istenünk! Láttad, hogy mindaz, amit alkottál jó, és valamennyi között legjobb a család Ne engedd, hogy a mi kezünk között elromolják. Mert áldás a munka, de ha elvon a családtól, akkor átok. Jó a szórakozás, de ha a gyermek rovására megy, akkor rossz. Adj, kérünk, szeretetet a szívünkbe és békét otthonunkba, ne csak karácsony este...

Karácsony az Isten Fia megtestesülésének ünnepe. Jézus Krisztus emberré lett. Nehogy panaszunk legyen Isten ellen: nem láttuk őt, nem ért meg bennünket. De hát miért jött Jézus? Azért, hogy megváltsa a világot. S mivel kezdte megváltói művét? A családdal, a család megszentelésével. Tudta ugyanis, hogy minden jó, de minden rossz is a családból származik. Azért élt harminc évig a családban, hogy megszentelje az emberiség gyökerét.

Karácsonykor a családok összegyűlnek. Megpróbálják szeretni egymást. Ünnepe után aztán kezdődnek a sűrű hétköznapiak. Pedig a karácsonyi meghitt családi hangulatot prolongálni kellene. Mennyire más lenne akkor az emberek élete. Lehetséges-e ez? Igen, ha megszentelt családi életet élnek, ahol az első hely az Istené. Mert bizony a család nem éjjeli menedékhely, hanem szentély. A szentélyben pedig Istené az első hely. Mit jelent a gyakorlatban, hogy a családban Istené az első hely? Azt, hogy az ilyen családban imádkoznak és nem káromkodnak. Azt, hogy a templomé a hangsúly és nem a kocsmáé. Azt, hogy a gyermekek lelkében építik a hitet és nem rombolják. Nálunk négyévenként vannak választások. A családban viszont minden nap folyik a szavazás, s a szavazócédulán ez áll: Isten mellett vagy Isten ellen? Itt üres cédulát nem lehet bedobni az urnába, s nem lehet mondani: én nem vagyok sem Isten mellett, sem ellene, mert Jézus világosan megmondta: „Aki nincs velem, az ellenem van”.

Isten elgondolása szerint a családban a második hely a gyermekeké. Itt kell szellemileg érett embereket nevelni, tehát foglalkozni kell a gyermekekkel, kérdéseikre türelmesen válaszolni, és érdeklődésüket felkelteni. Tágítani kell a gyermek szellemi horizontját. A családban kell erkölcsileg szilárd embereket formálni, tehát ilyen alapelveket megtanulni: amit nem akarsz magadnak, te se tedd másnak, aki nem dolgozik ne is egyék, továbbá: árboc légy és ne szélkakas, stb. És a családban kell kialakítani a szociális érzéket is. Tehát nem szabad engedni, hogy a gyermek zsarnok legyen, aki képtelen bármiről is lemondani. Vagy, hogy bálvány legyen, aki előtt mindenki hódol. A gyermeket nem szabad kényeztetni, de dresszírozni sem. A család ugyanis a társadalom kicsinyített mása. Itt kell megtanulni, hogy egymásért élünk. Itt kell megtanulni egymást elviselni, egymásnak megbocsátanunk. Nem szabad elnézni a gyermek hibáit, de folyton dorgálni sem. Gondoljunk a bibliai Józsefre. Miért gyűlölték meg a testvérei? Mert apja, Jákob elkényeztette, kivételt tett vele, és engedte, hogy álomlátásaival dicsekedjék.

A keresztény családban a harmadik hely a szülőké. Mária és József Jézusért vannak. A Szentcsalád pedig Istenért. A nevelő atya, József elfogadja Mária titkát. Mária pedig szívébe vési Jézus szavait: „Nem tudjátok, hogy mennyei Atyám dolgaiban kell lennem?” Aki szülői hivatást vállalt a családban, az lemondott saját életéről. Így s csak így „nyerheti” meg azt. Szülőnek lenni nemcsak „anyagi” gondoskodást jelent. A szülői hivatás a családban nem pusztán „szövetkezés” az önmegvalósításra. Szülőnek lenni nem azt jelenti, hogy „mással” neveltetem föl a gyermekemet, s én majd meglátogatom. A szülők csak akkor várhatnak tiszteletet gyermekeiktől, ha a gyermek megtapasztalja, hogy szülei valóban érte élnek, s igazi javát szolgálják. Ezt nemcsak folyvást hangoztatni kell, hanem tetteket kell felmutatni. Ha a gyermek és az asszony érzi, hogy a férfit azért lehet támaszkodni, mert ő a legerősebbre, Istenre támaszkodik, akkor majd az apának lesz tekintélye a családban. Ha a férj és a gyermekek megtapasztalják, hogy az édesanya önmagáról megfélelmezve Isten gondoskodó szeretetét „testesíti” meg számukra, akkor majd az édesanyát nemcsak szeretni, hanem tisztelni

is tudják a család tagjai. A család isteni rendje tehát ez: első az Isten, második a gyermekek, harmadik a szülők. Ők „hordozzák” a gyermeket, míg Isten hordozza az egész családot. Akkor nem kell félnünk és féltünk egymást.

Jöjj, kövess (1993-1994)

„Jöjj, kövess engem...”

Szent Pál apostol azt írja a II Kor levél 5,20-ban: „Krisztus követségében járunk, Isten maga buzdít általunk”. Mai dinamikus és folytonosan változó világunkban különös hangsúlyt kap, hogy Isten nemcsak megteremtette ezt a világot, hanem közvetve folytatta is a teremtés művét. Jézus Krisztus nemcsak megváltotta a világot, hanem folytatta is a megváltást. Mind a teremtés, mind a megváltás művének „meghosszabbítását” Isten reánk bízta. Ezért valóban: „Krisztus követségében járunk”.

Emberi méltóságunk

Manapság sokat hallunk az emberi méltóságról. Már jóval Krisztus előtt a görög szofista filozófus, Protagoras kijelentette: „Mindennek mértéke az ember”. Azóta is sokat emlegetik ezt a mondását, csakhogy mindig nyitva marad a kérdés: mi az ember, ki az ember? S mivel tökéletes választ senki sem tud adni a kérdésre, megelégednek azzal, hogy hagyatkozzunk a közmegegyezésre. Sőt egyesek úgy gondolják, elég ha saját vélekedésüket tekintik mérvadónak. Valóban, az ember fogalmát pusztán „alulról” az állatvilág oldaláról meghatározni szegényes eredményhez vezet. Így az ember pusztán egyfajta tökéletes állat, vagy éppen egy „nem-fixált állat” (Nietzsche) lenne. Az ember fogalmát – s így méltóságát is – csak „felülről”, a teremtő és megváltó Isten oldaláról, a hit által lehet megközelíteni. Az ember rangját, maradandó méltóságát, egyenlőségét (nem egyformaságát!), személyes egyetlenségét, csak abból a tényből lehet levezetni, hogy az ember Isten teremtménye. Személyes szellemi lelke révén Isten képmása, Isten gyermeke. A megváltás következtében pedig Krisztus „barátja”, az ő „társörököse”, teste a „Szentlélek temploma”. Isten a megváltás művét más módon is megvalósíthatta volna. Ám Ő épp a Fiú megtestesülése mellett döntött. Krisztus, vagyis a Fiú megtestesülése tehát emberi méltóságunk záloga és biztosítóka.

Küldetésünk

Sokan kérdezik, ha elbizonytalanodnak: mi az életem értelme? Szükség van-e rám? Igen, mindenkire szükség van. Minden embernek van valami személyre szóló küldetése, amit egyedül csak ő tölthet be. A nekünk juttatott kegyelem mértéke szerint valóban „Krisztus követségében járunk”, Krisztust kell vinnünk a világba. Alkotó munkánkkal a teremtés művét kell természetfeletti céljához juttatnunk. A természetben – a bűn, önzés és tudatlanság által – ejtett sebeket nekünk kell orvosolnunk. A megváltás művét pedig úgy kell folytatnunk, hogy Krisztust kell „belevinnünk” a világba. Hogyan történjen ez? Szent Agoston, a híres ókori egyházatyja így ír erről: „A gőgöt csak Isten alázatával lehet gyógyítanunk. Fösvénységünket Isten Fiának szegénysége orvosolhatja. A haragra Jézus türelme az orvosság. A gonoszságra pedig Krisztus szeretete a gyógyír. S végül lanyhaságunk és testi elesettségünk orvossága a mi Urunk Jézus Krisztus feltámadása”

Feladatunk

Mindnyájan apostolok, azaz „küldöttek” vagyunk. A püspökök és papok a tizenkét apostol küldetését, a hívek a hetvenkét tanítvány szolgálatát folytatják. Mindnyájunkat meghívott az Úr: „Jöjj, kövess engem”. „Ne félj!” Amint Pétert testvére, András vezette az Úrhoz, amint Sault Damaszkuszban Ananiás keresztelte meg, úgy nekünk is emberekhez szól küldetésünk. Az a feladatunk, hogy Krisztushoz vezessük a „reánk bízott embert”, hiszen ember vezeti az embert Istenhez. Az emberek várnak bennünket. A harmincnégy éve beteg ember a Bethesda fürdőnél arról panaszkodik Jézusnak, hogy „nincs embere”. Utánunk is kiált valaki, és várja segítségünket. Ne magunkhoz, ne a világhoz, hanem Krisztushoz vezessük őket. Ez a feladat, ez életünk értelme. Ne azt nézzem, hogy mit kapok a másiktól, hanem azt, hogy mit adhatok neki. Majd meglátom, Isten nem marad adósom.

Emmauszi utunk

Lukács evangéliuma részletesen, Márk evangéliuma utalásszerűen beszámol arról, hogy az Úr Jézus feltámadása után „idegen alakban” megjelent két tanítványnak (az egyik nevét Lukács fel is jegyzi: Kleofás), akik Emmauszban a közös étkezésnél felismerik a vándorban a feltámadt Krisztust.

Az emmauszi tanítványok történetében saját sorsunkra ismerhetünk. Elindulnak Jeruzsálemből Emmauszba. Krízishelyzetben vannak. Szomorúak. A közös baj, a reménytelenség hozza őket össze. Közösségbe vannak ugyan, de ez lehet, hogy csak Emmauszig tart. Utána valószínűleg elválnak útjaik. Egy idegen vándor csatlakozik hozzájuk. Megkérdezi, hogy miről beszélgetnek. Elmondják reménytelenségük okát. A názáreti Jézus esetét, akiről azt gondolták, hogy Ő lesz a Messiás, aki megszabadítja Izraelt. Az „idegen” kifejti nekik az Írások értelmét, ami Őrála szól. Megmagyarázza a Mózesi Törvényből, a Prófétákból és a Zsoltárokból, hogy mindezt el kellett szenvednie a Messiásnak, hogy bemehessen dicsőségébe. A tanítványok kérlelik a vándor idegent, hogy tartson velük Emmauszban a vendégfogadóba, hiszen esteledik és lemenőfélben van már a Nap. A kenyértörésben felismerik Jézust, a feltámadottat, aki eltűnik szemük elől. Az eddig szomorú tanítványok örömmel térnek vissza Jeruzsálembe. Az apostoloknak elmondják, hogy megjelent nekik az Úr. Az apostolok viszonozzák a jó hírt. Nekik is megjelent a feltámadt Krisztus.

Jézus a feltámadás után is az, aki földi életében volt. Vigasztalónk, gyógyítónk, megváltónk. Amint a szomorúság és reménytelenség krízishelyzetéből meggyógyította az emmauszi tanítványokat, velünk is ezt teszi. Figyeljünk csak, mily módon. Először csatlakozik a tanítványok esendő, sebezhető közösségéhez. Szolgálja őket azzal, hogy meghallgatja bajaikat, kibeszélteti őket. Majd tanúságot tesz Isten üdvözítő tervéről az Írás szavaival. A vendégfogadóban az egyszerű étkezést megszenteli az utolsó vacsora szavaival és szentcselekménnyé alakítja át az étkezés rítusát. Akkor felismerik őt. S jóllehet, eltűnik szemük elől, ők mégis hisznek. Újjászületik sebezhető közösségük, és visszatérve az egyházhoz, hitük megerősödik az apostolok tanúságtételének hatására.

A Feltámadott ma is köztünk van, gyógyító, üdvözítő erejével. Találkozhatunk is vele, ha együtt vagyunk, őrála beszélünk, szembesítjük életünk problémáit Isten Igéjével és részt veszünk az eucharisztikus áldozaton, ahol teste és vére táplálja lelkünket. Ugyanakkor mi is eszközök lehetünk más emberek számára, hogy rajtunk keresztül találkozzanak Istennel. Krisztusai lehetünk felebarátainknak. A közösségi élet hiteles megélésével, a megértő ember-szolgálattal, a tanúságtétellel és a liturgiában való aktív és elmélyült részvétellel. Így szentelhetjük meg a reánk bízott közösséget. Így vezethetjük vissza az elveszett bárányokat közös otthonunkba, az apostolok közösségébe, Krisztus egyházába.

Országos prézestálkozó a Vihar utcában

A Magyar Kolping Szövetség prézesei országos találkozót rendeztek március 15-én a szövetség székházában. Hála Istennek, szép számmal jelentek meg a több, mint ötven magyarországi Kolping-család egyházi elnökei. A megbeszélésen, ami közös imával kezdődött, küldetésükről volt szó. Talán kevesen tudják, hogy a prézes szó latin eredetű, és elnököt jelent. Ugyanis Kolping atya elgondolása szerint mindig egy papnak kell vezetnie a Kolping-egyesületet. Nálunk is így volt ez a feloszlítás előtt a katolikus legényegyletekben. Sok helyen a világon ma is így van. Mi, amikor 1990-ben megalapítottuk hét Kolping-család vezetőinek részvételével a Magyar Kolping Szövetséget, a német szabályzati mintát vettük át. E minta szerint, mind az országos szövetségnek, mind a plébániai egyesületnek két, mellérendelt viszonyban lévő elnöke van. A világi elnök és az egyházi elnök, aki fölszentelt pap. Ő a prézes, akinek az a feladata, hogy az egyesületi, mozgalmi élet lelki vezetését biztosítsa. Természetesen mint elnöknek beleszólási joga van a többi kérdésbe is. Főleg abba, hogy az egyesületi tagok valóban egyházhű, jó katolikusok és az egyházközség megbízható hívei legyenek. Napjaink pluralista világában azonban fölmerül a kérdés: lehet-e más vallású Kolping-tag? Szektásokat ne vegyünk fel. Protestáns testvéreink közül csak olyanokat, akik gyakorolják vallásukat (ez természetesen a katolikus tagokra is vonatkozik), és elfogadják szabályzatunkat. Protestáns ne legyen vezetőségi tag, hiszen katolikus egyesület vagyunk. Jó szándékú nem hívő (megkereszteletlen), vagy aki nem volt elsőáldozó, vallásos, de elvált ember, vagy vallásos, de válás következtében csak polgári házasságban élő is lehet tag, feltéve, ha igyekszik a lehetőségek keretei között ügyét rendezni, vagy házasságát, vagy a beavató szentségekben való részesedés hiányát pótolni. Addig azonban csak póttag lehet. A prézesek megegyeztek abban, hogy erre ügyelnek, hiszen mi nem valamiféle világi, pusztán társadalmi, hanem egyházi egyesület vagyunk, élve a krisztushívők azon jogával, hogy egyesületeket hozhatnak létre, amint ezt az Egyházi Törvénykönyv is megengedi. A prézesnek ügyelnie kell a hit és erkölcs tisztaságán túl arra is, hogy a Kolping-tagok az egyház hivatalos tanításának szilárd alapján álljanak eszmeileg. Aki az egyházi előírásokat, figyelmeztetés ellenére semmibe veszi, azt el kell távolítani az egyesületből. A prézes legyen ott az egyesületi összejöveteleken, és mindig nyújtson lelki táplálékot a közösségnek, a keresztyén tanítás és a közös ima, elmélkedés, szentmise, lelki gyakorlatok, zarándoklatok révén. Ha ezeket személyesen nem tudja minden esetben vezetni, akkor bízson meg a közösségből megfelelő, jól képzett, világi tagot. Fölmerült a prézes-találkozón a sajátos Kolping-lelkiség kérdése is. Jóllehet, mi igyekszünk jó katolikus keresztyének lenni, és nem „lelkiségi irányzat” vagyunk, alapítónk, Boldog Kolping Adolf lelkiségéből táplálkozva lelki sajátosságunk a segítség. Mi elsősorban nem az irgalmasság testi cselekedeteit kell, hogy gyakoroljuk, hiszen ezt jól megteszik a különféle karitás-szervezetek. Nem is anyagi segítségre vagyunk beállítva, mint a szociális intézmények. A mi feladatunk az irgalmasság lelki cselekedeteinek gyakorlása, és az ebben való példamutatás. A tudatlanok oktatása, a tanácstalanok segítése, a munkában és állapotbeli kötelességekben való helytállás, az önként vállalt időáldozat. A tényleges segítő tettekben és alkotásban a rászorulók felismerése és segítése a dolgunk. Ez a tevékeny, tettekben megnyilvánuló keresztyénység, melynek jelszava: „rendelkezésemre állok”, a sajátos Kolping-lelkiség lényege. Csak természetes, hogy a prézesek országos megbeszélését baráti hangulatú közös ebéd zárta le. Jó volt megismerni egymást, jó volt tanulnunk egymástól.

Táborozás

A nyári szünet a táborozás ideje. A táborozás nyaralás. A táborozás találkozás a természettel. De ennél jóval több is: nyaralással egybekötött közösségi közeledés a természethez, ami próba, töltekezés, újrakezdés.

A tábor próba

Táborozni főleg fiatalok szoktak. Elmennek a természetbe, és ott egyszerűbb körülmények között élnek. Együtt élnek, együtt dolgoznak, együtt szórakoznak. A tábor nem egyéni nyaralás. Nem is családi üdülés. A táborban „idegenek” gyűlnek össze, akik elhatározták, hogy a szabad természetben valamit együtt csinálnak. A tábort jól meg kell szervezni, e nélkül a tábor szétesik. A jó vezető a közösség szándékait megfogalmazza és érvényre is juttatja. A szervezésben mindenkinek részt kell vennie attól függően, hogy milyen közösségi feladatot vállal magára. Ezért a táborozásra fel kell készülni. A tábort elő kell készíteni. Mégpedig minden résztvevőnek. Az a tábor, amire nem készülnek föl, rossz tábor. A táborba nem lehet csak úgy „belecsöppenni”. Aki „csak úgy” ott van a táborban (mint számos nyaralási lehetőségének egyikében), az rosszul fogja érezni magát és mások hangulatát is elrontja. A tábor sikere azon áll vagy bukik, hogy a résztvevők miképpen készültek föl rá. Éppen ezért a tábor mindig próbatétel. Az önfegyelem és a másokra való odafigyelés próbája. Képes vagyok-e arra, hogy ne csupán kapni akarjak, hanem adni is? A mai fiatalok olyan környezetben nőnek föl, ahol mindenki csak kapni akar. Azonnal. Itt és most akarja azt, amit kíván. Aztán ha megunta, félredobja. Ezért sokakban nincs kitartás, odaadás, elkötelezettség. S ezért mindig elégedetlenek, szomorkodnak, veszekednek, boldogtalanok. Másokat elviselni sem könnyű. Ez is próba. De aki a táborban nem azzal törődik, hogy a saját elképzelései miképpen „jönnek be”, hanem azzal, hogy miképp tegye szebbé a mások nyaralását, az kiállta a táborozás próbáját.

A tábor töltekezés

Az a tábor, ahol „csak nyaralnak”, rossz tábor. Mindenki a maga vágyai szerint kívánja „jól érezni” magát. Esetleg talál hozzá társakat, közös klikkbe szerveződnek. De ez nem igazi közösség, hanem önző emberek érdekszövetsége. A tábor akkor jó, ha szellemi tartalma van. S minél magasabbrendű ez a szellemi tartalom, annál erősebb és maradandóbb a kohéziója, összetartó ereje. Minden tábor ezért egyben egy kissé lelki gyakorlat is. S épp ebben a vonatkozásban volt és van nagyjelentősége a keresztény ihletettségu táborozásnak. Keresztény hitünk annyira gazdag, hogy abból mindig lehet töltekezni. A mi hitünk arra tanít, hogy ne csak a magunk javát keressük, hanem a másét is. S ezt nem üres humanizmus alapján mondjuk, hanem azért mert a mi Megváltónk is erre tanított és ezt tette. Ezért az embernek is Jézus módjára kell emberségesnek lennie. Ám ehhez az erőt a Szentlélektől kapjuk. Ezért a táborban fontos helye van az imádságnak, elmélkedésnek, de még – ha megoldható – a szentmisének is. A tábor kiragad bennünket a megszokott környezetből és életformából. Visszavezet a természethez, de visszavezet Istenhez is. Az új környezet, az új helyzet kihívás számunkra. A tábor „helyzeteket” teremt, ahol le kell dobnunk az álarcot. Önmagunkat kell adnunk, és akkor találkozunk igazi énünkkel. Lehet, hogy ez a találkozás öröndetes, de az is lehetséges, hogy mások hívják fel figyelmünket hibáinkra. Ezt meg kell szívlelni. A sérelmeket el kell felejtetni.

A tábori programnak szigorúnak kell lennie. Nem lehet ott idő a semmittevésre. Újabb és újabb élményekre kell lehetőséget biztosítani. A közös öröm és a közös próba összehozza az embereket, közösséget teremt. A táborban maradandó barátságok születhetnek. Ezek is gazdagítanak bennünket. Mert a táborból mindenkinek „haza kell vinnie” valamit. De csak

akkor nem lesz üres a tarsolya, ha megtöltötte azt: lelki, érzelmi élményekkel, tapasztalatokkal, sőt gyakorlati tudással.

A tábor újrakezdés

Ismerjük az „edzőtábor” fogalmát. Az élsportolók nagy versenyek előtt edzőtáborba mennek, hogy intenzív sportolással készüljenek fel az előttük álló nagy próbára. A táborozás tehát nagy lehetőség arra, hogy valaki „kilépjen” az időből. Megálljon egy pillanatra, ami a táborozás ideje. Néhány nap, egy hét, két hét. A keresztények táborozása ezért mindig oázis az élet sivatagában, egy kissé lelkigyakorlatnak is tekinthető. A táborozás során visszatekintek a megtett útra, ugyanakkor megtervezem a jövőt. Mivel a fiatalok inkább a jövőben élnek, számukra a tervezésnek igen nagy jelentősége van. Ám a tervezéshez tervek is kellenek, mégpedig nem akármilyenek. Olyanok, amik megvalósíthatók és összeegyeztethetők mind természetes, mind kegyelmi, természetfeletti képességeinkkel. A táborban az ember nem egyedül van. A táborban a „másik” nem „maga a pokol” – amint Jean Paul Sartre írja –, hanem Isten gyermeke, Jézus küldötte, tán épp az én számomra, az én életem szolgálatára. Mert lehet, hogy ő küldetett hozzám, hogy tanácsaival, jó példájával helyreigazítsa életemet, korrigálja ábrándjaimat. A keresztény számára az a bizonyos „másik” kegyelem is lehet, sőt azzá kell lennie. A táborozás ünnep, amire felkészülünk, hogy belőle élhessünk a következő táborig. De az élet nemcsak ünnepből áll. Jó lenne mindig ünnepelni – gondoljuk – amikor az ünnep, a tábor szép emlékeit felidézzük (és kellemetlenségeit elfelejtjük, vagy megszépítve viccelődünk rajta). Péter apostol is így gondolta a Táborhegyén, amikor Jézus színeváltozásakor felajánlotta a Mesternek, hogy készít három sátrat. Jézus azonban leküldte a kiválasztott apostolokat a hegyről a hétköznapi világába: Mert azért kapták a „Tábor” élményét, hogy abból töltkezve, újrakezdjék hivatásukat.

A kezdés öröme

Az iskolaév kezdete vegyes érzéseket vált ki belőlünk. Az új tanév a titokzatos jövő varázsával tölt el. Vágyaink, terveink beteljesülésével kecsegtet. Ugyanakkor szorongás és bizonytalanság is ül szívünkre. Meg tudunk-e felelni a követelményeknek? Sikeresen fejezzük-e be azt, amit elkezdtünk? Isten a jövő Ura. Ő „előttünk” van! Ne csak újévkor, ilyenkor is bízzuk újra életünket Krisztusra.

A kezdet nehéz

„Minden kezdet nehéz” – tartja a közmondás. Azért, mert nehéz akarni. Nem „akaratoskodni”! Azt mindenki, még a kisgyermek is tud. Álmodozni és tervezgetni is könnyű. Ám a tervezés más, mint a tervezgetés. A tervezés reális alapokon nyugszik. Tervezgethettek magamnak egy álompalotát, de tervezni csak olyan házat tudok, amit képes is vagyok fölépíteni. Amikor életemet tervezem, akkor igaz és helyes alapelvekből kell kiindulnom. Továbbá figyelembe kell vennem saját képességeimet. Nem táplálhatok magam felől illúziókat. Nem abból kell kiindulnom, hogy milyen lehetnék, hanem abból, hogy mivé lehetek. Ehhez bizony alázat kell. Az alázat igazság – mondja Avillai Szent Teréz. Őszintén szembe kell nézнем magammal. Nem szabad túlságosan leértékelni önmagammat. De az is helytelen, ha többet tartok magam felől, mint ami vagyok. Nekem önmagammá kell lennem. Mindenkitől lehet valamit tanulni. Csakhogy helytelen az a magatartás, ha folyvást összehasonlítgatom magamat másokkal. Tőlem nem azt fogja számon kérni az Isten, hogy milyen volt a „másik”, hanem azt, hogy milyen voltam én. Nem szabad engednem a kísértésnek, hogy folyvást a körülményekre hivatkozzam, és másokra tereljem a felelősséget, másokban keressem a bűnbakot. Tetteimért a felelősséget nekem kell vállalnom. Jogaim csak akkor vannak, követelményekkel csak akkor állhatok elő másokkal szemben, ha előzőleg már én is lettem valamit az asztalra. Ez bizony nehéz. Minden kezdés és újrakezdés nehéz.

Öröm nélkül nem megy

Boldog Adolf Kolping atya írja: „Öröm nélkül nem lehet élni, különösen akkor, amikor az ember fiatal”. Minden az öröm és boldogság körül forog a világon. Még a bűnöket is azért követik el az emberek, mert örömet akarnak szerezni maguknak. A sokat emlegetett „örömszerzés” jelentése is az, hogy magamnak szerzek örömet, s ha netán ez másnak is jólesik, az kész szerencse. De itt a hangsúly a saját öröömön van. Nem kétséges, hogy a nagy elhatározások és akarások, elszánások, a várható áldozatoktól való némi félelemmel töltik el az embert. Az újrakezdés nehéz, főleg ha az embernek a múltban már voltak kellemetlen tapasztalatai. Ilyenkor „bátorításként” jó, ha ártatlan örömeikkel erősítjük meg lankadó szívünket. Ilyen öröm lehet tisztas kikapcsolódás, becsületes szórakozás. Mértékkel evés-ivás, sportolás, tv-nézés stb. Ám az örömnek akkor van csak jó „íze”, ha azt másokkal is megosztjuk. Fontos tehát az együttlét. A Kolping-mozgalom, a maga egyesületi életével erre az együttlétre tanít. Hogyan osszuk meg másokkal örömeinket, és hogyan szerezzünk másoknak örömet. A keresztény „örömszerző” nem magának, hanem a másoknak szerzik örömet, s ennek gyümölcseként még nagyobb öröme jut. Ám ez a természetfölötti öröm sem mennyiségében, sem minőségében, sem „idejében” előre nem számítható ki. Hit kell hozzá, mert a másik szolgálatából fakadó öröm már krisztusi ajándék, és nem a mi megtervezett „öröm-programunk” kiszámítható eredménye. Ezért is húzódoznak sokan az ilyen örömtől. Nekik olyan öröm kell, ami „beprogramozott”, s folyvást bosszankodnak, ha a várt öröm „nem jön be”. Ezen nem kellene csodálkozniuk. Hiszen az ilyen ember nem „a másoknak megfelelő

módon”, hanem a saját feje szerint, a „magának megfelelő módon” szerez és okoz – állítólag – örömet felebarátjának. Aztán csodálkozik, hogy a másik nem örül annak, amit ő örömként tételezett. Az örömet nem „várni” kell. Az örömet „csinálni kell”. A munka, az alkotás öröme a legtisztább öröm. Csak az első lépés nehéz. Már egy kis eredmény is nagy öröm forrása lehet. Nem szabad ezt az alkalmat elmulasztanunk.

Veni Sancte...

„Veni Sancte Spiritus” – „Jöjj Szentlélek Úristen”, hangzik az új iskolaév kezdetén minden hívő ajakról az egyház ősi éneke, „Nélkülem semmit sem tehetek” – mondja az Úr Jézus Szent János evangéliumában. A kezdet nehézsége abból fakad, hogy úgy érezzük, a bajban magunkra vagyunk hagyva. A magunkra-hagyottság érzése idegességgel, türelmetlenséggel, agresszivitással tölt el bennünket. Ez a lelkiület pedig mérgezi környezetünket. Aki elfordul az Istentől, az magára marad és jogos a félelme, mint a Paradicsomból kiűzött Ádámnak, vagy később a testvérgyilkos Káinnak. Aki hetvenkedve azt gondolja, hogy Isten nélkül is megy majd neki, az sem tud szabadulni a jövő kiszámíthatatlan, nem várt eseményeitől, hiába hivatkozik a maga erejére, összeköttetéseire, hatalmára, pénzére. Loyolai Szent Ignác tanácsát kell megfontolnunk: Úgy imádkozzál, mintha minden Istene múlna. S úgy dolgozzál, mintha minden rajtad múlna.” A Szentlélek Úristen Jézus lelke, aki Isten művének folytatója a történelemben. Vigasztalóként, „mellénkálló”-ként, pártfogóként és „ügyvédünként” küldte nekünk az Üdvözítőt. Ő a gyöngéket megerősíti, a botladozókat fölemeli, a szomorkodókat megvigasztalja, a kétkedőket hívővé teszi, a haragvók szívébe megbocsátást visz, a tudatlanok értelmét megvilágosítja, a gyengéket erőslelkűvé teszi. Minderre mennyire szükségünk van az új tanév kezdetén! Ám e szellemi hatásokat csak akkor tapasztaljuk meg életünkben, ha együttműködünk Isten Szentlelkével. Az együttműködés feltétele: légy becsületes, igazmondó, egyeneslelkű, megbízható, dolgos, kötelességedet teljesítő, ne a magad, hanem a másik ember hasznát kereső ember. Légy tisztaszívú, senkinek és semminek ne légy a rabja. Legyél imádságos ember. A többit bízd a Szentlélekre. S akkor nem kell „önmagadat megvalósítani”. Majd „megvalósít” téged a Szentlélek, s akkor azzá leszel, akinek igazában lenned kell. Így az új kezdet nem félelem és szorongás, hanem öröm lesz számodra.

Az egyház három arca

Az egyháznak három arculata van: vándor egyház, tisztuló egyház, és a megdicsőült egyház. Mi itt a földön a vándor egyház tagjai vagyunk. A tisztító tűzben szenvedő lelkek a tisztuló egyház tagjai, míg az üdvözültek serege a megdicsőült egyházhoz tartozik. A novemberi borongós idő az élet múlandóságára figyelmeztet és a halottak napja eszünkbe juttatja elhunyt szeretteinket. Vajon mi lett a sorsuk, s milyen jövő vár ránk halálunk után?

A vándor egyház

A keresztény ember földi élete során vándor állapotban él. „Nincs itt maradandó városunk. hiszen az eljövendőket várjuk” – figyelmeztet bennünket Szent Pál apostol. Földi életünk értéke viszonylagos. Semmit sem vihetünk magunkkal a túlvilágra amit itt szereztünk, elértünk, birtokoltunk. Csak jócselekedeteink kísérhetnek át bennünket a másvilágra. „Mit használ az embernek ha az egész világot megnyeri is magának, a lelke pedig kárt szenved? Mit is adhatna az ember cserébe a lelkéért?” – figyelmeztet bennünket az Úr Jézus. A jó szándék nem elegendő a túlvilági üdvösség szempontjából! Jócselekedetek kellenek. Legyenek azok akármilyen csekélyek is, ha Isten iránti szeretetből tettük azokat, akkor örök értékük van.

Minden idők vallásában fellelhető a vágyakozás a túlvilág iránt. Még a marxisták is azt hirdették, hogy az ember emléke a munkásosztály kollektív tudatában örökre él. Továbbá azt is mondták, hogy testünk az örök anyagban – más formában ugyan – örökké megmarad. A hinduk szerint lelkünk a nirvánában, a nagy végtelennel egyesül. Mi keresztények hiszünk a lélek hallhatatlanságában, de ennél jóval többen is. Ehhez alapot az a hitbeni meggyőződésünk nyújt, hogy Krisztus föltámadt halottaiból. János evangéliumában pedig arra figyelmeztet bennünket, hogy mindnyájan halálunk pillanatában Isten ítélőszéke elé kerülünk, és mindnyájan föltámadunk: „Az igazak föltámadnak és üdvözülnek, a gonoszok pedig föltámadnak és elkárhoznak” Istennek joga van mindenkit megítélni, mert a hitre, reményre és szeretetre mindenki képes. Keresztény hitünk sajátos jellegzetessége az, hogy mi hiszünk a test föltámadásában és a személyes örök életben.

A tisztuló egyház

A Szentírás és az egyházi hagyomány egyértelműen tanítja, hogy van pokol. Lakói a gonoszlelkek és a kárhozottak, akik nem a megszentelő kegyelem állapotában hunytak el. A pokol az isteni szeretettől való eltávolodás maradandó állapota, ami azért tart örökké, mert „ott” nincs idő. Nem Isten távolítja el magától őket, hanem ők taszítják el magukat Istentől. Azért örök kín ez a „magány” – hiszen a pokol a szeretet teljes hiányának „helye” – mert mindenki a halál után önmaga fölött mond ítéletet. Kegyetlen ítélő (és ítéletvégrehajtó) tud lenni az ember önmaga felett, de az igazi tragédia az, hogy a kárhozott nem hisz Isten megbocsátó szeretetében. Isten tiszteli az ember szabadságát és szinte „tehetetlen” azzal szemben. Ha a végső órán utasítja el az ember az isteni kegyelmet, akkor ez – épp az ember szabad akaratából fakadóan – véglegessé válik. Ez a kárhozat. Am nagyon sokan halnak úgy meg, hogy tökéletlenségeket hordoz a lelkük. Hisznek Isten irgalmában, a megszentelő kegyelem állapotában is vannak (vagy legalább is ez feltételezhető róluk), de még tisztulniuk kell. Ők kerülnek a tisztítóhelyre, ami nem „hely” és nem „időben” van, hiszen a halál után kiesünk a tér és idő kereteiből. Hogy milyen „módon” történik e tisztulás, azt bizonyossággal nem tudhatjuk. Ám az Ó és Újszövetség is szól arról, hogy az igazakért imádkoznunk kell, hogy megtisztuljanak tisztátalanságaiktól. Az egyház ezért mondat szentmiséket az elhunytakért (is!).

A legnagyobb jó, amit tehetünk elhunyt hozzátartozóinkért, az, hogy a legtökéletesebb imával, a szentmisében fohászkodunk értük, Jézus érdemeire való tekintettel. A tisztuló lelkek ugyanis „odaát” érdemeket az üdvösséghez már nem szerezhetnek. Ezért a vándor egyház és a megdicsőült egyház közbenjárására szorulnak, ami „fölerősíti” Jézus örök közbenjárásának „erejét” az Atya színe előtt számunkra, mivel Krisztus az egyház feje és az egyház az Ő titokzatos teste. Minden ártatlan szenvedés itt a földön, már „beszámít” a tisztítóhelyi szenvedésbe, feltéve ha itt a földön ezzel a szándékkal hordozzuk keresztjeinket.

A megdicsőült egyház

A megdicsőült egyházhoz az angyalok és az üdvözültek tartoznak. Aki a mennyországban van, az mind „szent” – még ha nincs is mindegyikük itt a földön szentté avatva. Az üdvözültek föltámadt testükben is a föltámadt Krisztushoz hasonlóak. „Ugyanaz a lelkület van bennük, mint ami Krisztus Jézusban volt” (vö. Fi. 1. 4.). Ezért Krisztuson keresztül látják az Atyát és a Szentlelket. Istenben ismerik meg egymást és tudnak a földön vándorló egyházzal. Mindent Ő általa, Ő vele és Ő benne művelnek. Állapotuk a tökéletes igazság-ismeret és a szeretet állapota. Nincs hitük és reményük, mert mindezeket Isten boldogító színelátásában már szeretetnek mondják.

Végtelenül boldogok, mert elveszíthetetlenül birtokolják Isten szeretetét. Ezért az üdvözültek nem közömbösek egymás iránt, hanem tökéletesen szeretik egymást. Szolidárisak a földön vándorló és a tisztuló egyház tagjaival és az örök hazába várnak minket.

Boldog karácsonyt

Boldog karácsonyt! Kellemes karácsonyi ünnepeket! Ezekben a napokban ország és világszerte lapon, levélben, szóban, rádióban, TV-ben röpköd a rutinszerű jókívánság. Vajon tudjuk-e, hogy mit kívánunk? Elég-e pusztán a „jókívánság”? Nem elég kívánni! Ha azt akarjuk, hogy boldog legyen a karácsonyunk, akkor nekünk kell mások számára boldoggá, kellemessé tenni a karácsonyi ünnepeket.

Az ünnep

Heinrich Böllnek, a Nobel-díjas írónak van egy elbeszélése – meg is filmesítették –, idős asszonyról beszél, aki szellemileg zavaros, állandó téveszméje a karácsony. Ezért felnőtt gyermekei hónapokon át minden este úgy tesznek, mintha karácsony volna. Meggyújtják a karácsonyfa színes lámpáit. apró ajándékot hoznak neki.

Aztán egyszer csak megundorodnak ettől a játéktól, ettől a tartalmától megfosztott külső formától. Mert karácsony, Jézus születése nélkül. komédia. Keresztény hit nélkül karácsonyt ünnepelni, ez önmagunk becsapása.

A mai magyar ember nem tud ünnepelni. Tán azért, mert az elmúlt évtizedekben „rákényszerítették” a kollektív ünneplés kötelezettségét, és olyasmit ünnepeltettek folyvást vele, amivel nem tudott egyetérteni. Újra meg kell tanulnunk ünnepelni, őszintén, szívből, hogy az ne legyen rutinszerű külsőség, komédia. Minden ünnep lényege az, hogy kiszakítja az embert a szürke hétköznapiságból és fölemeli a magasabb szellemi régiókba. Szembesíti az ünnep az embert magasztos hivatásával.

Attól függően, hogy mennyire fontos számunkra az ünnep tartalma, továbbá, hogy valóban emberhez méltó értékvilágot tár-e elénk, az ünnep lehet „kis” és „nagy” ünnep. Kell az ünnep, hogy megálljunk a rohanásban, magunkba mélyedjünk és hogy másképp lássuk önmagunkat, embertársainkat, mint a hétköznapiság szürkeségében.

Az Ige testté lett

Karácsony azért a legnagyobb ünnep, mert a második isteni személy Jézus Krisztus emberré lett. Földi vándorlásunk társa, emberi sorsunkat a kereszthalálig vállaló megváltó jött közénk. Ezért a megtestesülés –Isten minden emberi elképzelést meghaladó közelsége – a történelem legfontosabb eseménye. Krisztus születése a történelem középpontja. Születésétől számítjuk az időt. Ami Krisztus előtt volt, az nem más mint felkészülés a Messiás eljövételére. Ami Krisztus után van (az utolsó ítéletig) az meg a történelem „kinnlevőségének” „behozása”.

Helytelen tehát és nem hívő ember szájába való az ilyen beszéd: „i.e” és „i.u” (időszámításunk előtt, és után), hanem azt kell mondanunk (ahogy az egész művelt világon mondják) Kr.e. és Kr.u. (Krisztus előtt, és után). A karácsony sokak számára csupán a szeretet, vagy a család ünnepe. De mit ér az a szeretet, amely nem a betlehemi jászólnál töltekezik? És mit ér az a család, ami nem a Szentcsalád példájából tanul? A gyakorlatban, mindennapi tapasztalatunkban látjuk: semmit.

Ezért karácsonyt ünnepelni, hit nélkül, nem lehet. Mert a rántott halas vacsora, a csillogó karácsonyfa, a drága (és személytelen) ajándékhalmoz, hit és szeretet nélkül csak az ünnep külső formája, belső tartalom nélkül.

Kegyelemteljes karácsonyt

Nem elég a boldog és kellemes karácsony. Kegyelemteljes karácsonyra van szükség. A kegyelem Isten élete mibennünk. Ingyen, ajándékként, kegyelemből kapjuk. Nem jár ki nekünk. Csak elfogadni tudjuk. Az elfogadáshoz pedig alázat kell. Hit nincs alázat nélkül. Hinni mindenki képes. „Született” tehetsége van rá mindenkinek. Isten mindenkinek felkínálja szeretetét, kegyelmét. De nem kényszeríti ránk. János apostol evangéliumának prológusában azt írja, hogy Jézus „övéi közé jött, de övéi nem fogadták be”. Ha nem készülünk fel arra, hogy jócselekedetekkel, több imával, elmélkedéssel, önmegtagadással (önzésünk háttérbe szorításával) „helyet készítsünk” szívünk jászolában a kegyelemnek, „aki” megjelent kisdedként történelmünk színpadán, akkor nem fogjuk megtapasztalni, hogy a karácsony élő, jelenbeni valóság: Jézus él és valóban itt van közöttünk.

Hogyan ismerhetjük őt fel, épp a karácsonyi ünnepeken? Úgy, hogy legyőzzük önző vágyainkat, háttérbe szorítjuk a saját „elképzelésünket” és csak azzal törődünk, hogy felebarátainknak és családtagjainknak miképp tehetnénk szebbé, boldogabbá ezt a nagy ünnepet. Ha így cselekszünk, akkor majd meglátjuk, hogy Isten válaszol. Ő fog „meglepni” bennünket és olyan lelki békével árasztja el szívünket, ami minden emberi elképzelést meghalad. Tegyük így és akkor nemcsak boldog, hanem kegyelemteljes karácsonyunk is lesz.

Szabadság... felelősséggel

1994. április 16-17-én rendezte meg a Magyar Kolping Szövetség első országos kongresszusát. Célunk nem csupán a bemutatkozás és eddigi tevékenységünk bemutatása volt, hanem a keresztény társadalmi tanítás szerinti élet konkrét megvalósításának fölvezetése, vagyis: szabadság, erkölcsi felelősséggel.

Szabadság és szabadosság

A szabadság fogalmát sokan félreértik. Úgy gondolják, hogy aki szabad, az mindent megtehet, amit csak akar. Ám ez nem szabadság, hanem szabadosság. Ha ugyanis megtehetem mindazt, ami nekem jólesik, akkor a másik is megteheti ugyanezt. Kettőnk közül ki fog győzni? Nyilván az, aki erősebb a másikkal. Az esélyegyenlőség csak elvileg marad meg. Gyakorlatilag mindig annak van nagyobb esélye szabadságának gyakorlására, aki tehetősebb, hatalmasabb. Az is olcsó vigasztalás, hogy a győztes legyen humánus és toleráns.

A gyakorlat épp az ellenkezőjét bizonyítja. Minél gazdagabb valaki, annál kevésbé van meg benne a szociális érzékenység. A szabadság téves értelmezése szerint a szabadság árucikk: pénzzel, összeköttetéssel meg lehet vásárolni. Aki pedig az erősek hatalmi szabadságát birtokolja, előbb-utóbb a maga „szabadságát” rá fogja kényszeríteni a vesztesekre és gyengékre.

A „mindenkinek mindent szabad” szlogenje által megtévesztett társadalom előbb anarchiába, ezt követően pedig diktatúrába fut, amit persze a hatalom birtokosai hol a nép szabadságának, hol pedig a „szabadság birodalmának” neveznek.

Ezért kell világosan látni: a szabadság nem öncél. A szabadság az akarat döntési képessége (a latin szó „liberum arbitrium”, azt jelenti, hogy szabad döntés). A döntés mindig valamely „jó”-ra irányul, ami igaz is kell, hogy legyen, s aminek birtoklása az ember léthiányát kiegészíti, vágyait beteljesíti és a harmóniaérzet létrehozásával a boldogságot idézi elő, aminek reménye vagy elérése az öröm érzelmét kelti fel a szívben. Ha pedig így áll a dolog, akkor a korlátoktól való függetlenség és a választás lehetősége a döntés előkészítése csupán.

Nos a szabados-szabadság gyenge pontja is itt van. Miközben folyvást a függetlenségről és szabad választásról beszél, megfeledkezik a döntésről. Pedig a döntési szabadság az igazi szabadság. Kérdezni csak az tud, aki már valamit „tud”. Sejtje az igazságot. Helyesen dönteni az tud, aki az igazságra és jóságra rá van hangolva. Ám ehhez tudnia is kell valamit az igazságról és erkölcsi jóságról. A legfőbb igazság és jóság az Isten. Ezért hit-tan nélkül nincs időtálló erkölcsstan.

Szabadság és erkölcs

Az erkölcs az ember „belső” cselekedeteinek mércéje. Míg a jogrend „kívülről”, közösségileg, addig az erkölcs „belülről”, egyénileg irányítja az ember tetteit. Az ember erkölcsi lény. Ebben is különbözik az állattól. Az állat ösztön-determináció alapján cselekszik. Az ember viszont szabad: lehet jó is, rossz is. De azért – szemben az állattal – mind jogilag, mind erkölcsileg felelősségre vonható. Sokan hivatkoznak – a szabadság nevében – arra, hogy a jogrenddel szemben az erkölcs „magánügy”. Ez tévedés azért, mert a szándékot (ami az erkölcsi világhoz tartozik) sokszor tetti követi (ez pedig akárhányszor már „jogi eset”).

Minden külső tettünket belső szándék előzi meg. Nem mindegy tehát, hogy milyen a szándék: jó vagy rossz. Mások ismét úgy gondolják, hogy a jogrend azonos az erkölcsi renddel. Aki jogilag „szabályos”, az erkölcsileg is „tökéletes”.

Mindkét vélekedés abban téved, hogy az erkölcsi rend objektivitását vagy a szélsőséges individualizmus, vagy a kollektívizmus összefüggésében meg akarja szüntetni. Így e világnézeti beállítottságok – a liberális és szocialista – ama közös „baloldali” talajban gyökereznek, aminek éltető táptalaja az ateizmus. Ahol ugyanis Istentől elszakad az erkölcs, ott az erkölcsi rend forrása és számonkérője vagy az egyén, vagy a „jogi” közösség lesz. Csakhogy e létezők nem istenek, hanem teremtmények.

Az ember maradandó méltóságát épp az biztosítja, hogy Istent ismeri el élete urának, az erkölcs forrásának és a törvény számonkérőjének.

Szabadság és felelősség

A „felelősség” szó minden nyelvben a megfeleléssel és válasz-adással van kapcsolatban. Felelős az, aki feladatot kapott valakitől és a végrehajtásról be kell számolnia. Továbbá meg kell felelnie valamiféle elvárásnak. A kollektív felelősség szlogenje ugyanolyan veszélyes, mint az egyéni felelősség túlhangsúlyozása: „csak magamnak vagyok felelős”.

A kollektív felelősség háttérbe szorítja az egyéni kezdeményezést, a „csinálja helyettem más”, jelisével. A mások felelősségére való folyamatos hivatkozás az örök kritizáló tévedhetetlenségének illúziójában ringathat ugyan, de infantilizálja a társadalmat.

A „magamnak szabok törvényt” individualista póza is megtévesztő: senki nem lehet bíró a maga ügyében. Magunkkal szemben vagy túlzottan elnézőek, vagy túlságosan szigorúak vagyunk.

Az erkölcsöt a szabadság foka és a felelősség komolysága minősíti.

Aki kényszerből cselekszik, az nem erkölcsi lény. Ám aki „szabadon, felelőséggel” kíván megfelelni alkotásaival, tetteivel Isten reá szabott „tervének”, az elmondhatja magáról, hogy betöltötte emberi hivatását.

A lélek erejében

Az Egyház liturgiájában nemcsak a húsvétot előzi meg a negyven napos előkészület, hanem a Szentlélek eljövételét is. Az Úr Jézus az utolsó vacsorán megígérte, hogy kiárasztja a Szentlelket reánk, aki majd tanúságot tesz órára. A Szentlélek Úristen mintegy „prolongálja” Jézus művét és tanítását egészen az Úr második eljövételéig. Ezért Krisztus – amint a nagyszombati tűzszenteléskor valljuk – ugyanaz tegnap, ma és holnap, övé az idő és az örökkévalóság. Ezért vagyunk képesek arra mi – akik a keresztségben és a bérálásban megkaptuk a Szentlelket, hogy a „Lélek erejében” tanúságot tegyünk Jézus igazáról.

Tegyetek tanúságot

„Tegyetek tanúságot rólam” – mondja az Úr Jézus, továbbá azt is hangsúlyozza, hogy „ti majd tanúságot tesztek felőlem a Föld végső határáig” A tanúságtétel alapvetően fontos keresztény életünkben. Ez nem pusztán annyit jelent, hogy vasárnap vagy nagyobb ünnepeken részt veszünk a szentmisén, hanem hétköznapi életünkben is úgy élünk, úgy beszélünk és cselekszünk hogy az embereket Jézusra emlékeztessük. Vannak akik azt mondják, hogy a vallás magánügy. Kétségtelen, az is. Az sem vitás, hogy nem feltétlenül vonzó, ha a szektások módjára kérkedünk hitünkkel. De nem szabad megfélekednünk arról, hogy „aki megvallja őt az emberek előtt, azt Ő is megvallja a mennyei Atya előtt” és „aki megtagad engem az emberek előtt, azt én is megtagadom Isten angyalai előtt.” – mondja az Úr. A Lélek erejében mindnyájan misszionáriusok vagyunk. Hány embert térítettünk már meg? Hány embert hoztunk közelebb az Istenhez? Hány emberért imádkozunk, vezeklünk vagy engesztelünk érte, helyette? Ne feledjük, hogy azért kaptuk a Szentlelket, hogy együttműködjünk vele. Európa újraevangelizálásának feladata áll előttünk. Vajon „Krisztus szeretete sürget” bennünket? Magunkba kell néznünk. Magunknál kell kezdeni. Senki sem adhatja azt amije nincs. A Magyar Kolping Mozgalom a felépítés szakaszából az elmélyülés szakaszába kell, hogy lépjen. Mit sem ér egy olyan katolikus egyesület, aminek csak keretei vannak, de ez a keret nincs megtöltve hiteles keresztény tartalommal.

A prézesek feladata

Első országos kongresszusunkon részt vett Heinrich Festing prelátus úr is, a nemzetközi Kolping-mozgalom általános prézese. Ő Kolping Adolf szellemi utóda. A Nemzetközi Kolping Mozgalomnak nincs világi elnöke. A kongresszus után Budapesten országos prézes találkozó lesz, ahol Festing úr találkozik a magyarországi prézesekkel. Előadást tart nekik, majd a közös eszmecserét közös koncelebrált szentmise követi. A találkozó célja, hogy erősítsük egymás hitét, épüljünk egymás tapasztalatain. Magyarországon a prézeseknek különös módon kell gondoskodniuk arról, hogy a Kolping-egyesületekben elmélyült hívő lelkelet legyen, mind elméletileg, mind gyakorlatilag. Elméletileg olyan szempontból, hogy konkrét lelki programot kell kidolgozni az összejövetelek számára és biztosítani kell a tagok tevékeny együttműködését. Imádság, közös elmélkedés, a keresztény tanítás együttes megbeszélése, az Egyház legújabb tanításainak ismertetése (vö. új katekizmus, pápai megnyilatkozások, egyházmegyei zsinatok, stb.). Aki egy katolikus egyesület tagja, annak több időt kell szánnia az imádságra, az Egyház tanításának megismerésére, hiszen tanúságot kell tennie. De miről tegye ezt, ha nincs miről? Hogyan legyen a „föld sója”, a „világ világossága”, ha maga is „ízét veszti” és lelkében a bűn sötétsége lakozik? Elvégezte-e minden Kolping-tag húsvéti szentgyónását? Megkérdeztük-e magunktól, hogy mi mit adtunk a Kolping-egyesületnek? Vagy tán csak az érdekel bennünket,

hogy mit kaptunk? A hazánkban elterjedt lelkeségi mozgalmak veszélye abban rejlik, hogy elsősorban az önmegszentelődést szorgalmazzák, de többnyire szervezetlenek és nincsenek – vagy csak ritkán – objektív alkotásaik. A Kolpingegyesület veszélye az, hogy sokat ad a keretre, a szervezésre, a „projektek”-re, alkotásokra, de „a Lélek erejének” nem ad kellő teret. A lelkeséget és a tevékeny gyakorlatot össze kell egyeztetni. Nem szabad engedni, hogy az egyik kioltsa a másikat. A prézesek papok. Nekik az a feladatuk, hogy a Kolping katolikus lelkeségét biztosítsák, őrizzék, gondozzák.

A Lélek erejével

Ismeretes, hogy választások előtt áll az ország. Kolping Adolf a miénkhez hasonló helyzetben azt mondta: „Nem nézhetjük tétlenül, hogy elvi ellenfeleink minden további nélkül átvegyék a társadalom irányítását. Küzdenünk kell a szellem fegyvereivel, a keresztény értékekért. Ezt még ellenfeleink is tisztelni fogják. Mi ha semmit sem teszünk, győzelmük esetén még le is fognak nézni bennünket”.

A Magyar Katolikus Püspöki Kar körlevéllel fordul a katolikusokhoz a választások előtti hetekben. Figyelmeztet minden hívőt, hogy lelkiismereti kötelességének tekintse a választásokon való részvételt.

A hívő arra a jelöltre adja szavazatát, aki már bizonyított, életével, tetteivel, melyeket Krisztusban művelt. A körlevél óv attól, nehogy „bedőljünk” a hangzatos ígéretéseknek. Most Isten a mi kezünkbe adta sorsunkat. Rajtunk múlik, hogy krisztusi elvek, vagy ateista elvek érvényesülnek-e majd a társadalmi, gazdasági és politikai életben. Olyan pártra, illetve jelöltre kell szavaznunk, amely és aki már bizonyított. Bizonyította, hogy az Egyház javát, újjászületését akarja és így szolgálja legjobban hazája sorsát. A szavazás tehát tanúságtétel, amit a Lélek erejével kell megtennünk. Kérjük a Szentlélek Úristen segítő kegyelmét, hogy korunk „elvi, nyelvi zűrzavarában” megtaláljuk a helyes utat és Istennek tetsző módon döntsünk.

Semleges iskola?

Az iskola szívügye minden kormánynak. Nem véletlenül, hiszen a jövő záloga az ifjúság. Nem közömbös tehát egyetlen országnak sem, hogy milyen oktatás és nevelés történik az iskolákban. Az egyház mindig fontosnak tartotta a keresztény szellemű oktatást és nevelést. Ez társadalmilag is hasznos. Erre lehet jövőt építeni és ugyanakkor tartozunk ezzel a múltnak: a szentistváni örökségnek.

Világnézeti semlegesség

Hamis liberális elvekre hivatkozva sokszor hangsúlyozzák manapság a világnézetileg semleges oktatás és nevelés követelményét. Ideális esetben ez azt jelentené, hogy a tanárok „mindenről mindent” elmondanának, egyforma értéket tulajdonítva minden információnak. Az eszményi tanár és nevelő olyan ember lenne, akinek nincs véleménye semmiről, szenttelen arccal mint valamiféle komputert közölné az adatokat, téziseket és a diák döntené el, hogy ebből mit tart fontosnak. A világnézetileg semleges iskola tanára neveléssel nem is foglalkozna. Lennének külön világnézetileg semleges nevelők (és szülők), akiknek nincs világnézetük (s ezért nem is tudják továbbadni azt, ami nincs), vagy pedig ha mégis rendelkeznének ezzel a „fogyatékossgal” akkor ezt rendkívül ügyesen lepleznék. A gyermeknek – akit állítólag nevelni kell – szintén nincs világnézete. Agya „üres tábla”, szíve és lelke száraz szivacs: mindent befogad ami tetszik, ami jólesik neki. Csakhogy épp itt van a bökkenő. Mert, hogy ez az „ideális” gyermek a „szent” szabadság nevében mégiscsak válogat az információk és értékek között. Tehát van valamiféle képességi előzetes tudása és értékorientációja. Ezt a logikai ellentmondást a világnézetileg semleges iskola úgy oldja föl, hogy a tanár-nevelő feladata kimerül abban, hogy úgymond „vigyáz” a gyerekekre, nehogy valamiféle állami törvénybe ütköző „botrányos” cselekedetet hajtsanak végre rábizottai. A tanuló kreativitása a fontos. Azt csinál, amit akar. Azt tanul meg, amit akar és majd maga dönti el, hogy vallásos lesz avagy sem.

Sajnos e szélsőséges nézetek mögött helytelen emberkép húzódik meg. Abból a feltételezésből indul ki, hogy a gyermek eleve úgy születik, hogy nincs szüksége nevelésre, mert szabadságát tökéletesen, visszaélésmentesen tudja használni. Az iskolában kapott ismeretekről is tökéletes bizonyossággal el tudja dönteni, hogy melyek hasznosak számára, mert kétségbevonhatatlanul tudja, hogy mi igaz és mi téves.

Katolikus iskolák

Bár sajnos nagyon kevés van belőlük, hazánkban mégis sok katolikus iskola példaértékű. Nem attól katolikus az ilyen iskola, hogy benne papnövendékeket képeznek, hanem azért, mert ott katolikus szellemben oktatnak és nevelnek. Ez azt jelenti, hogy minden tantárgy tanításában rámutatnak arra, hogy a katolikus egyház milyen kulturális értékkel gyarapította az európai és magyar szellemi életet. Pontosabban, itt nem hallgatnak tudatosan ezekről az értékekről. A nevelés katolikus jellege pedig abban nyilvánul meg, hogy a tanárok-nevelők olyan légkört tudnak teremteni az iskolában, hogy példájuk és keresztény vallási meggyőződésük vonzó emberi magatartásban kisugárzik a gyermekekre és minden kényszer nélkül, a jó példa erejével hat. Spiritualitást sugallnak a materializmussal szemben, elősegítik a gyermekek személyi értékeinek kibontakozását. Kölcsönös tiszteletet kívánnak meg mindenkitől. Így formálják szolidáriszá, egymásért felelősséget vállalóvá a közösséget. A szív nagylelkűségére mutatnak példát és segítik a gyengébbet. Ezzel a szeretet légkörét alakítják ki az iskolában. Az eszményi katolikus iskola olyan, hogy akárhányszor a gyermek szívesebben tartózkodik itt, mint odahaza.

Hitoktatás az iskolákban

Gyakran halljuk mostanság: a hitoktatás a templomban történjék. A hitoktatást zárjuk ki az iskolából, mert az iskola világnézetileg semleges intézmény. Ha meg is tűrik az iskolában a hittant, az csak különórán, fakultatív módon lehetséges. A hitoktató, hittanár nem lehet a tanári kar tagja stb. Próbálkoznak azzal is, hogy hittan helyett valamiféle Isten nélküli erkölcsant tanítsanak. Ez sajnos képtelenség, mert hittan nélkül nincs életképes erkölcsant. Bizonyos, hogy hitbéli meggyőződésre senkit sem lehet kényszeríteni. Az sem kétséges, hogy a templomi hitoktatásnak egyházi közösségépítő szerepe van és előbbé, természetfölöttibbé teheti a hitoktatás tartalmát. Ám az is bizonyos, hogy hazánkban a történelmi vallásoknak kiemelt szerepet kell tulajdonítani, mert egész nemzeti kultúránk e vallások szellemiségéhez kötött. Ezért a bibliai világszemléletet meg kell ismertetni minden tanulóval, még akkor is, ha az nem vallásos környezetből jött. Ezt előnyben kell részesíteni minden más – az európai hagyománytól idegen – vallással szemben. Csak a bibliai világnézetre épülhet az az erkölcs, ami Európa és hazánk emberhez méltó jövőjét biztosítja.

Mérleg

A Magyar Kolping Szövetség 1994 novemberében tartotta megalakulásának negyedik évfordulóját, s egyben – a Szabályzat szerinti – első tisztújító ülését. Ez alkalom kiváló lehetőség volt a visszatekintésre, önvizsgálatra, mérlegelésre. Mit tettünk, hogyan tettük, Adolph Kolping szellemében cselekedtünk-e?

Istennek hála

Első szavunk a hála szózata. Hálát kell adnunk az Úrnak azért, hogy I 990. őszén újra hivatalosan megalakulhatott – Magyar Kolping Szövetség néven – a Boldog Adolph Kolping alapította Katolikus Legényegyleti mozgalom hazánkban, ami 1856-tól 1946-ig hivatalosan működött Magyarországon és oly sok áldás forrása volt. Köszönetet kell mondanunk hazai és német barátainknak, akik az illegalitás éve alatt, nem csekély áldozatok árán, sem hagyták kihunyni a pislákoló mécses, segítettek, cselekedtek, csendben észrevétlenül és alapját képezték annak, hogy 1990-ben már hét működő Kolping-család tevékenysége révén megalakulhatott a Magyar Kolping Szövetség. Hála legyen Istennek azért, hogy Szentlelkének kegyelme által sokakban ébredt föl a vágy: elkötelezetten szolgáljuk Istent embertársainkban által, szeressük Jézust felebarátainkban, folytassuk becsületes munkánkkal Isten teremtői művét. Hála azért a sok áldozatért, ami a Kolping-családok megszervezése, fenntartása során megnyilvánult hazai és külföldi – elsősorban az augsburgi Kolping-testvérek – munkájában. De hálát adunk a keresztekért is, amiket esetleg hordoznunk kellett, hiszen az Úr ezzel is nevelni akart bennünket, hogy „Fia képmását öltük magunkra”.

Hibáink

Amikor mérleget készítünk, szembe kell néznünk hibáinkkal is okulásként, hogy kijavíthassuk azokat. Ismernünk kell erényeinket, hogy továbbfejleszthessük azokat. Hibáinkat elsősorban önmagunkban, és nem másokban, vagy a körülményekben kell keresnünk. Legtöbbször nem voltunk jó keresztények. Adolph Kolping a munkás-iparos ifjúság keresztény-értékkend szerinti, emberi, erkölcsi fölemelkedését tűzte ki célul. „Aki másokért kíván élni, annak a szívét kell zálogba adni” – mondta. Vajon tiszta szívvel fáradoztunk-e a Kolping-mozgalomban embertársainkért? Tán csak az „ügyet”, a szervezést, a „projekteket”, az utazási lehetőségeket, vagy az anyagi hasznot tartottuk szem előtt, és az ember valahol „elveszett”? Hiúság, érvényesülési vágy vezérelt-e bennünket az egyesületi életben? Lehet, hogy „úgy álltunk hozzá” a közösségi feladatokhoz, hogy „más is hozzáférjen”? „Aadtunk” -e, vagy csak azt néztük, hogy mit kaphatunk a Kolping-mozgalomtól? „Beszerveztünk” -e másokat is a Kolpingba, avagy tétlenül néztük, hogy az úgymond „nehezebb esetű” fiatalok hogyan kallódnak el? Persze, hogy vannak és lehetnek nehézségeink! A közösségi tudatot kiölték belőlünk az elmúlt negyven év kollektivizálásában. Nyugatról is csak az önző materialista szellemet vettük át. Helyesen írja Izaiás próféta: „Mindnyájan eltévedtünk, ki-ki a maga útjára tért”. Érezzük, hogy ez így rossz. De teszünk-e valamit ellene? Ne a másiktól várjuk a kezdeményezést, a – néha hősiességet igénylő – jó példát. Mi legyünk a jó példa, és jönni fognak utánunk mások!

Erényeink

Fő erényünk – figyelembe véve sok szerencsétlen hazai adottságot -, hogy létezzünk, mozgalmunk országos szinten növekszik, gyarapodik. A Magyar Kolping Szövetség hivatalos

egyházi egyesület lett, amit a Magyar Püspöki Kar elismer, felügyel, értékeli s támogat. Ez nemzetközi súlyunkat is növeli, s hazánkban a legjobban szervezett katolikus egyesület a Kolping. Számos lelkes tagunk van. Sikerült a plébános urakat is megnyerni mozgalmunknak, mert látják, értik: a Kolping nem „egyház” akar lenni az egyházban, nem szekta, hanem tenni akar, és tesz is az egyházközség érdekében, ott és amikor kell. Ez a „tevés” tesz vonzóvá bennünket egy olyan világban, ahol csak beszélnek, „bölcs” tanácsokat osztogatnak, a cselekvést a másiktól várják, de a „munka végét” nem fonják meg. Szakiskoláink, egyesületi épületeink, kollégiumaink, rendezvényeink, újságunk, könyvkiadásunk, tisztes szórakozásunk, lelki programjaink, hívő aktivitásunkat bizonyítják és tekintélyt szereznek nekünk és a nemzetközi Kolping-mozgalomnak. Nem csak a jó gondolat, a jó tett, hanem a jó munka is nemesítően hat vissza az emberre! Így válhatunk – alapítónk példájára – mi is a „tettek misztikusává”, ahogy ezt a Szentatya Kolping atyánkról mondta boldoggá avatása alkalmából.

Isten adósai vagyunk

Mindnyájan lekötelezettei vagyunk Istennek. Isten előbb szeretett minket, mint mi Őt. Karácsonykor erre gondolunk. Adventben erre készülünk. „Isten nagyobb a mi szívünknel.” Őt nagylelkűségben nem tudjuk felülmúlni. Mégis, adósságunkat Isten és ember felé törleszteniünk kell. Ez teszi boldoggá az adventi készülődést és a karácsony ünneplését.

Adventi várakozás

Az advent várakozást jelent. De nem csupán passzív várakozást. Az adventi idő aktív várakozás is. Mert valakinek az eljövetelére várunk. Erre pedig fel kell készülnünk. Az ószövetség erről szól. Bemutatja Isten örök tervét a világgal és az emberrel. Isten a világot és az embert jónak teremtette. A bűn, a rossz, a szenvedés és a halál nem Isten műve, hanem az ember visszaélése legszebb isteni ajándékával, a szabadsággal. Isten megtehetné volna azt, hogy nem ajándékozta meg az embert szabadsággal. Ám akkor nem lettünk volna különbek, mint az állatok. Az áteredő bűn lényege azt, hogy az ember megkérdőjelezi Isten Jóságát és emberszeretetét. Ez a bűn lavinaként száguld végig az emberiség történetén. Rombol és pusztít, Isten Fia azért lett emberré, hogy e pusztítás útjába álljon. Értünk és helyettünk „elpusztult”, hogy mi ne haljunk meg örökre. És halottaiból föltámadt, hogy halálunk után mi is vele együtt megdicsőülhessünk és örökké éljünk.

Az áteredő bűn nem rontotta meg annyira az embert, hogy ne tudná segítségül hívni az Úr nevét. Nem csak Káin típusú emberek vannak. Léteznek Ábel típusú emberek is. Akik a rossz útjába állnak azzal, hogy föláldozzák magukat. Jézus az ábelita ember típusát testesíti meg. Ezt az emberi magatartást legitimálja. Azóta csak így érdemes élni, mert egyedül a jézusi emberség adhat méltóságot az embernek. Az ószövetség nagyjai érezték ezt. A választott nép számos bírója, királya, prófétája törekedett arra, hogy az Úr törvénye szerint éljen, de a törvény csak „nevelőnk volt Krisztusra”, ahogy ezt Szent Pál apostol szépen fogalmazza meg a Galatákhöz írt levelében. A törvény csak eszköz. A cél Krisztus. Az ószövetség csak várakozás és felkészülés, a beteljesedés a Messiás eljövetele: a megtestesülés és megváltás.

Felkészülés

Amint az ószövetség nagyjai hittel és a törvény megtartásával készülődtek a Messiás eljövetelére, úgy nekünk is a törvény megtartásával és elmélyült hittel kell készülnünk az adventi szent időben Krisztus Urunk születésének ünneplésére. Példaképünk ebben Keresztelő Szent János a Megváltó előhírnöke. Figyelmeztetése nekünk is szól: „Készítsétek az Úr útját, egyengessétek ösvényeit”. Utat kell készítenünk az életünkben az Úrnak, hogy megszülethessen karácsonykor újra a mi szívünkben is. Az utat egyengetni kell. Sok fölösleges akadálytól meg kell szabadulnunk. Meg kell őszintén kérdeznünk magunktól: vajon mi akadályozza az Úr lelkünkben lakozását? Bűnök, mulasztások? Aki azt meri állítani magáról, hogy bűn nélkül való, az hazug – tanítja Szent Jakab apostol. Nem szabad önelégülten nézni életünket. Meg kell szívlelnünk a régi latin mondás igazságát: „Qui non proficit, deficit”, – aki nem halad előre, az visszafelé halad. Sok súlyos, halálos bűn előkészítője az, hogy apró hibáinkat elkönnyeljük, mint megváltoztathatatlan öröklött tulajdonságot, vagy a környezet megmásíthatatlan hatalmát. Veszélyes lehet az is, amikor szándékos bocsánatos bűneinket felületesen kezeljük, mondván, hogy ez nem is olyan nagy bűn, mások is így csinálják. Hányszor elégedünk meg azzal, hogy csupán áhítozunk azután, hogy valami jót tegyünk, aztán vélt, vagy valós gondjainkra hivatkozással, vagy kényelemből elmulasztjuk azokat a

jócselekedet lehetőségeket, amelyeket gyakorolhattunk volna, sőt amit adott helyzetben – nem egyszer állapotbeli kötelességből – nekünk magunknak kellett volna megtenni. Látszólag egy helyben toporog az életünk és az isteni élet ereje, a kegyelem azért nem tud működni bennünk. Keresztelő Szent János ezért figyelmeztet: „Térjete meg, hogy eljöhessen közéd az Isten országa”. A megtérés önvizsgálat, őszinte gyónás és a kapott kegyelem segítségével új életkezdetést jelent. Ne hivatkozzunk arra, hogy úgyis hiába gyónom meg bűneimet, semmi sem változik. Valószínűleg azért, mert mi magunk nem teszünk semmit a gyónás után. Ha tennénk, az Úr kegyelme „szárnyakat adna” jó szándékunkhoz. Elmélyülne és élővé válna hitünk. Sokkal inkább rá tudnánk hagyatkozni Istenre. Nem lenne bennünk annyi fölösleges aggodalom, békétlenség, elégedetlenség. Szűz Máriával, az adventi idő másik nagy példaképével mi is odaadással tudnánk mondani: „Az Úr szolgálója vagyok, legyen nekem a te igéd szerint”.

Beteljesedés

Akkor lesz szép és jó karácsonyunk, ha adventben megfelelőképpen felkészültünk az Úr eljövételére. A felkészülés gyümölcse a megtérés, ami a beteljesedés feltétele. A megtérésben tudatosan bennünk, hogy Jézus sokkal jobban szeret minket, mint mi őt. Ezért hálásak vagyunk neki. Azt tesszük, amit kíván. Ő pedig azt kívánja, hogy bízzuk magunkat a mennyei Atyára, amint ezt Ő tette. Azért küldte el nekünk a Szentlelket, hogy gyöngeségeinkben segítségünkre legyen a Lélek. Azzal is kimutathatjuk hálánkat iránta, hogy szeretjük „testvéreinket”, akiket Ő is „testvéreinek” mondott. Ez minden emberre vonatkozik, de elsősorban a rászorulókra. Karácsony ünnepén ezért ajándékozunk. De mit ér az olyan ajándékozás, amiért viszont ajándékot kapunk. A hitetlenek és pogányok is tudnak így ajándékozni. A mi ajándékozásunk rejtekben történjék. Általunk maga az Úr ajándékozta meg a rászorulót. Nézzünk körül környezetünkben. Minden Kolping-család meg fogja találni azt az embert, vagy közösséget, akin, vagy amin csak ő segíthet és teheti boldoggá karácsonyát. Az új esztergomi Kolping Szakiskola kollégistái között sok rászoruló serdülő fiatal van. Ruhára, cipőre van szükségük. Szüleik szegények, maga az iskola is szegény. Orvosság gondjaik vannak. Íme az egyik lehetőség.

Az örök élet szempontjából egyedül csak az a miénk, amit a másoknak odaadunk, mert azt Jézusnak adjuk. Ha úgy teszünk, a jutalmunk sem maradhat el. A beteljesedés az, hogy nem csak boldog karácsonyt kívánunk másoknak, hanem boldoggá is tesszük karácsonyukat. Akkor majd a mi karácsonyunk is boldog lesz.

Reményünk alapja (1995-1996)

Múltból a jövőbe

Újból elmúlt egy esztendő az életünkből. volt sok jó és sok rossz is. Van amire szívesen visszaemlékezünk, van amit inkább szeretnénk elfelejteni. van ami reménységre buzdít, de olyan is van, ami csak fokozza a reménytelenségünket. Mégis, minden esztendőben boldog új évet kívánunk egymásnak, kifejezve ezzel azt, hogy van az életnek értelme, és talán van még terve velünk az Istennek.

A világ értelme

Szilveszterkor, és az új év napján akarva-akaratlan eszünkbe jut, hogy van-e az életnek értelme? Ez a kérdés sajátosan a magunk életének értelmével kapcsolatosan vetődik fel. Ám mivel „senki sem sziget” (Thomas Merton), ezért e kérdés fölveti a világ és a történelem értelmét, mivel mindnyájan ennek részei is vagyunk. A világ olyan nagyság, ami az einsteini fizikai világkép tükrében „véges, de határtalan”. Az ősrobbanásról szóló ún. táguló világegyetem kozmológiai elmélete is arra utal, hogy a világmindenségnek kezdete volt, s azóta beszélhetünk időről. Ha pedig kezdete volt, akkor egyszer vége is lesz. A Biblia erről tanúskodik, amikor azt tanítja, hogy a világot Isten teremtette s ez a múlandó világ egyszer eljut végállapotához, amikor Isten mindent újjáteremt. Az újjáteremtő már elérkezett történelmünkbe. Ő Jézus Krisztus, az Isten Fia. Szent Pál apostol azt tanítja, hogy ez a teremtett világmindenség még nem jutott el fejlődésének végső szakaszába. Már működnek benne az új teremtés erői, hiszen amint a Római levélben írja „a teremtett anyagvilág vajúdik, amíg el nem jut Isten fiainak dicsőségére” Vagyis az új teremtés erői már működnek e világban, de a világ még nem jutott el abba az állapotba, hogy egészen alkalmas legyen a benne levő szellemiség kinyilvánítására. Természetfölötti értelemben pedig arra, hogy mindenestül Krisztus vonásait hordozza. Van tehát a világnak értelme, mert van természetfölötti jövője. Az értelmes jövő adja meg a jelen és a múlt értelmét is.

A történelem értelme

Ha a múltra úgy tekintünk, mint megtörtént események kronológiai egymásutánosságára, akkor csak megtörtént dolgokról beszélhetünk, de nem történelemről. A történelem nem más, mint a megtörtént események értelmezése. Az értelmezés mindig valamiféle egész szerinti szemléletet feltételez, vagyis azt, hogy van valami maradandó érték, igazság, amely egybe fogja a múltat, jelent és jövőt, és meghaladja az időt a folytonosság és maradandóság biztosításával. A történelem keresztény értelme az, hogy az idő beteljesedett, vagyis „megérett” azzal, hogy Isten Fia emberré lett, és megváltott bennünket a keresztfán az áteredő bűntől. Azóta már a történelem csak a „kinnlevőségét” hozza be a világ végezetéig, amíg be nem érnek az emberi cselekedetek oksági összefüggései. Az utolsó ítéleten nyilvánvalóvá válik, hogy a történelem folyamán minden Isten dicsőségét szolgálta és végül minden a „maga helyére” kerül.

Életünk értelme

Életünk hasonlít a kirakós társasjátékhoz, ahol míg az egész kép össze nem áll, úgy tűnik, hogy az egyes részleteknek néha nincs is értelme, vagy ha van, nem biztos, hogy az, ami a teljes kép kirakása után kiderül. Egyedül Isten ismeri az egész világ és a teljes történelem értelmét, és a mi életünk értelmét az egész összefüggésén belül. Mindenkinek más és más feladatot szabott meg az Úr földi életére. Olyan feladatot, amit egyedül csak mi tudunk végrehajtani. Ez a feladat szabja meg életünk értelmét. Azért kell ismernünk az egyház tanításából Isten örök terveit az emberrel, mert a mi életünk – Istennek tetsző módon csak e keretek között kaphatja meg méltósága szerinti értelmét. Ám ennek felismerése nem könnyű feladat. Van aki már ifjú korában felismeri életének természetfölötti hivatását, küldetését, van aki később jön rá. Egy azonban bizonyos: nem véletlenül születünk, és nem véletlenül engedi a mi Istenünk, hogy éljünk. Ha élünk, akkor az Úrnak még terve van velünk. Ezt kell felismernünk, e szerint cselekednünk. Lehet, hogy még tartogat számunkra valami szép feladatot, de az is lehet, hogy időt ad még arra, hogy megtérjünk, vagy korábbi vétkeink miatt vezekeljünk. Ám Isten tervében ok nélkül semmi sem történik. Néha nem térhetünk ki bizonyos meghatározottságok elöl, amelyek életünknek irányt szabnak. Becsületes eszközökkel helyzetünkön nem változtathatunk. Tudnunk kell azonban azt, hogy a „Nagy világszínpadon” (vö. Calderon de la Barca) nem az számít, hogy milyen szerepet osztottak ránk, hanem egyedül csak az, hogy miképpen játszottuk el.

Elmélet és gyakorlat

Az Úr Jézus sem csupán tanított a megváltásról, hanem meg is váltott minket bűneinktől. Nem elég tehát a jó szándék. A jó szándéknak tettekkel kell párosulnia.

Szent Jakab apostol levelében arra figyelmeztet bennünket, hogy ne csupán hallgatói legyünk az igének, hanem cselekvői is, mert máskülönben önmagunkat csapjuk be. Azt is írja, hogy „a hit cselekedetek nélkül önmagában holt” (Jak 2,17). A nagyböjti szent idő előkészület húsvétra, megváltásunk nagy ünnepére. Az Úr Jézus sem csupán tanított a megváltásról, hanem meg is váltott minket bűneinktől. Nem elég tehát a jó szándék. A jó szándéknak tettekkel kell párosulnia.

Elmélet

Már Aristoteles a nagy ókori görög filozófus is látta, hogy az ember aktivitása három tevékenységben nyilvánul meg: Az elméleti (értelmi), a gyakorlati (erkölcsi) és az alkotói (művészeti, technikai) aktivitásban. Az értelmi tevékenység tárgya az igazság megismerése, az akarati aktivitás célja az igaz tett megvalósítása, az alkotás célja az igaz és jó mű létrehozása. Az elmélet fontos. A bölcs ember először gondolkodik, megfontol, utána cselekszik. Épp a bölcs megfontolás különbözteti meg az állati cselekvést az emberitől. Az állat is tevékenykedik, ösztönei alapján vagy próba-szerencse alapon. Az ember kitűzi a célt, mert igaznak, jónak, hasznosnak tartja, s aztán igyekszik a célnak megfelelően cselekedni. Az igaz és jó gondolatokhoz azonban helyes elvek kellene. Ezért kell gondolkodni, tanulni, tapasztalatokat cserélni és kiértékelni. A logikailag koherens gondolatokból elmélet születik. Ez valamiféle általános, minden esetre alkalmazható igazság. Korunk emberét az jellemzi, hogy szívesen hallgat meg jó gondolatokat, ötleteket. Szívesen hallgat előadásokat. Szívesen kritizál, vagy teszi meg saját észrevételeit. Ámde a gyakorlati megvalósítás sokszor elmarad. Másoknak ajánljuk a gyakorlati megvalósítást: „Így kellene tenni, úgy kellene tenni”, „ezt kéne csinálni, meg amazt kéne csinálni”. Miért nem csinálom én, vagy te? Mert nincs időm –válaszoljuk. Pedig nem egészen erről van szó. Ideje mindenkinek van arra, amihez van kedve. Inkább lanyhák vagyunk, vagy épp nem merünk felelősséget vállalni.

Gyakorlat

A régi latin közmondás szerint „az elmélet gyakorlat nélkül olyan, mint a kocsirúd nélkül”. Jó tanácsok adásából és kapásából nem lehet megélni. Tettekre van szükség. Azért is félünk a tettektől, mert sokszor úgy érezzük, hogy nem tudjuk oly tökéletesen megvalósítani, mint ahogy elgondoltuk, tehát akkor jobb hozzá sem kezdeni. A tett halála az okoskodás. Papok vitatkoztak egy társaságban arról, hogy miképpen kell Krisztus szellemében embertársainkat szolgálni. Jobbnál jobb ötletek támadtak, s mind jobban elhúzódott a beszélgetés. Közben a társaságból az egyik lekipásztor észrevétlenül eltűnt. Meglátogatott a kórházban egy beteget. Mire visszaérkezett a társaságba, még mindig folyt a vita, növekvő szenvedéllyel. Ő azonban nem vitázott. Nagyon nyugodt volt. Tettekre váltotta ugyanis az elméletet, amiről paptársai teológiai vitát folytattak.

Ne feledjük: Az Úr Jézus az utolsó ítéleten nem elméleti tételeket fog tőlünk „kikérdezni” hittanból hanem olyan „humanista” tetteket fog számon kérni, ami minden embertől számon kérhető: „Éheztem és ennem adtatok, szomjaztam és innom adtatok, beteg voltam és meglátogattatok, börtönben voltam és fölkerestetek, vándor idegen voltam és befogadtatok, ruhátlan voltam és felruháztatok” (Mt 25,35-36). A Kolping-mozgalom példaképe boldog

Adolf Kolping, akit II. János Pál pápa „a tettek misztikusának” nevezett. Dr. Bánk József nyugdíjas váci érsek-püspök mondta nekem: ifjú pap korában hivatalos ügyben Pestre kellett jönnie. Szállást keresett egy éjszakára. Szállodára nem volt pénze. Több kolostorban, egyházi intézménynél próbálkozott. Kérésére „kegyes” kitérő válaszokat kapott. Aztán végül próbálkozott a Rottenbiller utcai Katolikus Legényegylet székházában. Ott azonnal szívélyesen befogadták, minden szükségessel ellátták. Amikor a Kolping-mozgalomról beszélgettünk, neki „csak” ez jutott az eszébe. Nem az elmélet (pedig világhírű egyházjogász professzor volt) hanem a gyakorlat, a jó tett. Mert ez maradandó. Nem csupán az ember, hanem Isten is csak erre „emlékszik”.

Alkotás

Rómában láttam egy filmet. Sok Jézusról szóló filmet láttam már, de a híres olasz rendező, Rossellini filmje különösen megragadott. Ebben a filmben Jézus ugyanis nem csak imádkozott, tanított, hanem fizikai munkát is végzett. Segített az apostoloknak a halfogásban. A munka életünk velejárója. A munka nem csupán az áteredő bűn büntetése. A munka is meg van váltva, azért mert a mi Megváltónk ezt is megváltotta, megszentelte. Maga is ács volt harminc éves koráig Názáretben, akárcsak nevelőatyja, Szent József.

A munka szent dolog, ha úgy tekintjük, hogy általa a Teremtő Isten munkatársai vagyunk, aki ránk bízta a világot, hogy folytassuk a teremtés művét Isten dicsőségére. A munka tehát alkotás. Részesedés Isten teremtő aktivitásából. Ezért lelkiismeretesen, felelősséggel kell végeznünk. Nem pusztán a pénzért. Nem is csak az emberek tetszéséért. Önmagunkért, felebarátainkért, Istenért. Ő látja igyekvésünket és nem is annyira az eredményt, hanem a hűséget értékeli. Ha munka közben Istenre tekintünk (az Ő nevében kezdjük és végezzük munkánkat) könnyebben viseljük a nap terhét, kevesebbet idegeskedünk és a jól végzett munka öröme ragyogja be mindennapjainkat. Keresztes Szent János, a nagy spanyol kármelita misztikus e témáról így ír: „Őn azt kérdezi, hogy miképpen szolgálhatja legmegfelelőbben Istent? Teljesítse Isten erkölcsi parancsait és végezze mindennapi munkáját a lehető legtökéletesebben”. Ennél megszívlelendőbb gondolatot mi sem találhatunk az elmélet és gyakorlat összeegyeztetésére.

Életünk: emmauszi út

Mindnyájan az emmauszi tanítványok utódai vagyunk. Amint ők találkoztak a föltámadt Krisztussal, úgy találkozhatunk mi is vele. Ám ennek feltételei is vannak. Melyek ezek?

Együtt lenni

Az emmauszi tanítványok együtt voltak, s így mentek a Jeruzsálemen kívül lévő Emmausz nevű helység felé. Megtehetnék volna, hogy csüggedésükben külön-külön térnek vissza régi életükbe, de őket összetartotta a közös élmény: a Názáreti Jézussal töltött idő, s Jézus tanításának varázslatos ereje. Jézus hozta őket össze. Jézus tartotta meg őket a közösségben. Azt hitték, hogy most már mindennek vége, de azért együtt maradtak Jézus nevében. Ha reményük el is halványodott, még megmaradt a hitük és szeretetük. Ha valaki úgy érzi, hogy eltűnt az Isten életéből és már nincs tovább remény, azért még együtt maradhat olyan emberekkel az „Emmausz felé vezető úton”, akikkel megoszthatja szomorúságát, mert az együttlét óvja a hitet, ápolja a szeretetet és segít, hogy a reménytelenség ellenére remélni tudjunk.

Az emmauszi tanítványok Jézusról beszéltek. Arról, hogy mi történt Jeruzsálemben azokban a napokban. Miképpen veszítették el reményüket Jézus halálával. Tán nem is ő volt a Messiás? Miben reménykedjenek ezután? Lesz-e a nép számára üdvösség? Ilyen és hasonló kérdések gyötörték őket. Kétségeiket nem titkolták egymás elől. Ám a reménytelenségből a kiutat Jézus tanításának összefüggésében keresték. És ez a döntő. Ha a bajban egymással tudunk Jézusról beszélni, akkor a kiutat is könnyebben megtaláljuk.

Elfogadni az idegent

Nem volt ez könnyű a hívő zsidóknak. A vándor, idegen mindig gyanús volt a számukra. Előítélettel kezelték. Ám az emmauszi tanítványok „Jézus iskolájába” jártak. Túltették magukat az előítéleten. S ez üdvösségükre szolgált. Az „idegenség”, a „másság” mindig bizonytalansági érzést kelt az emberekben. Nem tudja mire számíthat. Nem könnyű feladni a járt utat a járhatatlannak tűnőért. A gondolatok, érzések, szándékok beidegzettségének feladása kockázattal járhat. Ám a bizalom – ha Istenre támaszkodó bizalomra épít – előbb-utóbb meghozza gyümölcsöt. Hiszen Isten sokféleképpen közelítheti meg az embert. S lehet, hogy az ő „más-sága”, „idegensége” az, ami kizökkenhet rutin-világunk állóvizének posványából.

Tanulékonynak lenni

Az emmauszi tanítványok szóba álltak a hozzájuk csatlakozó ismeretlen vándorral. Legyőzték kezdeti bizalmatlanságukat. Kérdésére – hogy miről beszélgetnek, miért szomorkodnak – őszintén feltárták bánatukat. Jézus meghalt, és ezzel az ő reményük is szertefoszlott. Pedig úgy hitték, ő szabadítja majd meg Izraelt. S akkor a vándor-idegen föltárta nekik az Írások mélyebb értelmét. Hogy mindennek így kellett történnie. Amire ők eddig gondoltak, az igaz. Csakhogy kevés. Amikor Isten valamit elvesz az embertől, azért teszi, hogy sokkal többet és jobbat adhasson helyette. A Messiásnak meg kellett halnia, mert csak az áldozat hoz gyümölcsöt. Az üdvösség nemcsak a zsidóknak szól, hanem minden embernek. S az üdvösség tartalma nem Izrael politikai felszabadulása, hanem az emberi nem megszabadulása a bűn és a halál átkától. Ha valaki abból indul ki, hogy csak az lehet igaz, ami én gondolok vagy tapasztalok, s ha mások véleményét, tapasztalatait is csupán annyiban

fogadja el, amennyiben az őt igazolja, annak bezárul az élete. Mindenben és mindenki-
ben pusztán önmagát keresi és látja. Azért, mert gögös és hiú. Ám aki tanulékony, az alázatos és
szerény. Ezért mindig fiatal, mindig van jövője. Találkozhat a „meglepetések” Istenével, aki
kegyelmével túllendítheti őt élete holtpontján és új életet ajándékozhat neki. Az odafigyelés a
másikra bizalmat ébreszt. A bizalom hitre nevel. Hit nélkül nem lehet találkozni Istennel. De
aki belemerészkedik az élő hit kalandjába, annak Isten bizonyítékot ad. Megmutatja magát
neki.

Találkozás az Eucharishtiában

Elfáradtak és betértek az „idegen”-nel az emmauszi fogadóba. És a „kenyértörésben”
felismerték Jézust a Feltámadottat. Ő mondotta az utolsó vacsorán: „Nincs nagyobb szeretet
annál, mint amikor valaki életét adja barátaiért” – írja János apostol. Ez válik jelenvalóvá és
hatékonyá minden szentmisében. Az eucharisztikus áldozat a szeretet szentsége. A bűnökért
való engesztelés, a másokért élés áldozatának jele és eszköze. A benne való részesedés
Krisztusivá formálja az embert. Az Ő halálának és feltámadásának hirdetése, amíg el nem jön.
Ezért minden szentmiseáldozat húsvéti örömnappal. A keresztre feszített és feltámadt
Krisztussal való élő találkozás. Az apostoloknak és utódaiknak ezért szól a parancs: „Ezt
cselekedjétek az én emlékezetemre” A szentmisén való részvétel csak akkor gyümölcsöző, ha
talentumainkat nem ássuk el. A kapott isteni szeretetet tovább kell adni. Nagylelkűen. Úgy,
ahogyan kiáradt ránk. Így a felebaráti szeretet minden tette a „kenyértörésben” való találkozás
lehetőségét hordozza a Feltámadottal. Válasz és bizonyíték az együttlét, s az üdvös szomorúság
a Jézusról szóló beszéd, a „másság” vállalása, a tanulékony hit számára. „Ugye lángolt a
szívünk, amikor feltárta az Írásokat” – mondták a tanítványok. Lám, így változott át a hittel
keresők szomorúsága tiszta örömmé.

Találkozás az apostolokkal

Az emmauszi tanítványok „lángoló szívvel” visszatértek Jeruzsálembe, az apostolok
közösségébe. Hitük itt objektív megerősítést kapott. Az apostolok is beszámoltak nekik a
Feltámadottal való találkozásukról. Kleofás és társa nem szakadtak el az egyháztól. Nem
dédelgették magukban „privát” élményüket. Megosztották azt az apostoli egyházzal. Az élő
Istennel való találkozás nem magánügy, hanem a társadalom ügye is. „Mi nem hallgathatunk
arról, amit láttunk és hallottunk” vallja Péter és János apostol a főtanács előtt, amikor Jézus
feltámadásának hirdetése miatt kérdőre vonják őket.

Az apostolok tanúságát arról, hogy Jézus él – az apostoli egyháztól vettük és általa, vele
közösségben kell azt továbbadnunk, mai emmauszi tanítványoknak.

Anyagi vagy szellemi érték?

Az ember szellemi természete olyan, hogy képességileg a legfőbb jóra, az igazságra, egységre, szépségre, tökéletességre vágyik, aminek elérésében személyesen is érintve van, az ember számára a hozzá méltó legfőbb érték csak a szellemi személyes és egy Isten lehet, aki a legtökéletesebb érték.

Értékválságban élünk. Új értékrend kialakítására van szükség – halljuk itt is, ott is. A rendszerváltásig a marxista ideológia határozta meg számunkra az értékrendet. Akik ebben hittek, azok értékválságba jutottak. Akik nem hittek benne, vagy csak látszatra vallották s ezek voltak többségben, azok jobban feltalálták magukat. Korábban is gyakorlati materialisták voltak, most is azok s a nyugatról importált fogyasztói értékszemlélet irányítja életüket. Kérdés, hogy ez az új „értékrend” méltó-e az emberhez?

Érték és értékrend

Először is tisztáznunk kell, hogy mit jelent ez a fogalom „érték”? Az érték önmagában mindig valamiféle tökéletességet jelent. A tökéletesség rendezettség, vagyis a részeknek az egészhez való arányos viszonya. A tökéletesség nem más mint egység, azonosság, megegyezés, összhang, harmónia. Az értelem számára tökéletesség és érték az igazság. Az akarat számára tökéletesség és érték a jó. Az érzelmek számára a szép. Az egész ember számára a boldogság és béke. Az értékre azért törekszünk, mert léthiányban szenvedünk és lépten nyomon megtapasztaljuk tökéletlenségünket, miközben a tökéletességre vágyunk. Úgy véljük – és nem megalapozatlanul -, ha valamely értéket birtoklunk, akkor ezáltal mi is értékesebbek leszünk. Leginkább – valamilyen módon – jók szeretnénk lenni, vagyis célunknak megfelelően szeretnénk élni. Az érték tehát elérendő célként tudatosul bennünk, mert ha nincs célunk, akkor már létünk is elveszítette értelmét. Mármost kérdés az, hogy vajon az ember megelégedhet-e pusztán a véges és részleges javakkal? Akarva-akaratlan minden rész célunkban a legfőbb jót és az elveszíthetetlen végső célt tájolójuk be. Az érték ugyanis – mivel végső soron arra való, hogy elérjük, birtokoljuk, magunkba építsük, azaz bennünket tegyen értékesebbé – mindig szellemi természetű és személyes jó, még akkor is, ha kifejezetten ezt így nem fogalmazzuk meg magunknak.

Mivel az ember szellemi természete olyan, hogy képességileg a legfőbb jóra, a tökéletes igazságra, egységre, szépségre, tökéletességre vágyik, aminek elérésében személyesen is érintve van, az ember számára a hozzá méltó legfőbb érték csak a szellemi személyes és egy Isten lehet, aki a legtökéletesebb érték. Ha pedig így áll a dolog, akkor igazat kell adnunk a bibliai kinyilatkoztatásnak, ami egy ilyen „értékes” Istenről beszél nekünk. Ha pedig létezik ilyen Isten, akkor ő áll az értékrend (az érték sorrend, hierarchia) csúcán.

Ez pedig azt jelenti, hogy minden más, alacsonyabb rendű érték, őhöz viszonyítva. Pontosabban az értékskálát hozzá kell igazítani. Azaz minden teremtett érték a teremtetlen értékteljességből részesedik és onnan kapja tökéletességét. Következésképp csak az az értékrend lehet helyes, amelyik figyelembe veszi ezt az objektív értéksorrendet, ami Istenhez és az örök üdvösséghez, mint végső célhoz viszonyít minden emberi elképzelést, cselekvést és alkotást.

Anyagi értékek

Helytelen lenne az anyagi értékeket túlságosan becsülni a szellemi értékekkel szemben, de fordítva is igaz: az anyagi értékekre is szükség van. Ám a kettő viszonyában az arányra ügyelni

kell. Nem a szellem van az anyagért, hanem az anyag a szellemért. A szellemi létmód ugyanis magasabb rendű és értékesebb az anyaginál, amint az egység magasabb rendű a sokaságnál, az egyszerű pedig az összetettnél. Az anyag létmódja az összetettség és sokaság, míg a szellemé az egység, egyszerűség és önazonosság. Ha tehát az anyag van a szellemért, akkor a szellemi értékrend előkelőbb az anyaginál. Teremtett világunkban azonban a kettőt nehéz elválasztani egymástól. A test és lélek is szorosan összetartoznak. Ami összefogja őket az maga a lét, amiből részesednek. Az anyag is létezik, a szellemi lélek is létezik, csak más és más módon és ebből fakad a különbözőségük. Ha az anyagban nem lenne szellem (törvényszerűség, érthető szerkezet) akkor lehetetlen lenne a világ természettudományos értelemben vett megismerése. Az emberi szellemben az anyagi test „magához tér” és személyes formában „tud önmagáról”. Ezért az ember bizonyos szintig „kezében tartja” életét, vagyis felelős önmagáért, tetteiért. Nem élhet tehát vissza szabadságával „a test javára”, amint Szent Pál apostol szépen fogalmaz. Nem tekintheti végső céljának azt, ami csak közbeeső cél. Nem tarthatja a legfőbb értéknek azt, ami csak részleges és eszközszerű. Hiába halmozza tehát az ember a pénzt, a sikert, a hatalmat, s mindazt az élvezetet amit ezekkel meg tud nyerni, békét és harmóniát nem talál majd lelkében, ugyanis a véges értékek, javak halmozása sohasem fog úgymond „átcsapni” a végtelenbe. A világ anyagi javait csak annyiban használhatjuk, amennyiben Istenhez, végső célunkhoz és üdvösségünkhöz vezetnek. Csak ha megtartjuk a helyes értékssorrendet, akkor nyugszik meg a lelkünk, hiszen amint szent Ágoston írja: „nyugtalan a mi szívünk, míg meg nem nyugszik Benned”.

Szellemi értékek

Az anyagi értékek a szellemi értékek miatt vannak. „Mit ér az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de a lelke kárt szenved. Mit is adhat az ember cserébe a lelkéért?” – figyelmeztet az Úr Jézus. Valóban, egyedül csak a szellemi értékek méltóak igazán az emberhez. Az anyagi, testi értékeknek, csak eszköz szerepük van. Szellemi értéket hordoz a tudás, a jó erkölcs, a művészet és technika. Ám ezek is csak akkor vannak az ember javára, ha az erkölcsi rend tisztelete járja át őket. Az erkölcsi értékek azért oly fontosak, mert az erények gyakorlása (akárcsak a bűn) mély nyomot hagy az ember személyiségén és megjellegzi azt. Az erkölcs jellemet formál. Ezért fontos az erkölcsi nevelés, melynek célja az önnevelésre való serkentés. Ám maradandóan erényes életet Isten kegyelme nélkül nem lehet élni. Ezért a legfontosabb szellemi értékeket a vallásosság hordozza: A vallásosság mindig szem előtt tartja Istent, aki az erkölcsi rend szerzője és számon kérője, aki előtt akkor is felelősnek tudjuk magunkat, ha a jogrend tehetetlen szándékainkkal, akarásunkkal szemben. Az erkölcsi nevelésnek hosszú távon csak akkor van foganatja, ha vallási neveléssel párosul. Napjainkban különösen nagyjelentősége van az ún. humanitárius erényeknek. Ezek az igazságosság, a nagylelkűség, a személyes és személyre szóló ember-szolgálat, az élet és ember tisztelete, továbbá a belső függetlenség az anyagiasságtól, a fogyasztói javak után való tülekedés mérgező légkörétől. Nekünk keresztényeknek ma különleges módon kihívást jelent az, hogy példánkkal és szavainkkal tanúságot tegyünk a szellemi értékek magasabbrendűségéről és arról az örömről ami az erkölcsi és vallási értékek birtoklásával jár.

Ifjúságunk és az Egyház

Közismert dolog, hogy az ifjúságban mindenki bízik. Mindenki a fiatalokat akarja megnyerni. A fiataloké a jövő – mondják. Adolf Kolping is ifjúsági egyesületet alapított. Így nevezte: katolikus legényegylet.

A Kolping-mozgalom ma az ifjúságra tekint. Benne látja a jövő zálogát. Ám a témát több oldalról kell megvizsgálnunk. Hogyan látják a kérdést a fiatalok, hogyan a felnőttek, és miképp az egyház?

Ifjúság – az ifjúság szemével

Az ifjúság nem lelkesedik azért, hogy őket a felnőttek világa (vagy bárki más) meg akarja nyerni. Az ifjúságot ugyanis nem lehet megnyerni. Az ifjúság öntörvényű. A maga szokásai szerint él. Ezért kerül konfliktusba a felnőttek világával. Elutasítja a felnőtteket, mégis függ tőlük, s ezt kénytelen-kelletlen tudomásul veszi. Itt-ott próbál alkalmazkodni elvárásaihoz – feltéve, ha ezt előnyösnek találja, vagy kényszerítő körülmények hatnak rá. Nem csak a „mai ifjúság” ilyen. A felnőttek mindenhol és minden időben szerették hangsúlyozni: a mai ifjúság rosszabb mint az ő idejükben volt. Mi lehet ennek az oka? Valószínűleg az, hogy idővel az emlékek megszépülnek, ahogy a régi sláger szövege is mondja: „Csak a szépre emlékezem”. Ám a fiatalok nem mindig látják „olyan szépnek” a saját életkorukat, mint ahogyan ezt a felnőttek gondolják. Kifelé büszkék és határozottak, nyeglék, tiszteletlenek esetleg szemtelenek. Kritikusak másokkal, önmagukkal szemben viszont sokszor elnézőek, és megértésre vágnak. Mindez abból fakad, hogy az ifjúság átmeneti életszakasz. Van benne a gyermekkorból és a felnőttkorból valami. Ha baj van, akkor az ifjúság igényli a gyermekeknek járó kivételezettséget és menekül a felelőség elől. Ha a dolgok jól mennek, akkor felnőtt jogokat követelnek anélkül, hogy az ezzel járó kötelezettségeket is vállalnák. Ez a sajátos kettősség, ambivalencia tükröződik érzelmi életükben. Sokszor érzelmi világuk még gyermeki, de ezt önmaguk és mások előtt szégyellik és hetykeséggel kompenzálják. Keresik önmagukat. Felnőtt énjüket, ami bár bontakozik, de még nem bontakozott ki. Néha „előrefutnak” a felnőtté válásba, de ha nincs mögöttük szilárd bázis, elbizonytalanodnak és elvesztik tájékozódó képességüket.

Ifjúság a felnőttek szemével

A felnőttek, vagy túlságosan beleszólnak az ifjúság életébe, vagy magára hagyják. Mindkét hozzáállás rossz. Az ifjúság megértésre vágyik. Ám kérdés, hogy mit kell értenünk a megértésen? A helyes megértés nem azt jelenti, hogy a fiatalok kénye-kedve mindig jóváhagyást és támogatást kapjon a felnőttektől. Az ifjúságnak feladatokat kell adni. Olyan feladatokat, ahol kipróbálhatják képességeiket, s felkészülhetnek későbbi életükre. A feladat a jelenben mindig, mint jó cél lebeg előttünk. A cél pedig a jövőben várja megvalósulását. Az ifjúság a jövőben él. A jelen problémái elől álmódózáiban a jövőbe menekül, ami számára mindig ígéretesebb mint a jelen. A felnőtt embert a jelen problémái érdeklik. Minél idősebb a felnőtt, annál inkább emlékezik. A múlt fokozatosan megszépül számára. A jövőre nem szívesen gondol legfeljebb gyermekei, unokái jövőjéről képzeleg. A felnőtt – szülő, tanár, nevelő – jót akar a fiataloknak. Vagy azzal, hogy neveli, vagy úgy, hogy nem neveli a rábízottakat. Pedig az ifjúságot nem nevelni kell. Az ifjúságot rá kell venni az önnevelésre. Hogyan? Úgy, hogy példákat állítunk elé, amivel azonosítani tudja az önmagáról és céljairól kialakított elképzeléseit. Mivel ezek az elképzelések – sokszor a helyes önismeret vagy

tájékozatlanság hiányában – eléggé körvonalazatlanok, ezért vonzó, pozitív életpéldákat és helyzeteket kell eléjük állítani. Sokat segítenek itt a jó könyvek, híres nagy emberekről (feltéve, ha nem süppednek a dagályosság mocsarába). Persze a legcélravezetőbb a jó példa. Az ember ugyanis „utánzó lény”. Sokkal mélyebb nyomot hagynak bennünk az élmények, látványok, minták, mint a bemagolt elméleti tanítások. Arra is van természetesen igény, de már inkább a felnőttkor hajnalán, amikor az ember a konkrét eseteket szeretné általános összefüggésben látni. Figyelemre méltó, hogy észlelési képességünk erősebben őrzi meg az emlékeket, mint az értelmünk. A fantázia, kép-szerűen, és nem annyira fogalmilag idézi föl a múlt emlékeit. A fantázia működését erősítik az érzelmek. Az érzelmek művelése (helyes értékrendbe való állítása) rendkívül fontos. Ezért nem szabad elhanyagolni az ifjúság művészeti nevelését. A felnőtteknek nem szabad magukra hagyni a fiatalokat az érzelmi önművelődés területén, mert érzelmi vadhajtásaik, ha nem nyesegetik azokat, könnyen felnőttkorban kiirthatatlanul elburjánzanak. Nevelni csak az tud, aki folyvást önmagát is neveli. A fiatalok ezt megérik, és csak ilyen nevelőkre hallgatnak. A felnőttek túlnyomó része „belefáradt” az önnevelésbe (vagy tán el sem kezdte?). Fixálódott szokásaik vannak, különösebb megalapozottság nélkül, s ezt akarják rákényszeríteni a fiatalokra. Meg kell mondanunk, nem sok eredménnyel. A tanárok akárhányszor nem mernek szigorú elvárásokkal diákjaik elé állni, mert maguk elé sem állítanak szigorú elvárásokat. A szülők nagy részét csak az előre „beprogramozott” gyermek anyagi jóléte és anyagi érvényesülése érdekli. Úgy gondolják, ha ennek eleget tesznek, megtették szülői kötelességüket. Ám a fiatalok keresztül látnak a szítán. Tudják, hogy sok szülő haszonlesésből, egyéni kedvtelésből nemzette őket és ők így nem Isten gyermekei, hanem a szülők tulajdonai. De nem akarnak azok lenni! Ezért egyrészt zsarolják szüleiket másrészt ellenállnak nekik. Ám ott, ahol megérik, hogy a szülők magasabb értékrend szerint élnek, akkor előbb vagy utóbb követni fogják példájukat.

Ifjúság – az Egyház szemével

Nem véletlen, hogy a fiatalok – világnézetre való tekintet nélkül – annyira vonzódnak II. János Pál pápa vagy Roger Schütz atya személyéhez. Ezekben az emberekben megérik az „ügy”, pontosabban a keresztények élő Istene iránti nagy személyes elkötelezettséget. Az ifjúság, minden látszólagos magabiztossága ellenére, támaszt igényel. Csakhogy támaszkodni csupán arra lehet, aki maga is támaszkodik. A légtornász is csak abba tud kapaszkodni, aki szilárdan tartja a trapézt. A Szentatya számos beszédében hangsúlyozza: az egyház számít a fiatalokra. Ön a jövő egyháza. Rajtuk múlik, hogy Isten országa hogyan terjed a földkerekségen. Ők meghívottak, és kiválasztottak. Mindegyikükkel Istennek egyedi, személyre szóló elképzelése van. Olyan küldetést kell betölteniük, amit kizárólag csak ők végezhetnek el. A fiataloknak nagy önértékeléssel kell önmagukra tekinteniük. De tisztelettel nézzenek a többi emberre is. mert azokkal is egyedi elképzelése van az Istennek, amit értékelni kell. A fiatalság ereje az, hogy sok benne az erő: szellemileg, fizikailag, érzelmileg ösztönösen is. Ezeket a hatalmas energiákat nem szabad elpazarolni, rossz célra felhasználni. Az ifjúság nagy előnye, hogy nem kell a múlt örökségét és terhét hordoznia. Tiszta lappal indulnak az életbe, és ezt a tiszta lapot nem szabad beszennyezni. Ezért óvakodniuk kell a világ csábító szirén hangjaitól, amelyek folyvást azt duruzsolják a fülükbe, hogy értékes életet az ember csak akkor élhet, ha úgymond „mindent kipróbál”. Mert felnőtt csak az lehet, akinek nagy tapasztalatai vannak (leginkább a bűnök elkövetésében...). felnőtte az embert nem a „tapasztalat”, hanem a felelősség teszi. Szabadság, felelősség nélkül, a szabadosság zsákutcájába fut. Magasra kell tehát helyezni a mércét. Az élet amúgy is koptatja az embert. Minél alacsonyabb az önmagunk elé állított mérce – munkában, erkölcsben, felelősségben – annál mélyebbre süllyedünk felnőtt korunkban. Minél magasabb elvárásaink vannak önmagunkkal szemben, annál erősebb lesz a megtartó erő a felnőtt és öregkor viharaiban. Az

egyház nem mond le (mert nem is mondhat le) arról a magas erkölcsi mércéről, amit maga az Isten állított elénk: „Ti pedig legyetek tökéletesek amint a ti mennyei Atyátok is tökéletes” (Mt 5,48). Nem mondhatunk le tehát arról az eszményről, melynek követésére mindnyájan meg vagyunk hívva.

Küldetésben

A küldetés a kereszténység központi gondolata. Az „apostol” szó küldöttet jelent az „angyal” (vö. „angolosz”) szintén a küldetéssel kapcsolatos. Az Úr Jézus végső akarata: „Menjetek, hirdessétek az evangéliumot minden népnek és nemzetnek, megkeresztelvén őket az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében” (Mt 28,20). Az első keresztények mindnyájan küldötteknek tekintették magukat. Mi is „Krisztus követségében járunk” (2 Kor 5,20.).

Küldetésünk a világban

A kereszténység többek között azzal tűnt fel az ókori világban, hogy minden szempontból az egyetemesség (katolicitás) igényével lépett föl. Missziós vallás volt, mely a nemzeti sajátosságok szem előtt tartásával mégis az egész emberiség felé hangsúlyozta vallási küldetését. Az ókori római birodalomban a filozófusoknak, költőknek, kereskedőknek, földműveseknek, katonáknak stb. külön-külön vallásuk volt, továbbá az egyes népeknek, faji csoportoknak is megvoltak a külön isteneik, s ezek az „istenek” és követőik békésen éltek egymás mellett. Az „istenek” saját híveiket „szolgálták”, vagyis megfelelő áldozatok, vallási gyakorlatok ellenében követőik evilági igényeit kiszolgálták – legalábbis a pogány vallások tagjai ezt így élték meg. Szent Pál, amikor Athénban járt (vö. ApCsel) maga is elcsodálkozott azon, hogy hányféle istennek épült templom az ókori tudományosság központjában. S amikor meglátta az „ismeretlen istennek” szentelt templomot, akkor erről az ismeretlen istenről kezdett prédikálni, aki a világ teremtője és ura, aki elküldötte bűneink megváltására egyszülött Fiát Jézus Krisztust, aki föltámadt halottaiból s a benne hívőknek megadja bűneik bocsánatát, a föltámadást és az örök életet. Jellemző, hogy e vallási „pluralizmus” meghozta a maga „eredményét”: végül is az emberek egyik vallást sem vették igazán komolyan s Pál apostol areiopágoszi beszédének is alig volt visszhangja, mivel összesen csak két ember tért meg az apostol szavainak hatására. A kereszténység nem csak nemzetek és fajok fölöttiségével keltett feltűnést küldetésének teljesítése közben, hanem azzal is, hogy egyetemes (vagyis minden emberre érvényes) erkölcsi magatartást követelt meg híveitől. Nem csak ún. „vasárnapi” vallás volt, ami tolerálta a hétköznapi pogányságot, hanem világszemléletével át akarta itatni a mindennapi élet szövetét, mégpedig mindenkire érvényes formában.

A történelem folyamán az egyház különféle módon töltötte be küldetését. Nem kétséges, hogy a misszió „módszere” nem mindig felelt meg az evangélium szellemének. Gondoljunk akár a népvándorláskori európai misszióra, vagy a gyarmatosítással párosult evangelizációra. Egy azonban bizonyos. Maradandó hatást az egyház, küldetése gyakorlása során, csak akkor fejtett ki, ha hűséges maradt az apostoli módszerhez, ami a másik ember személyének és szabadságának tiszteletével párosult és az Isten és emberszolgálatban az áldozatvállalásban, ha kellett, a vértanúságig is eljutott.

A II. Vatikáni zsinat a „Gaudium et spes” (Öröm és reménység) kezdetű zsinati konstitúciójában az egyház, mai világban teljesítendő krisztusi küldetéséről szól és az egyetemesség mellett az inkulturáció fontosságát hangsúlyozza. Ez azt jelenti, hogy a túlzott alkalmazkodás mellőzésével az igazi, maradandó és mindig érvényes keresztény értékeket nem kizárólag a hagyományos európai kultúra kifejezési formáiban kell közvetíteni, hanem ugyanakkor meg kell őrizni az adott kultúrák, vallások igazi értékeit is.

A leglátványosabban ez a szemlélet épp a liturgikus reform formájában nyilvánult meg, amikor a kötelező latin liturgikus nyelv mellett megengedték a nemzeti nyelv használatát is, továbbá az egyház (gondoljunk csak II János Pál pápa 1995. július 2-án tartott beszédére a kassai vértanuk szenté avatása alkalmából) a nemzeti kisebbségek nyelvének és kultúrájának tiszteletét szorgalmazta. A zsinat még azt is fontosnak tartja, hogy hangsúlyozni kell a

keresztény nagykorúság összefüggésében minden hívő missziós küldetését. Szemben a zsinat előtti beállítottsággal, a misszió felelőssége nem csak az egyház fölszentelt, hivatalos tisztségviselőinek gondja, hanem minden hívő felelőssége.

Küldetésünk az egyházban

A katolikus egyház nagy ereje abban is rejlik, hogy küldetésének eredetét nem valamiféle „demokratikus” úgymond „népi” megbízatás alapján teljesíti, nem is az egyéni karizmák – sokszor tárgyilag aligha ellenőrizhető – vonzerejére vezeti vissza, hanem Péter sziklájára, az apostoli jogfolytonosságra épít, ami közvetlenül visszavezethető az isteni megbízatás történelmileg ellenőrizhető Jézusi missziós parancsára. A keresztények küldetésének a mai világban tehát isteni küldetésre visszavezethető jogi alapja van, aminek igazát az egyházra kiárasztott Szentlélek hitelesíti.

A tömegkommunikációs eszközök (médiák) fejlettsége következtében ugrásszerűen megnövekedett az emberek között a kommunikáció lehetősége. Napjainkban aligha lehet az emberiségnek olyan gondja, öröme, amiről a tagok ne tudhatnának világszerte. Az emberiség közös gondjainak megoldásában az egyház isteni jogon kell, hogy kivegye részét. A vallás nem magánügy. Az egyház nem csupán a szertartási igények kiszolgálására létrehozott vállalkozás. Az egyháznak, az apostoli küldetés jegyében hirdetni kell az evangéliumot és annak értékrendjével kell szembesítenie korunk problémáit, rámutatva a természetfölötti, örök életre eltető megoldás lehetőségére, még akkor is ha ez sokaknak nem tetszik. Nem véletlenül hangsúlyozza Pál apostol, tanítványának, Timótheusnak: „Hirdesd az igét, akár alkalmas, akár alkalmatlan”.

Küldetésünk az egész emberiség nagy családjához szól. E nagy családnak pedig most elsősorban az élet és halál értékének témája áll az érdeklődése középpontjában. Tehát hangsúlyoznunk kell a fogékonyságot az élet értéke iránt (vö. abortusz, euthanázia, halálbüntetés, környezetvédelem). Rákell mutatnunk arra, hogy a szabadság isteni ajándék, ami mindenkinek kijár, de ez nem jogosít fel a bűnhöz való szabadságra. Rá kell mutatnunk, hogy Isten országa törvényei szerint az igazságosság és szeretet társadalmát kell építenünk.

Mindenkinek joga van az önmegvalósításhoz, saját képességeinek kibontakoztatásához, de nem úgy, hogy önző módon eltapossa és kizsákmányolja a másikat. Ezért nagyon fontos az önnevelésre való felkészítés. Nagykorú ember csak az lehet, aki nem kényszer, hanem belső meggyőződés alapján éli erkölcsi életét. Küldetésünk során rá kell mutatnunk arra, hogy mivel megváltattunk de megváltásunk végső kiteljesedése még csak reménybeli, folyvást meg kell újulnunk a hitben. Végül pedig neveléssel, szóval, jó példával ki kell alakítanunk önmagunkban és a reánk bízottakban a készséget a tartós áldozatvállalásra, mivel enélkül az előbbi kérdésekre lehetetlen találni maradandó helyes megoldást.

Küldetésünk a családban

A család kis-egyház. Már boldog Adolf Kolping megmondotta: „Születésünkkel először a családdal találkozunk és halálos ágyunkon utolsóként kezünket a család felé nyújtjuk” A családban is küldetésünk van. Nem nézhetjük közömbösen a másik lelki életének alakulását. Ha a családban őszinteség, nyíltság uralkodik és a bizalom légköre járja át, akkor ott nincs szükség pszichológusra, akihez jó pénzért őszinték lehetünk. A legjobb „pszichológus” az Isten, a legjobb lelki terápia a szentgyónás. Bizonyos, hogy minden ember személyiségének belső szentélye a lelkiismeret, ami az Isten szava bennünk. Csakhogy ez képességileg van így. Ténylegesen, hogy jól működjön a lelkiismeret, szükség van annak fejlesztésére és nevelésére. Erre pedig elsősorban az édesanya és később az édesapa hivatott. Az édesanyáknak megvan az az Isten-adta tehetségük, hogy kisgyermekkorban a jó felé tereljék a gyermek érzületvilágát.

Amikor a gyermek kezd már felcseperedni, az édesapa súlyos kötelessége ami küldetéséből fakad, hogy a gyermeket és néha feleségét is – szembesítse az objektív értékrenddel. Képviselje a családban az egyház tanítását, az örök isteni igazságokat. Persze nem önkényeskedve, hanem mindig azzal a tudattal, hogy ő az egyház küldetésében jár el. Ezért különösen az édesapának buzgó, jó kereszténynek kell lennie, aki nemcsak szóval, hanem vonzó életpéldájával érezteti, hogy Krisztus követségében jár a rábízottak között. Az édesanya bensőséges vallásossága meghatározó. Az objektív igazság lehet igaz, logikus, meggyőző. De ha az érzelmi világ és a meghatározó pozitív vallási élmények hiányoznak, akkor ez pusztán elmélet marad, amit – esetleg serdülő, vagy ifjúkorban – egy érzelmileg jobban megalapozott vonzóbb formában csomagolt másik „elmélet” hatástalanná tesz. A gyermekek vallási nevelése akkor lesz hatékony a családban, ha érzik, hogy szüleik nem családi szokásokra, nem is pusztán a saját tekintélyükre hivatkozva állnak elő követelményekkel a gyermekkel szemben, hanem az „Erős”-re, Istenre és az ő egyházának tekintélyére támaszkodnak. Persze a szülők keresztény küldetése nem fejeződhet be a családban. A gyermeket be kell vezetniük a nagyobb egyházi közösségbe is, nehogy azt gondolja, hogy a keresztény ügy pusztán a „mi családunk” magánügye, hanem közügy. A gyermekeknek is van küldetésük a családban. Ébren kell tartaniuk szüleik egymás iránti felbonthatatlan szeretetét. A gyermek Isten követe, aki a házassági szeretet és felbonthatatlanság hírnöke a szülők felé. A szülők pedig a gyermekeiket igazi keresztény küldetéstudatra nevelik.

Igazságosság a társadalomban

Az igazságosság olyan erény, amely arányosan rendezi Isten és ember, továbbá ember és ember között a helyes viszonyt. Valójában a tízparancsolat erkölcsi törvénye is erre épül: add meg Istennek, ami nekijár és az embernek is biztosítsd jogait, ha azt akard, hogy veled szemben igazságosak legyenek. A társadalomban is az igazságosság erényének kell érvényesülnie.

Társadalmi igazságosság

Minden hatalom – legalábbis elvben – igazságos társadalmat kíván építeni, ahol érvényre jut a kölcsönös igazságosság elve, ami a személyek közti kapcsolatban adja meg mindenkinek a magáét, az osztó igazságosság elve, ahol a közösség javait a szükségletek alapján osztják szét és a törvényes igazságosság elve, ami lehetővé teszi a társadalmat szabályozó törvényeket az egyenlőségi elv alapján. A kölcsönös és osztó igazságosság gyakorlatával kevesebb baj volt a régebbi időkben, de az már valóban újkori „találmány”, hogy a törvényes igazságosságot érvényesítsék az államokban, mégpedig azon megfontolás alapján, hogy a törvény előtt mindenki egyenlő. Lassú folyamat volt, míg kialakult az a demokratikus elv, hogy a törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalmat külön kell választani egymástól, mert a törvények egyenlőség szerinti alkalmazása csak így lehetséges. Valójában az igazságosság társadalmi és politikai alkalmazása jogegyenlőség elvére épül. Bizonyos, hogy a feudális berendezkedésű társadalmak szigorú hierarchikus alá- és fölérendeltségi viszonyai közt ezt nehezen lehetett érvényesíteni. S jöllehet a Biblia végig az emberek Isten előtti egyenlőségéről (nem egyformaságáról) beszél, az egyház – valószínűleg a feudális renddel való túlzott összefonódása miatt – inkább csak elvben hirdette az egyenlőséget, de nem tudott az emberi méltóságot illető és a társadalom életében hatékonyan érvényesülő törvényes igazságosságnak érvényt szerezni. Tán ez is lehetett oka annak, hogy a felvilágosodás korában, amikor mind jobban hangsúlyozták az emberek egyenlőségét, az egyház nem tudott idejében „felzárkózni” ahhoz a politikai gyakorlathoz, ami a társadalmi igazságosságot akarta megvalósítani és így a társadalom reformerei az egyháztól függetlenül kívánták fölépíteni azt a „szép új világot”, ami az igazságosság és béke otthona.

Igazságosság és béke

Kétségtelen, hogy a 19. század nagy eszmerendszerei olyan igazságos társadalomról álmodoztak, ami sok vonatkozásban megfelel a keresztény erkölcsi alapelveknek. Olyan társadalmi egyenlőséget hirdettek, amire az egyház legjobb gyakorlatában mindig is volt példa a szerzetesség intézményében és pl. a jezsuiták dél-amerikai redukcióiban a 18. század során (aki annak idején látta a „Misszió” c. filmet, érzékletes képet festhet magának e kísérlet nagyszerű voltáról). A klasszikus kapitalizmus a maga eredeti liberális ideológiájával az egyenlőséget az esélyegyenlőség összefüggésében értelmezte, aminek az lett a következménye, hogy a „jól startolók”, szerencsések és ügyesek esélyesebbek lettek a gyengéknél és így megint nem érvényesülhetett a társadalmi igazságosság, hiszen a szociális kérdést elhanyagolhatóknak tekintették. Ennek ellenhatásaként jelentkeztek a kollektivista, szociálisan érzékeny sőt szocialista eszmerendszerek, amelyek elhanyagolták a kölcsönös igazságosság embertől-emberig történő személyes megvalósítását és csak a társadalom jólétét tartották fontosnak. A társadalmi forradalom eszméjének programjával kialakították a maguk „élesapatát”, s amikor a 20. században hatalomra jutottak, ugyanúgy vétettek az egyenlőség elve ellen mint liberális

ellenfelek, hiszen a „kizsákmányoló” vagy „volt kizsákmányoló”, illetve a „kizsákmányolásra fogékony” címkézéssel könnyen lehetett valakit állami segédlettel hátrányos helyzetbe juttatni.

A XX. század társadalmi és politikai gyakorlata bebizonyította, hogy igazságos társadalmat nem lehet pusztán „alulról”, az emberi elgondolások oldaláról nézve felépíteni, mert az isteni kegyelem nélkül annyira sérülékeny az ember erkölcsi tartása, hogy képtelen ellenállni a durva önzés számtalan kísértésének, továbbá nincs olyan demokratikus állami törvénykezés, ami az erkölcsi háttérrel nélkülözhetné. Az igazságos társadalmat nem csak „alulról”, hanem „felülről” is kell építeni.

Az egyház – ha megkésve is -, de már a múlt század végén felismerte ezt és XIII. Leó pápa „Rerum novarum” kezdetű enciklikája leleplezte mind a kapitalizmus, mind a szocializmus eszméiben és gyakorlatában rejlő tévedéseket. Sajnos a XX. század nagy világháborúi az egyház kritikáját igazolták: igazságosság nélkül nincs béke. Már a gyermekek között is látható, hogy csak akkor szűnik meg a veszekedés, ha mindenki megkapja azt, ami jár neki az igazságosság alapján. Szentatyánk, II. János Pál pápa megnyilatkozásaiban nem győzi eleget hangsúlyozni, hogy a világ békéje csak a társadalmi igazságosságon alapulhat.

A szeretet civilizációja

Szent Ágoston a „De civitate Dei” (Az Isten városa) című művében írja, hogy az emberek közötti békés kapcsolatok kialakításának három feltétele van: az igazságosság elve alapján legyenek rendezettek a társadalomban az alá- és fölérendeltségi viszonyok, a tulajdonviszonyok és a vérségi kapcsolatok. Vagyis az emberi természethez hozzátartozik, hogy az emberek, jóllehet egyenlők, de nem egyformák: az együttélés lehetetlen alá- és fölérendeltségi viszony, továbbá tekintély nélkül. Ahol a tulajdonviszonyok igazságosan vannak rendezve, ott minimumra csökkenthető a békétlenséget előidéző elégedetlenség. Ahol rendezett a házasság, a család, a rokoni és nemzeti együttélés az igazságosság alapján, ott kialakulhat az elégedett, egészséges társadalom. Csakhogy ezt az állapotot nem lehet pusztán felülről (kívülről) törvényileg, jogi keretek közé szorítva előírni. Ezt belülről, szabadon és felelősséggel akarni is kell. S e ponton mutatkozik meg az egyház örök igazsága, de gyengesége és esélytelensége is. Erkölcsileg előírja, tanácsolja, de nem kényszeríti – sem piaci törvényekkel, sem diktatórikus állami előírásokkal – az embereket arra, hogy úgy mond „boldogok” legyenek. Az egyház történetében a szeretetesség intézménye jó példa arra, hogy az alá- és fölérendeltséget lehet önként, Isten iránti szeretetből is vállalni, az igazságosság megsértése nélkül. A tulajdonviszonyok rendezettségét, a közös tulajdonból való igazságos részesedést is lehet szabadon megvalósítani, továbbá a vérségi szeretet-kapcsolatokat lehet magasabb szinten úgy rendezni „Isten országáért”, hogy azt ne zavarja meg az igazságosságot veszélyeztető érdek-szeretet, hanem az érdek nélküli szeretet győzedelmeskedjék (vö. engedelmesség, szegénység és tisztaság fogadalma). Mindazonáltal az egyház nem zárhatja be ezeket az értékeket a „kolostor falai mögé”. Szükség van a társadalom felé való nyitásra, ahol a híveknek vannak olyan mozgalmi, amelyek belülről formálják a társadalom szemléletet a keresztény értelemben vett igazságos társadalom kialakítására. Korát messze megelőzve ilyen mozgalmat alapított boldog Adolf Kolping a katolikus legényegyletek megszervezésével, s alapítása ma is üzenetet hordoz a világ felé a XX. századi pápák szociális körleveleinek szellemében. II. János Pál pápa e témájú körleveleiben a végső eszményt is megfogalmazta: a szeretet civilizációjának kialakításán kell munkálkodnunk. Amint a béke, úgy a szeretet alapja is az igazságosság. A tiszta igazságosság rideg. A pusztta szeretet érzelmeskedés. Az igazságosság csak akkor emberközeli, ha tud méltányos és nagylelkű lenni. Erre pedig a szeretet teszi képessé.

A szorgalom, – erény

A szorgalom rossz csengésű szó. Eszünkbe juttatja gyermekkorunk nehéz pillanatait, amikor szüleink, tanáraink szorgalomra serkentettek, vagy lustaságunkért megróttak.

Sokszor a németeket is a „szorgalmas” jelzővel illetik és nem minden él nélkül. Ma már tudjuk és tapasztaljuk, hogy a japánok is szorgalmasak. Csodáljuk, ám nem szeretjük szorgalmukat. Elismerjük, hogy a szorgalomra szükség van, de mégis úgy gondoljuk: a másik legyen szorgalmas. Vajon helyesen vélekedünk-e?

Szorgalom és munka

Szorgalom és munkaszeretet összefüggenek egymással. Jó és alapos munkát csak szorgalommal lehet végezni. Sokszor mégis úgy tűnik, hogy munka és szorgalom nélkül is lehet jelentős sikereket és eredményeket elérni. Vannak, akik ennek a szemléletnek még jó propagandát is csinálnak, mondván: az igazán tehetséges ember látványos feladatokat oldhat meg anélkül, hogy ez fáradságot, vagy áldozatot jelentene számára. Akárhányszor még azt is hangoztatják, hogy csak a gyengébb tehetségű ún. törekvő („stréber”) típusnak van szüksége szorgalomra. Az csak természetes – vallják többen -, hogy mi a rendkívüliek közé tartozunk, vagyis lustasággal nagyobb eredményeket tudunk elérni, mint az átlag szorgalmas ember. Persze a többség szorgalmára azért szükségünk van és fel is rójuk mások felületességét, kényelemszeretetét, ha ez a mi érdekeinket sérti. Ebben a helytelen felfogásban is rejlik valami igazság. Nevezetesen az a teológiai fölismerés, amit a Biblia az eredeti épség állapotának nevez. A bűnbeesés előtt az embernek nem volt szüksége munkára. Nem érezte a munka terhét. Arra sem volt szüksége, hogy szorgalmas legyen. A paradicsomi állapotban is volt dolga az embernek, hiszen tevékenységre születünk. Maga az Úr mondja az első emberpárnak: „Hajtsátok uralmatok alá a földet”, „műveljétek a paradicsom-kertet”. Csakhogy ez a munka akkor a gyermek önfelelt játszó tevékenységéhez hasonlított. A játszadozó gyermek a játékot (ellentétben a felnőttel) „halálisan” komolyan veszi. El is fárad a játékban. De ezt a fáradságot nem tehernek, büntetésnek érzi. A játszó gyermek szorgalmasan játszik, mert tevékenységének van értelme.

A bűnbeesés után azonban megváltozott a helyzet. Az embernek meg kell tapasztalnia a munka értelmetlenségét. Ez alól azonban a megváltás nem a lustaság, nem is valamiféle evilági szép új világ ígérete, amikor már nem kell dolgozni, és mindenki szükségletei, kívánságai szerint részesedik a föld javaiból, hanem a munka értelmének felfedezése, a munka megszentelése. Az Úr Jézus názáreti csöndes éveiben ácsként végzett megbecsült munkát. Magára vette a munka terhét, s ezzel megszentelte azt. Szent József, az Úr Jézus nevelőatyja is a munka szentje. Jóllehet „megérdemli a munkás a maga bérét”, a keresztény ember mégsem elsősorban a pénzért dolgozik. Nem más munkát végez mint a többiek, hanem más a „munkához való hozzáállása”. A munkában nem a „dolgot” hanem az embert keresi és szolgálja. Munkája személyre szóló. Hiszen a hit által tudja, hogy életünk értelme az ember-szolgálat. Azzal is tisztában van, hogy Mestere „nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon, s hogy életét adja sokakért”. Tudja, hogy amit egynek is segített munkájával a legkisebbek közül, azt Jézusnak tette. Így szorgalma is megszentelődik, hiszen a szorgalom ad ösztönzést a lelkiismeretes munkához.

Szorgalom és erkölcs

A szorgalom erény. Az erény erkölcsi fogalom. Az erény ellentéte a bűn. Az erény szóban elrejtve ott van az „erő” fogalma. Az erény tehát olyan erkölcsi tulajdonság, amit erővel lehet megszerezni. Az „erő” szó itt szellemi, lelki erő kifejtést jelent. Vagyis az erény gyakorlása erő kifejtés, áldozathozatal nélkül aligha lehetséges. Ez az erény természetes jelentése. Van azonban az erénynek természetfeletti megközelítési módja is. Amennyiben ugyanis az erény mint erkölcsi jó tulajdonság a természetfölötti rendben nyilvánul meg, akkor – keresztény értelemben – Krisztus követéséhez tartozik. Krisztus követése pedig azon erkölcsi tulajdonságok megszerzésére irányul, mely a mi Urunk Jézus Krisztus emberi természetében megnyilvánuló jóságot, emberséget, becsületességet, önfeláldozást jeleníti meg. Ezen erények elsajátításához csak részben elég az emberi erőfeszítés. Krisztushoz hasonlóvá, csak Isten kegyelmével válhatunk. E kegyelmeket pedig az imádság és a szentségek vétele során kapjuk meg. Így függ össze a vallási élet gyakorlásával az erényes élet magasabb szintű gyakorlata. A szorgalom is erény, de sohasem lehet öncélú. Lehet valaki a bűnözésben is lelkiismeretes és ügybuzgóan szorgalmas. A szorgalom erkölcsi értékét tehát tárgya határozza meg. Mire irányul a szorgalom? Ha olyan tevékenységre ösztönöz, ami Isten és az emberek önzetlen szolgálatában nyilvánul meg és végső soron sajátmagunk és embertársaink üdvösségét is szolgálja, akkor a szorgalom tiszteletreméltó erény. Ezért fontos a nevelés során megfogalmazni, hogy mire irányul a munka és a tevékenység. Aki csak a maga érdekében szorgalmas (esetleg „stréber”), azt joggal nem tisztelik az emberek. Akinek szorgalma viszont szeretetből fakad és önzetlen, az tiszteletre méltó ember.

Szorgalom és felelősség

A szorgalom gyors, alapos, és folyamatos munkavégzésben nyilvánul meg. Ám a gép is gyors, alapos és folyamatosan működik – sőt ezen tulajdonsági jegyeket még tökéletesebben birtokolja, mint az ember. Miért legyen akkor szorgalmas az ember? Nem helyettesítheti a gép? E vélekedés csak ott sántít, hogy megfelelnek a felelősségről. A gép nem vállal önmagáért felelősséget, mert a gép nem szabad. Rabja saját rendszerének és működési elveinek. A gép helyett az ember vállalja a felelősséget, mert ő tervezi és működteti a gépet. Míg a gép nem, úgy az ember felelős a munkájáért. Mutasd meg munkádat és megmondom ki vagy. Ha alkotásod tökéletes, jól működik, használható, mert olyan amilyennek elgondolták, pontosabban igaz, akkor ez annak a jele, hogy alapos, lelkiismeretes, felelősségtudattal rendelkező ember vagy. A „felelősség” szóban el van rejtve a „felel” szó. Ez pedig feltételez egy másik embert, akinek vagy akiknek a kérdésére (kérésére) felelünk, válaszolunk. A cél az, hogy az elvárásnak megfeleljünk (feltéve, ha az elvárás az isteni erkölcsi törvénnyel összeegyeztethető). Az isteni elvárásnak pedig a lehető legtökéletesebben meg kell felelnünk. Ez pedig erő kifejtés, szorgalom, áldozat és kegyelem nélkül huzamosabb ideig aligha történhet meg. Ezért szép szokás az, hogy a keresztények munka előtt és után imádkoznak. Kérik Isten segítségét a jó munkához és hálát adnak neki a munka eredményéért. Az imádság tudatosítja bennük, hogy nem öncélúan dolgoztak és fáradoztak. Még ha látszólag eredménytelen is a munkájuk, hiábavaló az áldozatuk, szorgalmuknak mégis van értelme, hiszen hasonlóvá teszi őket Krisztushoz, aki azt mondta: „Atyám folyvást munkálkodik és én is munkálkodom”. Az Isten dicsőségére végzett munka bearanyozza a műhelyt és tanuló, kutató szobát, a konyhát és háztartást, a hivatal és kórház helységeit. Ha Isten dicsőségét szem előtt tartva szolgáljuk embertársainkat, akkor a szorgalmas munkának még akkor is örök értéke van, ha áldozatainkat nem koronázza rögtön siker és az emberek megbecsülése is várat magára. Ajánlatos, hogy munkánkat e szavakkal kezdjük: „Cselekedeteinket kérünk Urunk, sugallatoddal előzd meg és

áldásoddal kísérd, hogy minden imádságunk és munkánk általad kezdve tebenned végződjék, Krisztus a mi Urunk által, Ámen”.

Cél, az önnevelés

Minden nevelés célja az önnevelés. Ha a nevelői tevékenységgel nem érik el azt, hogy a nevelendőnek kedve legyen ahhoz, hogy önmagát nevelje, akkor a nevelés csak dresszúra volt és az engedelmesség, csak alakoskodó alkalmazkodás.

Nyitott nevelés

Napjainkban sokat beszélnek és írnak az ún. „nyitott társadalomról”. Ebben a társadalomban a szabadság különös hangsúlyt kap. Az oktatás és a nevelés területén ez abban nyilvánul meg, hogy „mindenki azt csinálja, ami neki jölesik”. Persze a nevelési elv teoretikusai elméletileg ilyesmit nem tanítanak, de „gyümölcsseiről ismerjük meg a fát. A jó fa jó gyümölcsöt terem, a rossz fa pedig rossz gyümölcsöt” – olvassuk az evangéliumban. A nyitott nevelés azt feltételezi, hogy minden ember tökéletesen kifejlődött szabadsággal születik, továbbá a szabadság olyan képesség bennünk, ami csak jót akarhat és jót tehet. Ez az elv ugyanolyan naivitást tartalmaz, mint hogy a kommunista párt csak igazat gondolhat és jót tehet, – amint ezt korábban annyit hallottuk. Ezzel szemben az igazság az, hogy a szabadság képesség bennünk és nem ténylegesség. Hogy azzá legyen ahhoz szükséges a nevelés, ami példákat, mintákat, nemes célokat ad, aminek irányába a szabadságot, mint képességet ki kell bontakoztatni. A szabadság az akarat tulajdonsága, az akarat pedig mindig jóra irányul. De az akarat lesüllyed a vágy és az érzéki kívánság szintjére, ha az a jó amire természete szerint törekszik, nem igaz is egyben. Vagyis az akarat akkor uralkodik az ösztönös vágyak és kívánságok fölött, ha értelmi megfontolás alapján cselekszik. A nevelés és a nevelő feladata, hogy igaz tanításokat adjon az emberi méltóságnak megfelelő emberi élet tartalmáról és vonzó jó példákkal mutassa be, hogy az igaz és jó cél elérhető, megvalósítható – a maga szintjén és tehetségei szerint – mindenki számára. Az emberrel nem születnek kész igazságok, de vele születik az értelmi képesség az igazság megismerésére. Ezekről az igazságokról nem szabad hallgatni mondván, hogy a gyermek majd maga rájön. Ez igaz, de lehet, hogy nagyon sok ideig tart és lehet, hogy súlyos és megfizethetetlen árat kell fizetni „tandíjként” a nyitott nevelés iskolájában.

Önnevelés

Régebben – és még ma is itt-ott – divatos, iskolában vagy a családban az ún. szigorú nevelés. A szigorú nevelés zsarolással, vagy megfélemlítéssel kíván hatni a tanulóra, gyermekre, ifjúságra. E nevelési módszerek is vannak előnyei, mind szűkebb (családi, iskolai) mind tágabb (állami, társadalmi) összefüggésben. Gyors eredményt lehet vele többnyire elérni. Ám e nevelői siker ún. phyrrosi győzelem. Amit nyert az egyik oldalon azt el is veszítette a másikon. Hiszen a módszer lényege, az „erősebb győzelme a gyengébb fölött”, s ha majd a gyenge egyszer erős lesz, akkor visszafizet. Miért? Azért, mert e módszer szükségszerű velejárója. hogy a nevelő tudatosítja a nevelendőben alávetettségét, kiszolgáltatottságát. Ezt pedig senki sem szereti, mert a szabadságjogaiban való megfosztottságát tudatosítja benne. továbbá emberi méltóságában érzi (joggal) sértve magát, még ha ez nem is egészen világosan tudatosult benne, mint pl. a gyermek esetében látjuk. Ám néha mégis szükség van e módszer alkalmazására is a nagyobb baj elkerülése végett, amit a gyermek nem lát, vagy nem képes felfogni az adott helyzetben. Ezért az édesapák erélyes fellépésére néha igenis szükség van. Csakhogy itt nagyon kell vigyázni valamire. A gyermek sohase érezze, hogy az erélyesen fellépő szülő, vagy nevelő haragszik rá. A gyermeket nem a határozott, erélyes fellépés sérti, hanem a mögötte meghúzódó harag, vagy indulat. A jó nevelők kedvet ébresztenek a

rábízottakban arra, hogy önmagukat neveljék. Megmutatják – szóval és tettel – a célt, majd feltárják az eszközöket, melyekkel e célhoz el lehet jutni. A cél az igazi keresztényjellem kialakítása. Ha pedig a gyermek kikerül az iskolából, a családi fészekből, már tud önmagára vigyázni. Nem fog visszaélni szabadságával, vagy ha meg is teszi, lesz hová „visszanyúlnia”. Emlékezik a szülei, nevelői jó példájára, bölcs szavaira és vissza tud emlékezni azokra a sikeres és szép tetteire, amelyeket már önmaga saját felelősségére, saját elvei alapján helyesen hajtott végre.

Keresztény jellem

Minden nevelés célja erkölcsi jellegű. Az erkölcs célja pedig a jellem kialakítása. A jellem olyan belénk vésődött erkölcsi készségrendszer, ami háttérként minden konkrét cselekedetünket átjárja. Az „egy” jó tulajdonság köré csoportosuló erkölcsi-készség-„háló” az erény. Az erény maradandó erkölcsi jó tulajdonság bennünk. Megszerzése, elsajátítása nem megy egyik napról a másikra. Komolyan küzdeni kell érte, néha egész életünkben. De ez fog megjellegezni bennünket az örök életre. A túlvilágra csak erényeinket vihetjük magunkkal, melyeket sorozatos jó cselekedetekkel alakítottunk ki magunkban, amik visszahatottak ránk és karakterünkké váltak. Szalézi Szent Ferenc genfi püspök volt a reformáció idején. Sok türelemre és szelídségre volt szüksége, hogy az egyháztól eltávolodott testvéreit visszahozza az anyaszentegyházba. Egy alkalommal nagyon felbosszantották. Jogosan felháborodhatott volna, mégis nyugodt és türelmes maradt, pedig természeténél fogva kolerikus, erőszakos alkat volt. Meg is kérdezték tőle: miért nem jött ki a sodrából? Ő csak annyit válaszolt: „Harminc éven keresztül építettem magamban a türelem és a szelídség erényét. Most egy perc alatt romboljam le?” És a „szelídség szentje” néven került be az egyháztörténelem nagyjai közé. Pusztán saját erőnkől nem tudjuk kialakítani magunkban a krisztusi jellemet: a becsületességet, a szorgalmat, az önzetlenséget, igazmondást, nagylelkúséget, irgalmat, bátorságot, hitet, reményt és szeretetet. Ehhez Isten kegyelme is szükséges. Isten azonban a kevélyeknek ellenáll, az alázatosoknak viszont kegyelmet ad. De az Ő erejével erősek tudunk maradni erőtlenségünkben, hiszen ahogyan Pál apostol írja „mindenre képes vagyok abban, aki engem megerősít”

Karácsonyi ajándék

Karácsonykor világszerte nagy a sürgésforgás. Mindenki ajándékot vásárol szeretteinek. Karácsony az ajándékozás ünnepe, gondolják sokan. Ez igaz. De miért áll az ajándékozás a karácsonyi ünnep középpontjában?

Ajándékot adni

Nem csak kapni, adni is szeretünk. Jóllehet úgy gondoljuk, hogy a gyermekek azok, akik ajándékot szeretnek kapni, megfigyelhetjük, hogy az alig beszélő kisgyermek is szívesen ad, szinte ösztönösen, mert az ajándékozásra rá van hangolva az emberi természet. Amikor adunk, jobbnak érezzük magunkat és mindenki szeret jó lenni. Karácsonykor szeretne mindenki jó ember lenni. Nem csak karácsonykor adunk. Más ünnepekkor is. Sőt alkalmak is vannak, amikor illik ajándékot adni. Ám itt az igazságosság vagy méltányosság, esetleg a hasznosság vagy üzleti érdek az uralkodó szempont. Ajándékot adunk, hogy mi is ajándékot kapjunk. Ám az igazi ajándék mindig személyre szóló. Az ajándékozás ünnep. Ünnepe annak, hogy a megajándékozott van, létezik, úgy mint egyedi és megismételhetetlen személy. Ugyanakkor az ajándékozás az ajándékozó ünnepe is. Az ajándékozás alkalma jeles nap, kitüntetett alkalom, amikor az ajándékozó kifejezheti háláját, örömét, hogy a másikkal közösségben van. szüksége van rá. Az ajándékozás mindig a szeretet ünnepe. Kifejezése annak, hogy érdemes az emberekben bízni, érdemes szeretni, érdemes élni. Az ajándék „súlyát” nem az anyagi érték határozza meg. Ha ez az irányító szempont, akkor ott mindig fölsejlik valamiféle titkos „számítás” és az a mozzanat, hogy az ajándékozás csak egy alkalom arra, hogy jelképesen kifejezzem: a hasznosság, érdekbesorolás értékrendjében mennyit érsz nekem, továbbá, hogy mennyi hasznot várhatok tőled. Ezért mit sem ér a drága ajándék, ha nem kíséri jó emberi szó, mosoly, személyes vonatkozás. Nem kétséges, hogy az ilyen ajándékozáshoz „idő” kell. Ezért sokan inkább pénzért vásárolják meg azt az időt, amit rá gondolásra, odafigyelésre kellene fordítani. Figyelmes szeretettel kell ajándékot adni és az erre pazarolt idő a leghasznosabb, mert megmarad az örökkévalóság számára.

Ajándékot kapni

Az ajándékozás művészet, de az ajándék fogadása tán még nagyobb. Megajándékozottnak lenni nem könnyű dolog. A megajándékozott mindig „hátrányos” helyzetben van az ajándékozóval szemben. Aki ad, az erőfölényben van azzal szemben, aki kap. Ajándékot elfogadni tudni, ehhez alázat kell. Csak az alázatos embert lehet megajándékozni. Ezért a gyermekek, a jóságos öregek és a tisztaszívű felnőttek azok, akik örömmel tudnak ajándékot kapni. Karácsony azért kitüntetett ünnepe az ajándékozásnak és a megajándékozottságnak, mert karácsonykor Jézus születését ünnepeljük. Az ünnep mindig a múltra emlékezik és a jövő felé tekint. Az ünnep olyan „idő”, amikor a múlt és a jövő találkozik. Az ünnep jelen-idő és nem jelenpillanat. Az ünnep megállít az időben és a fixált jelenben fölsejlik az örök jelen, ami soha el nem múlik. Az ünnep örökkévalóság az időben. Ünnepkor ezért mutatjuk „jobbik” arcunkat, énünket, mert akarva-akaratlanul tudjuk, hogy ennek az énünknek van csak abszolút jövője. Az ünnepi emlékezés felhívja figyelmünket arra, hogy a múltban történt valami, aminek pozitív értelmű hatástörténete van. belejátszik jelenünkbe és mondanivalót hordoz a jövő számára, mivel mérce, amihez érdemes hozzáigazítani életünket. Az ünnepnek nemcsak jelentése, hanem jelentősége is van. Karácsonykor egy, az egész emberiséget lényegében érintő eseményre emlékezünk: arra, hogy az örök isteni Szó, a második isteni személy „húsvér” emberré lett. Szent Pál Timotheushoz írt levelében ezt így fogalmazza meg: „Amikor el, jött az idők

teljessége, Isten elküldötte egyszülött Fiát, aki asszonytól született”. E szavak azért is fontosak, mert kifejezik a megtestesülés történetiségét. Tehát karácsony nem legenda, hanem történelmi esemény. A názáreti Jézus kisdedként jött közénk. Nem uralkodni, hanem szolgálni jött. Nem gazdagként, hanem szegénynek született. Nem védett, hanem üldözött emberi sorsot vállalt. Nem túlélő, hanem az igazságért vértanúhalált vállaló emberséget hitelesített. Nem az egészségesekhez, hanem a betegekhez jött, mert azoknak kell az orvos. Nem az igazakhoz, hanem a bűnösökhöz szólt küldetése, mert azoknak kell a megváltás. Küldetésének tartalma üzenetet hordoz minden idők embere számára. Ezért a születésére való emlékezés ünnep: itt és most, jelentése és jelentősége van, örökké.

Ajándéknak lenni

A felnőtt-férfi Krisztust lehet szeretni, vagy nem szeretni. Lehet tanítását elfogadni, vagy elvetni. Lehet vele egyetérteni, vagy vitatkozni. De a betlehemi kisded előtt elnémul minden száj. Az újszülöttet a jóakarátú, békés ember csak szeretni tudja. Őt csak szeretni lehet, mert ő is csak szeret. Nem kell tőle félni, mert erőtlen és nincsenek hátsó szándékai. Az újszülött ajándékként létezik. Alázatos és ezért meg lehet ajándékozni. Nem méricskél, hanem mindent, amit jó szívvvel kap, elfogad. A gyermek megérzi, hogy őt szeretik-e, vagy csak valamilyen szerepét avagy funkcióját szeretik, s az utóbbit visszautasítja. Mert még őszinte. Nem véletlenül mondja Jézus: „Ha olyanok nem lesztek mint a kisdedek, nem juttok be a mennyek országába” Karácsonyt csak ilyen gyermeki lelkülettel lehet igazán ünnepelni. Ez nem infantilizmust jelent, hanem azt, hogy Reményik Sándor szép kifejezésével éljek, ki kell „ásnunk” a létünk legmélyében eltemetett Isten-arcot, amit felnőttiségünk sok gondja-baja, gyarlósága és törődöttsége eltemetett bennünk. Azért ajándékozunk és azért fogadunk el ajándékot karácsonykor, mert emlékezünk arra, hogy mi is megajándékozottak vagyunk és nekünk is ajándékká kell lennünk. Isten Fia odaadta magát nekünk, értünk, hogy mi is ajándékként osszuk szét életünket embertársainknak. S, hogy érdemes így élni, sőt egyedül így élni jó, ez karácsony üzenete, evangéliuma, örömhíre.

Harminc éve fejeződött be a II. Vatikáni Zsinat

A II. Vatikáni Zsinat – harminc év távlatából visszatekintve – merész zsinatnak nevezhető: A kockázatvállalás eme bátorságát a Szentlélek ajándékának tekinthetjük. Az egyház szembesülése a „forrásokkal” a szentírással, a szenthagyománnyal, az ortodoxiával és az orthopraxissal mindig kockázatot jelent. Vállalni a keresztény nagykorúságot úgyszintén kockázatos.

Az orthopraxis oldaláról a legjelentősebbnek tartom a liturgikus konstitúciót, továbbá a „Gaudium et spes” kezdetű zsinati okmányt, míg az ortodoxia szempontjából nézve a „Lumen gentium” illetve a „Dei verbum” kezdetű dogmatikus konstitúciókat. A „Lumen gentium” szakít a korábbi bellarmini statikus egyházmodellel, ami az egyházat „tökéletes társaságként” definiálta, (s ez természetfölötti szempontból igaz, de a természetes rendben sok félreértésre ad okot) és helyébe állítja az egyház biblikus fogalmát, ami misztérium (sacramentum), vagyis kegyelemközvetítői jellegére mutat rá, ez a közvetítés üdvtörténetileg Isten vándorló népe földi vándorlása során realizálódik. Az új egyházfogalom szemlélete tükröződik az egyház megújult liturgikus életében, amit a liturgikus konstitúció úgy fejez ki, hogy a középpontba helyezi az eucharisztia ünneplését, melyben a leginkább realizálódik a liturgia célja, nevezetesen az, hogy általa a Szentlélek erejével Krisztus megváltói műve jelenüljön meg az emberek üdvösségére, mindaddig „amíg el nem jön”. Gyakorlatilag ez abban nyilvánul meg, hogy a szertartások érthetőbbé válnak, a szentségek kiszolgáltatása pedig az eucharisztia köré csoportosul, továbbá Isten vándorló népe egyetlen communióban van Krisztuson keresztül az Atyával, Krisztus által a felebaráttal, és mindezt a Lélek műveli az egyházban. Az új ekkléziológiai szemlélet előtérbe állítja a szolgálat fogalmát. Az egyház sorsa nem lehet más, mint Krisztusé, aki nem azért jött, hogy „neki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon, és életét adja sokakért”. Az egyházban a szolgálatok különfélesége megmarad, de minden szolgálat – hierarchikus tagozódásban – csak részesedés Krisztus történelmi és örök pásztori, prófétai s papi (áldozat-bemutatói és önfeláldozó) szolgálatából.

A „Gaudium et spes” zsinati konstitúció a „Lumen gentium” nyitott egyháztana szellemében „azt keresi, ami összeköt, és nem azt, ami elválaszt”. Olyan beállítottságot fogalmaz meg, ami értékeli az ökumenizmust a többi keresztény felekezetekkel, illetve más vallásokkal és világnézetekkel, továbbá értelmes és szerető párbeszédre buzdít a mai világgal, megbecsülve az egyházon kívüli értékeket is, ha azokban burkolt keresztény értékek lelhetők fel. A „Dei verbum” kezdetű konstitúció elismeri a modern biblikus kutatások eredményeit és bemutatja, hogy az egzegézisben miképp lehet jól alkalmazni a történelmi és hermeneutikus módszert Isten igéjének jobb megértése érdekében.

Nem kétséges, hogy a II. Vatikáni Zsinat tanításában központi helyet foglal el az egyház önértelmezése. Ennek gyakorlati gyümölcse az, hogy a katolikus egyház a zsinat után fokozatosan kitört korábbi zártságából, ami a XIX. század sajátos történelmi helyzetei miatt alakult ki. Előtérbe került az apostoli kollégium közösségi vezető szerepének a gondolata Péter utódjának vezetésével. Nagyobb jelentőséget kapott Isten népe minden tagjának felelőssége az egyházért. Kiemelkedő szerep jutott az inkulturációnak, ami elismerést jelent a különféle kultúrák sokaságában megfogalmazott evangéliumi örömhír továbbadásának. Ez viszont lehetővé tette a nem pusztán Európa-központú, hanem a világegyházi struktúrákban való gondolkodást, s így a missziók feladata és módszere is megváltozott. A zsinat után ugyanakkor mind nagyobb hangsúlyt kapott Európa újraevangelizálásának gondolata. A zsinat eredményének tekinthető a keresztény életet megújítani akaró, fokozottabban elkötelezett hívő életre való törekvés. „Templomba járó” egyházból fokozatosan „templomban élő” egyház kezd

kialakulni, amit akkor értünk meg igazán, ha figyelembe vesszük, hogy a templom szó más nyelvekben szinonim jelentésű az egyház szóval.

Természetesen a zsinat egyházképe feltételezi a keresztény nagykorúságot, s csak ennek létezése esetén jelentős a maga hiteles önértelmezésében. A nagykorúság érett felelősséget és elkötelezettséget, továbbá önmagáról megfélelmező szolgálatkészséget jelent. Ez a képesség potenciálisan ugyan minden keresztényben fellelhető, ám aktuális léte sok esetben erősen vitatható. Azért neveztem merésznek a II. Vatikáni Zsinatot, mert az ember nagykorúságára épít, holott sokszor e nagykorúságnak csak látszatával találkozunk. Sok ember – akár az egyházon belül, vagy kívül -, aki a zsinat szellemével szembesült, a maga nagykorúsága szintjén értelmezte annak tanítását. Érthető ezek után, hogy szélsőséges nézetek is előtérbe kerültek, akár a konzervativizmus, akár a progresszívizmus formájában. Ezek az irányzatok a maguk eleve adott értelmezési horizontjuk látóterén belül kívánták értelmezni a zsinat tanítását, és kiindulási szemléletük már előre meghatározta végső következtetések tartalmát. Ám a zsinat tanítását akkor értelmezzük helyesen, ha az egyházi tanítóhivatal értelmezési horizontján belül maradunk, és hittel elfogadjuk annak negatív teológiai normáját. Nem lehetünk úgy konzervatívok, hogy „pápábbak akarunk lenni a pápánál”, és nem lehetünk úgy haladók, hogy előbb-utóbb „kihaladunk” az egyházból.

S végül néhány szó a zsinat magyarországi hatásáról. Ha itt kritika éri a magyar egyházat, az rendszerint abból fakad, hogy egyesek akárhányszor a saját értelmezésüket és elvárásaikat – a zsinat „szellemére” való hivatkozással – próbálják számon kérni, nem véve figyelembe azokat a sajátos körülményeket, amiben a magyar egyház harminc év óta él. A magyar egyház nem volt sem túl konzervatív, sem túlságosan haladó, hanem „megfontoltan haladó”. Ez a beállítottság a magyar lélek sajátja. A liturgikus reform lassan, de biztosan már mindenütt megvalósult. A zsinat tanítása széles körben ismertté válik. Ma már nem annyira az a probléma, hogy nem ismerik a zsinat tanítását, hanem az, hogy a fiatalabb nemzedék egyáltalában nem ismeri a zsinat előtti egyház számos kulturális és vallási értékét. A napjainkban sokat hangoztatott kritika inkább a hívek nagykorúságának a kérdését érinti. Ami részvételüket illeti az egyház életében, arra sok pozitív példa van. Ám nem szabad arról sem megfélelmezni, hogy nagykorúvá az ember nem parancsszóra lesz. Ez hosszú folyamat eredménye, amire lelkiileg, szellemileg és intézményi keretek között lehet eljutni. E feltételek a rendszerváltásig – ismert politikai okok miatt – aligha voltak biztosítva. A magyar egyház jelenlegi feladata épp e feltételrendszer kialakításának munkálása, hazánk újraevangelizálása érdekében. A cél az, hogy az egyház ne csupán a „püspökök és papok egyháza”, ne is csupán a „laikusok egyháza”, hanem a „mi egyházunk”, pontosabban az „Isten egyháza” legyen.

Reményünk alapja

A kereszténység a remény vallása. Evilági szempontból nézve a reménytelenségre mindig van megalapozatlan vagy megalapozott okunk. Ám ne feledjük: a húsvéti esemény képezi az alapját a húsvéti hitnek. Erre épül a húsvéti remény. „A remény pedig nem csal meg, – írja az apostol – mert Isten szeretete kiáradt a világra a nekünk adott Szentlélek által”.

Hit, remény, szeretet

„A hit reményeink szilárd alapja s a nem látott dolgok bizonyítéka” – olvassuk Szent Pál apostolnak a zsidókhöz írt levelében. „A hit az értelem meghódolása az önmagát kinyilatkoztató Isten előtt” – tanítja a teológia. Valóban, a hit – furcsa módon – nem érzelmi, hanem értelmi, lelki tevékenység. Az érzelem lehet kísérő, erősítő mozzanata. A hit – a természetes rendben – abból fakad, hogy gondolkodásunk időbeni, vagyis lépésről lépésre haladó szellemi aktivitás. Tehát nem egyetlen aktussal ragadjuk meg az igazságot, hanem fokozatosan ismerjük meg. Ebből a fokozatosságból fakad, hogy megismerésünknek mindig van valamiféle „kinnlévősége”, amit be kell hoznia. Azaz, van már valami ismeretünk és tapasztalatunk a valóságról, de még nincs teljes bizonyítékunk. Amikor feltételezésünkre (ami mindig a jövőre irányul) gyorsan megkapjuk a nekünk tetsző (vagyis a feltételezésünknek megfelelő) bizonyítékot, akkor azt mondjuk: bizonyított tudásunk van. Amikor a megalapozott kiinduló tudásra a teljes bizonyíték még várat magára, akkor azt mondjuk, hogy hiszünk. Amikor rögtön megjön a bizonyíték, akkor azt mondjuk, hogy tudunk. Hit nélkül tehát még természetes megismerés sincs. A természetfeletti hit az értelem aktusa, csak hogy ott már a kiinduló tudás vagy tapasztalás fölisméréséhez bölcsesség is kell, nem pusztán átlag tudás, mivel a téma, amire hitünk a bizonyítékot várja, életünk végső értelmét érinti. Ebben a témakörben pedig nem lehetünk olyan tökéletesek, hogy ne lenne szükségünk segítségre. Ezt a segítséget adja meg az isteni kinyilatkoztatás, aminek tekintélyét az biztosítja, hogy egyrészt értelmileg megalapozott (történelmi tény), másrészt bizonyos fokig ésszel belátható és tapasztalatilag is igazolt, de, hogy a hit igazságáról teljes bizonyítékot kapjunk, ahhoz engedelmes és alázatos lelkülettel kell bízni Isten tudásában és embert megmentő szeretetében. Ám ez a bizalom Isten iránt nem könnyű. Áldozatot jelent lemondani saját okosságunkról, akaratumk túlzott érvényesítésének vágyáról. Ahhoz az átfogó, üdvözítő s a reményt megalapozó tudáshoz, amit a hit igéi-, nem juthatunk el könnyen: kérnünk kell hozzá Istentől a hit kegyelmét, pontosabban alázatos lelkülettel azt kell kérnünk, hogy a mindenkinek felajánlott hit kegyelmét szabad akarattal be tudjuk fogadni.

Remény

A szentéletű Prohászka Ottokár püspök jelmondata így szól: „Dum spiro, spero” „Amíg élek, remélek” a hívő ember a remény embere. Hiszen amit a hit tesz az értelem síkján, azt teszi a remény az akarat összefüggésében. Az akarat az a lelki képességünk, ami a jóra irányul. Jó az, ami mint érték kívánatos. A kívánság elsősorban a gyönyörködtető javak felé lendít. A vágyakozás valami általános, sokszor meghatározhatatlan értéket kíván birtokolni. Az akarás pedig az „igaz” jóra irányul, ami törekvőképességünk célja lehet. Az emberhez a legméltóbb törekvés az akarás. Szabadon és felelősséggel akarjuk az elérhető és hozzánk méltó jót, és minden tisztességes eszközt meg kell ragadnunk ahhoz, hogy ezt a célt elérjük. A cél lehet valami „hasznos jó”, „gyönyörködtető jó”, vagy, „tiszteletre méltó jó”. Ezek közül a legrangosabb a tiszteletre méltó jó. E jónak, mint tökéletességnek a birtoklása a boldogság. Ám

az emberhez legméltóbb az a boldogság, ami elveszíthetetlen (a halál sem ragadhatja el tőlünk), és tökéletesen megnyugtatja az ember vágyait. A múlandó javak birtoklása csak látszat, és ideig-óráig tartó boldogságot biztosíthat az embernek. Szellemi lelkünk halhatatlan jóra irányul. Kérdés, hogy van-e ilyen jó, továbbá, hogy birtokolhatja-e az ember, és bírása valóban örök boldogságot jelent-e? A Biblia tanúskodik arról, hogy ilyen legfőbb jó létezik. Maga a személyes és élő Isten, aki Fiában megígérte nekünk, hogyha teljesítjük a földön akaratát, akkor már itt, az evilági létben is lelki boldogságot ad, ami után vágyakozunk. A lélek a természetfölötti Isten után vágyik. Mivel a hit adja azt a természetfölötti tudást, ami reményünket itt e földön megalapozza, érthető Pál apostol kijelentése: „a hit reményeink szilárd alapja”.

Szeretet

A szeretet nemcsak azért a legtökéletesebb természetfölötti erény, mert a kinyilatkoztatásból tudjuk, hogy „Isten a szeretet”, (vö. 1Jn 4,16: „Szeretet az Isten, aki szeretetben él Istenben él, és Isten öbenne”) hanem azért is, mert már a természet rendjében egyesíti magában minden értelmi és törekvő, (kívánó, vágyó, akaró) továbbá érzelmi képességünket, méghozzá a legmagasabb fokon. A szeretet nem csupán igaznak ismeri, hanem jónak és kívánatosnak is tartja azt az értéket, célt, amelynek birtoklása boldoggá tesz, és ami méltó emberi lényünkhöz. Ám a Bibliából a hit által tudjuk, hogy az elveszíthetetlen legfőbb igazság és jóság, ami istenképiségünkhöz és istengyermekségünkhöz méltó. az nem más, mint az az élő örök Isten, aki mint igazság a hitünk tárgya és mint jóság hitünk ígérete, reményünk foglalatja. Ezért aki szeret, annak valamiképpen hinnie és remélnie is kell, aki hisz és remél, (ha helyesen teszi ezt), annak valamilyen módon szeretetre is kell törekednie. A reményt tehát nem választhatjuk el a hittől és a szeretettől. Ezért a keresztény ember nem lehet pesszimista. Napjainkban – főleg hazánkban – sok a depressziós és pesszimista ember. Ám ez a beállítottság aligha egyeztethető össze keresztény elkötelezettségünkkel. Hitünk arra tanít, hogyha „nem is jöttek be” dolgaink, ha nem is sikerült, amit elterveztünk, továbbá, ha a körülményeink olyannak tűnnek, mintha nem sok távlata lenne is életünknek, a reményt akkor sem szabad elveszíteni. Isten a mi földi sorsunkat az örök élet szempontjából nézi, és megenged olyan dolgokat is, (hiszen tiszteli szabad akaratunkat) melyek jelenleg elkeserítőnek tűnnek, de az örök üdvösségünk szempontjából hasznosak lehetnek. Isten direkt módon nem akarja a bűnt és a rosszat, de megengedi azért, hogy ezáltal nagyobb jóhoz jussunk. Rákényszerülünk valamely erény gyakorlására, vagy bűn elkerülésére, amit egyébként – jósorsunkban – valószínűleg nem tennénk, és természetfeletti szempontból nézve amolyan „langyos” lenne az életünk, amiről azt olvassuk a Jelenések könyvében, hogy az ilyet az Úr „kiveti szájából”. Ha nehéz és kilátástalan is néha helyzetünk, itt és most szeretni, jót tenni kis dolgokban mindig lehet, s ez erősíti hitünket és reményünket.

Örömünk oka

„Ha Krisztus nem támadt föl, hiábavaló a mi igehirdetésünk és hiábavaló a ti hitetek..., továbbá” ha nincs föltámadás, akkor együnk, igyunk, mert holnap úgyszólván meghalunk” – tanítja szent Pál apostol. De Krisztus föltámadt. Ezért a húsvét a keresztények legnagyobb örömnépe.

A lélek halhatatlansága

Az öröklét minden időkben izgatta az embert. Ezért építettek a fáraók piramisokat, ezért firkészték az ősi népek az istenek világát, de a mai embert is foglalkoztatja a gondolat: emléke valamiképpen fönmaradjon. Mindez azért van, mert nem csupán „test” az ember. Halhatatlan lelke is van. Teste anyagi, lelke viszont szellemi természetű. Az anyag önmagában érzékelhető, vagy műszerekkel „kitapintható”. A lélek viszont hatásaiban, működésében megtapasztalható. A működés „mögött”, működtető is van. S ha a hatás szellemi, akkor létesítő oka is szellemi természetű. Az anyag, mennyiségi összetettségben létezik. A szellem nem „számlálható” meg. ugyanakkor mint megelőző egység, minden megszámlálhatóság és mérhetőség, mennyiség, anyagság és testiség lehetőségi feltétele. Ezért a szellem létmódja magasabbrendű az anyagénál, viszont a szellem az anyagon keresztül fejezi ki magát – legalábbis a mi tér-idő összetettségi világunkban. A kultúrát és a vallást mindig foglalkoztatta a szellemi létmód. A vallást pedig különösképpen a személyes lélek halál utáni sorsa. A hindu vallás valamiféle nagy nirvánáról beszél, amiben a test pusztulása után a lélek „felolvad”. Ám a nirvána szinte személytelen semmivé zsugorítja a személyes lelket. A buddhizmus a halál után a lélek reinkarnációjáról szól és vallja, hogy a léleknek a halál után sokszor kell újra megtestesülnie, hogy végleg a szenvedésben megtisztuljon. Az utóbbi vélekedés támadható pontja ott van, hogy egyszerű földi életünk erkölcsi komolyságát kérdőjelezi meg, mert azt sugallja, hogy még „ráérünk” megtisztulni, míg az előbbi felfogás – lenézve az ember testi mivoltát – csak a lélek örökkévalóságával foglalkozik, de megfelel a személyes öröklét vágyáról. A helyes választ csak az adhatja meg az öröklét problémájára, aki mind a test, mind a személyes szellemi élet halál utáni sorsáról az emberi természetnek megfelelő, hihető és történelmileg megalapozott választ tud adni, mert egyszerre Ura és fenntartója az időnek, s örökkévalóságnak egyaránt.

A test föltámadása

A test föltámadása nem magától érthető jelenség. A lélek – mivel szellemi természetű – halhatatlan. Erre már az ókori görög filozófusok is rájöttek. Sokan közülük a testet – épp mulandósága és romlandósága miatt – megvetették. Az ókori vallások is vagy a lelket, vagy a testet értékelték túlságosan. Az ószövetségi vallás a kinyilatkoztatás következtében tiszta személyes szellemi Isten-fogalommal rendelkezett. A hellenista filozófiák és vallások, amelyek a szellem magasabbrendűségében hittek, az isteni létformát szelleminek gondolták. Ezért tudták nehezen elfogadni az ősegyház igehirdetésének lényegét: A názáreti Jézus, akit Poncius Pilátus helytartósága idején Jeruzsálemben keresztre feszítettek és meghalt, halottaiból föltámadott, vagyis testestül-lelkestül isteni méltóságának megfelelő létmódban örökké él. Bár az ószövetségi Makkabeusok könyvében már történnek utalások arra, hogy a halál után az ember Isten ítélőszéke elé kerül, sőt a Jézus korabeli farizeusok még a test feltámadását is vallották, mégsem volt ez közmegegyezőség akkoriban. ezzel szemben Jézus egyértelműen és világosan beszélt tanítványainak isteni voltáról. továbbá arról, hogy hiába ölik meg, mert harmadnapon halottaiból feltámad és visszatér az Atyához a mennybe. Ennek ellenére az apostolok – koruk

gyermekai lévén – bizonytalanokodva fogadták ezt a tanítást. Ők lepődtek meg a legjobban, amikor a Jézus holttestét illatos kenettel megtisztelni kívánó asszonyok azt a híradást hozták, hogy Jézus sziklasírja üres, a bejárattól a kő el van hengerítve. Valójában az apostolok akkor győződnek meg Jézus ígéretének beteljesedéséről, amikor húsvét vasárnap zárt ajtók mögött a feltámadt Krisztus megjelenik a félelemtől bezárkózott tanítványoknak. Először azt hiszik, hogy szellemet látnak, s csak lassan ismerik fel a föltámadottban a názáreti Jézust. Tamás apostol ekkor nincs velük és azt mondja, hogy ő nem hisz Jézus feltámadásában mindaddig, amíg kezével nem érinti sebeit. Nyolc nap múlva erre is alkalom nyílik, amikor a tanítványok együtt vannak. Megérinthesi a feltámadott sebeit. Jézus csak annyit mond neki: „Tamás, ne légy hitetlen, hanem hívő. Boldogok, akik nem látnak és mégis hisznek” Az emmauszi tanítványokban akkora az elbizonytalanodás, hogy elmennek Jeruzsálemből, az apostolok közösségéből. Ők pedig a „kenyértörésben” ismerik fel a vándor-idegenként hozzájuk csatlakozóban a feltámadt Krisztust.

Újjáéledt remény

Pál apostol történelmileg megalapozott és a kortársak által ellenőrizhető tényként számol be Krisztus feltámadásáról, hiszen a damaszkuszi úton neki is a föltámadt Krisztus jelent meg és adott apostoli küldetést. Az első korinthusi levél jóval előbb keletkezett, mint az írásba foglalt apostoli ígehirdetés, a négy evangélium. Ám ez a levél már feltételezi a korábbi, szóban hirdetett apostoli tanítást, az evangéliumot, Krisztus föltámadásáról. Ezért írhatja Pál, hogy „Krisztus föltámadt. Először megjelent Péternek, aztán a tizenkettőnek, azután pedig egyszerre több mint ötszáz testvérnek jelent meg, akik közül többen még élnek, míg mások már meghaltak”. Az ellenőrizhető apostoli ígehirdetés a feltámadásról, az üres sír, a feltámadott megjelenései mennybemenetelig – történelmi tények. Maga a föltámadás, mint jelenség, egyszerre történelmi és történelmen-túli, ún. természetfölötti tény. Nem volt rá példa sem előtte, sem utána. Krisztus föltámadása nem „sorolható be” az egyszerű történelmi tények közé. Nem lehet a történelmi kutatás tárgya, mert akkor már nem lenne a természetfölötti hit tárgya. Csakhogy nem pusztán az létezik, vagy létezhet, amit a történészek, vagy természettudósok „engedélyeznek”. Ma már az igazi tudósok tisztában vannak „tudós-tudatlanságukkal” és belátják, hogy tudásuknak határa van. A történelmi események ugyanis nem a történészek „előre gyártott” elméleteihez igazodnak és a természet is „kicszelezi” az Öntelt természettudósokat. Szent Pál ezt így fogalmazza meg említett levelében: Isten „evilág bölcseit saját ravaszságukkal fonja meg”. Jézus már földi életében megígérte, hogy a benne hívőket halottaikból föltámasztja az utolsó napon. Ugyanúgy János evangéliumában azt ígéri, hogy amint most megváltó kereszthalálával elmegy közülünk, az idők végezetén visszajön, hogy „ítéljen eleveneket és holtakat”, mert „neki adatott át minden hatalom a mennyben és a földön”. Arról is szól János evangéliumában, hogy a halál után az igazak, akik jót cselekedtek földi életükben, föltámadnak és üdvözülnek, míg a gonoszok, akik rosszat cselekedtek, „föltámadnak és elkárhoznak”. Pál apostol pedig azzal vigasztalja a földön zarándokló vándor egyház tagjait, hogyha sorsközösséget vállalnak Jézussal itt a földön a szenvedésben, akkor sorstársai lesznek a halál után a festi föltámadás dicsőségében is. Krisztus föltámadásával és mennybemenetelével nem „bánta meg”, hogy emberré lett. Isteni és emberi mivoltában tovább is közbenjár értünk a mennyi Atyánál és vár bennünket.

Hivatás vagy foglalkozás

Sok szülő úgy gondolja, hogy kötelességének megfelelően cselekszik, ha gyermekeinek úgymond mindent megad. Sajnos a legtöbben a „minden” szón pusztán anyagiakat értenek: egészség, lakás és jövedelmező foglalkozás. Ám az Úr Jézus megmondotta: „Nem csak kenyéren él az ember, hanem az Isten ígésén is”.

Kedv

A pályaválasztási tanácsadók panaszkodnak arról, hogy a szülőket nem túlságosan érdekli az, hogy gyermeküknek mihez van kedve, hanem az ún. jól jövedelmező, divatos pályákra igyekeznek irányítani gyermeküket. Ebből aztán akárhányszor komoly, lélektani problémák származnak, mert kiderül, hogy a pénznél fontosabb a kedv. Kedv nélkül ugyanis nem lehet dolgozni. De mihez van az embernek kedve? Nyilván ahhoz, amihez képessége és tehetsége van. Nem kétséges, hogy sok fiatalnál csak később derül ki, hogy mihez van tehetsége. Csakhogy az is igaz, hogy ezt már korai gyermekkorban a figyelmes szülői, vagy nevelői-tanári szem észreveszi. Ehhez azonban a gyermekkel foglalkozni kell. S itt jelentkezik egy ördögi kör. Többnyire a szülők és nevelők is olyan emberek, akiket ráállítottak egy pályára, s úgy gondolják, hogy nekik is ezt kell tenniük a rábizottakkal. Holott tudniuk kellene, hogy tehetséget csak az ébreszthet, akiben ezt már korábban mások felébresztették. Képességet csak az aktivizálhat, akinek ebben már segítettek. Foglalkozást lehet adni, de hivatást csak az adhat, akinek hivatása van. S ha a szülők és nevelők pusztán foglalkozásként végzik feladatukat, akkor nem lesz „szemük” a fiatalok képességeinek felismerésére, és „jó foglalkozást” nem pedig hivatást választanak gyermekük részére, megfosztva a fiatalságot attól az életre szóló, életet meghatározó kockázatos, de ugyanakkor csodálatos kalandtól, ami az önálló érett nagykorú személyiség sajátja, hogy maga válassza eljövendő foglalkozását, hivatását és ugyanakkor vállalja a választásával és döntésével együtt járó felelősséget is. Igaz, hogy egy ilyen döntés többnyire nem gyermekkorban történik, mert e korban a választási alternatívákról még nincs reális képe az embernek, de a kedv (s az ezt kísérő öröm) és az érzelmi ráhangoltság, továbbá bizonyos öröklött, vagy szerzett tulajdonságok már sok mindent elárulnak a gyermek későbbi döntésének lehetőségeiről.

Foglalkozás

A foglalkozás nem más, mint valamivel való foglalatosság, ami elfoglalja az embert. Olyan cselekvésről illetve alkotói tevékenységről van itt szó, ami lefoglal bennünket. Jóllehet, ez tágabb értelemben jó meghatározásnak tűnik, mégis szűkebb értelemben szoktunk beszélni foglalkozásról, s itt ez kenyérkereső foglalatosságot jelent. Vagyis a foglalkozás olyan tevékenység, aminek fő célja a megélhetéshez szükséges anyagi javak megszerzése. Szerencsés esetben a kenyérkereső foglalkozás lehet olyan tevékenység is, ahol a munka fáradtságát felejteti a kedv, amivel a foglalkozást üzzük, mert képességünk, tehetségünk megkönnyíti a munka végzését. A foglalkozás abban különbözik a játéktól, hogy míg a játék felelősség nélküli tevékenység (pontosabban csak a játék mesterséges és a játékidőre vonatkozó kereteire vonatkozik a felelősség), addig a kenyérkereső foglalkozás egzisztenciális, egész létünket érintő, felelősséget hordozó aktivitás. Nem kétséges, hogy a foglalkozással együtt járó munkát megkönnyíti a motiváció. Közismert dolog, hogy „pénzzel sok mindent el lehet érni”. Ám ez a motiváció csak rövid távon tűnik hatékonynak. Hosszú távon azonban mindig valamiféle magasrendű indíték szükséges. Számos embernél a legmagasabb rendű motívum a munkához, a család java. De itt is észrevétlenül begyűrűzik a materialista szemlélet, a bármi áron való

pénzszerzés vágya („természetesen” a családért) de aztán hamarosan kiderül – főleg akkor, amikor valamiről le kell mondani -, hogy az egyén anyagi érdekei itt is fontos szerepet játszanak. Bármely foglalkozás keretében végzett munka minőségét a lelkiismeretesség határozza meg. Ez pedig erkölcsi jellegű indítékra utal. Minőségi, jó munkát hosszú távon csak az tud végezni, aki akkor is lelkiismeretes, hogyha senki nem ellenőrzi, senki sem látja. Sokaknak elég a lelkiismeretes munkához az a belső indíték is, hogy ők úgymond tartoznak ezzel önmaguknak, vagy az illetőt a hosszú távú ambíció fűti, s a rövid távú anyagi hasznot feláldozza a későbbi siker vagy az ígéretes, sokkal nagyobb anyagi haszon reményében. De vajon elég-e ez az embernek? Lehet-e a foglalkozást még magasabbrendű célért is folytatni?

Hivatás

A foglalkozás a hivatástól abban különbözik, hogy míg a foglalkozást az ember csak a munkaidő tartamában végzi, többnyire pénzeszközes célzattal, addig a hivatásból fakadó tevékenység a szabadidőt is kitölti és még akkor is kedvvel végezzük, ha közvetlen hasznunk nincs belőle. A hivatás mindig „felülről” jön. Tartalma szellemi. A hivatás nem más, mint elhivatottság az örök értékek, végső soron Isten oldaláról, ezen értékek osztatlan, hűség szolgálatára. Mivel a hivatás mindig küldetésre irányul, hiszen a hívó szó egyben valamely feladat elvégzésére való készítés bennünk, kötelez is. Erről lelkiismeretünk szava is tanúságot tesz. A hivatás nem kényszer. A hivatásnak lehet ellenállni. De ha valaki nem hallgat a lélek mélyén elhangzó szóra, megkurtítottan fogja érezni életét. Sokszor eszébe fog jutni: valamit meg kellett volna tennem az életemben, amit csak én tehettem volna meg és ezt elmulasztottam. Tárgyát illetően sokféle hivatás lehetséges. De a hivatások rangját mégis az Isten üdvözítő tervével való együttműködés közvetlensége vagy közvetettsége határozza meg. Tárgyát illetően a legmagasabbrendű a papi hivatás, ami Krisztus prófétai tanítói, pásztori vezetői és főpapi szolgálatából részesít. E hivatás tartalma az apostoli küldetés, ami Krisztus megváltói művének folytatására ad megbízást az egyház keretében és annak szolgálatára. De minden keresztény, vagyis Krisztus-hívó hivatást és kegyelmet kapott arra, hogy valamely foglalkozás keretében e hivatásnak megfelelően Isten munkatársa legyen ebben a világban. A legszebb persze a szülői hivatás, ahol a szülők Isten életadó és életről gondoskodó – gondviselő tevékenységéből részesednek és ezt megfelelő felelősséggel (hiszen Istennek kell felelniük majd azért, hogy miképp végezték feladatukat) teljesítik. Az orvosi, továbbá a nevelői hivatás is olyan foglalkozás, amit nem lehet „csak munkaidőben”, „csak pénzért” végezni. Végső soron a keresztény ember számára nem annyira az fontos, hogy „mit” csinál, hanem „hogyan” csinálja. Minden foglalkozást – kivéve természetesen azokat, amelyek tárgyukból és tartalmukból adódóan vagy bűnös foglalkozások, vagy bűnre vezető komoly veszélyt jelentenek – lehet hivatásként végezni, ha hűséggel, elkötelezetten, lelkiismeretesen végezzük, s mindig abban a tudatban, hogy cselekedeteinket Isten jelenlétében hajtjuk végre. Így a kedv, a foglalkozás és hivatás egységében tartalmas lesz életünk.

A jó házasság

Lehetséges-e a jó házasság? Napjainkban ezt sokan kétségbe vonják. Sok házasság válással végződik. Vannak, akik idejét múltnak tekintik a házasság intézményét. Olyanok is akadnak, akik szerint a házasság magánügy, amibe sem az államnak, sem az egyháznak nincs beleszólási joga. Az egyház a házasságot jónak tartja, továbbá azt is megmutatja, hogy mit kell tenni a házasság sikere érdekében.

Szeretet

A jó házasság szerelemmel kezdődik. A szerelem érzése nem is olyan gyakori, amint azt sokan gondolják. A szerelem nem azonos a „jó vagy nálam” érzésével. A szerelem nem csupán erotikus vonzódás avagy szexuális érdeklődés. A szerelem a barátságból alakul ki, de nem abban az értelemben, ahogyan ma azt divatos mondani: „barátom”, „barátnóm” van, mert e kijelentés mögött leggyakrabban házasságon kívüli, monogám szexuális viszonyt kell érteni. A barátság a legszebb emberi érzés, de a férfi és nő közt is lehetséges. Megfelelő feltételek mellett a különeműek közötti barátságból szerelem is születhet. Ha a barátság őszinte bizalomra és kölcsönös megbecsülésre épül, akkor a szeretetben van megalapozva. A szeretetnek többféle formája, fokozata van. Ám a legtökéletesebb az a szeretet, ami a másikban az egyetlen és megismételhetetlen személyt szereti, mindig és minden körülmények között. Így szeret bennünket az Isten, még akkor is, ha bűnösök vagyunk. Ha nem önmagáért szeretem a másikat, hanem „valamiért”, akkor nem tökéletes a szeretetem. A házasság olyan barátságból alakul ki és arra épít, ami folyvást ebből a szeretetből táplálkozik. Tapasztalatból tudjuk, hogy nem könnyű a másikat cselekedeteitől és személyiségének torzulásaitól függetlenül szeretni. Nem könnyű a bennünket ért sérelmeket elfelejteni és újra kezdeni. Annak a kísértésnek sem könnyű ellenállni, hogy a szeretetben „várunk” és kapni szeretnénk valamit. Ám a szerelem – lángolásának szakaszában – nem akar tudni ezekről a nehézségekről. S ha hall is felőlük, úgy véli, hogy e nehézségeket könnyedén le lehet győzni. hiszen a szerelem „örökké tart”. Épp az örökké-„valóság” tudatának felvillanása és vágya, ami a konkrét „másik”-ra irányul, jelzi, hogy a házasság, ami szerelemből fakad, monogám és felbonthatatlan.

Hűség

A hűség, általában, tartós kitartás a jóban. A hűség, személyek közti viszonylatokban, stabilizált emberi kapcsolat, előnyös és hátrányos viszonyok között egyaránt. A házasság monogám és felbonthatatlan jellege a hűségben valósul meg.

Jóllehet az emberi természet rá van hangolva a javak és értékek maradandó birtoklására és az értékes emberi kapcsolatokra, így a barátságra és a házasságra is vonatkozik. Jó a hit által is tudnunk, hogy a kinyilatkoztatás megerősíti e természetes igényünket. A házasság monogám és felbonthatatlan jellege isteni törvény; amin még a római pápa sem változtathat. Maga az Úr Jézus nyilatkoztatja ki Máté evangéliumának 19. fejezetében, hogy „Isten férfinek és nőnek teremtette az embert. Ezért a férfi elhagyja apját és anyját, feleségéhez csatlakozik és a kettő egy ember lesz. Ezért amit Isten egybekötött, ember szét ne válassza”. Az Úr Jézus azonban hozzáfűzi: „Nem mindenki tudja ezt felfogni, csak akinek az Isten megadja” (Mt 19,12). Korunkban különösen időszerű az Úr Jézus eme hozzáfűzése. Azt jelenti, hogy a házassági hűséget egy életen keresztül Isten kegyelme nélkül nem lehet megtartani. Isten kegyelmét azonban imádságban folyvást kérni kell és a szentségekben Isten kegyelmével töltekezni szükséges. A keresztény házasságot megélni csak a teljes keresztény élet összefüggésében lehet.

Érdekes, hogy Krisztus Urunk a házassággal összefüggésben szól az „Isten országáért vállalt” nőtlenségről, szüzességről is mondván: „Van aki képtelen a házasságra, van akit az emberek tettek alkalmatlannak rá, és van aki az Isten országáért lemond róla. Nem mindenki tudja fölfogni ezt, csak akinek az Isten megadja” (Mt 19,13 kk). Vagyis az egyházban Jézus Urunk két emberi létformát legitimál, s mindkettőnek meg kell lennie az egyházban, ha a jézusi alapításra hivatkozik: az egyik a monogám és felbonthatatlan házasság, a másik az Isten országáért vállalt házasságról való lemondás. Ez annyit jelent, hogy semmiféle egyházi törvény nem változtathatja meg a házasság felbonthatatlanságát és nem szüntetheti meg az Isten országáért vállalt önmegtartóztató tiszta életre szóló hivatás életformáját. Mindkettő olyan karizma (rendkívüli kegyelmi adomány), melynek gyümölcsöző tanúságtevő megélése elválaszthatatlan a személyek életszentségétől. Vagyis minél szentebb valaki, annál vonzóbban tudja megvalósítani akár az egyik, akár a másik életformát.

Jóság

A jóság nem más, mint a szeretet aprópénzre váltása. Szeretet a mindennapi élet gyakorlatában. A jó házasság abban nyilvánul meg, hogy mind a férj, mind a feleség és a gyerekek jó emberek. Jó emberek azok, akikkel jó együtt lenni. Örömet sugároz jelenlétük. Nem bánanak senkit és igyekeznek mindenkinek a javát szolgálni. Elsősorban nem önmaguk, hanem mások javát keresik. A jó házasság a jóság nevelő iskolája. Önzetlenségre és önfeláldozásra szoktat. Lehetőséget biztosít a szerénység és áldozatosság gyakorlására. Ugyanakkor a másokért vállalt felelősségre is sarkal. Tévedés lenne azt gondolni, hogy vannak születésüktől fogva jó emberek és vannak rossz emberek, akik nem tudnak jók lenni. Minden ember a lelke mélyén szeretne jó lenni, és nem csupán a környezetén hanem rajta is múlik, hogy jóságos ember lesz-e vagy sem.

Szent Pál apostol szépen ír az efezusi levélben arról, hogy milyen a jó házasság. Amikor a feltámadt Krisztus és az egyház szeretet-kapcsolatáról szól, akkor kifejti, hogy Krisztus és az egyház kapcsolata monogám és felbonthatatlan, mert „hűséges az Isten” (I. Kor 1,5). Föltárja, hogy amint Krisztus szereti az egyházat, úgy kell szeretnie a férjnek is a feleségét. Amint Krisztus folyvást föláldozza magát az egyházért, úgy kell a férjnek is feláldoznia magát a feleségéért. Továbbá, amint Krisztus feje az egyháznak, úgy a férj is feje az asszonynak, és amint az egyház engedelmeskedik Krisztusnak, úgy engedelmeskedjék az asszony is a férjének. Ehhez hozzáfűzhetnénk: az asszony szívesen meg is teszi ezt, ha a férje Krisztushoz hasonlít. Sokan úgy, gondolják, hogy a jó házasság kulcsa az asszony kezében van. Ez a természetes rendben igaz is. De a természetfeletti rendben a férj Krisztusra emlékeztető emberségén múlik a házasság boldogsága. S ha sok házasság zátonyra fut, az nem azért van, mert az egyház házasságról szóló tanítása idejétmúlt, hanem azért mert ritka az olyan házasság, ahol a férj és feleség igazán krisztusi emberek.

Mert ha azok, akkor Krisztussal együtt keresztet is tudnak hordozni, ami a keresztény házasságban is elkerülhetetlen. És ha Krisztus közöttük van, akkor megvalósul életükben a „házassági szent háromszög”, ahol az első Isten, aki maga a szeretet és az Ő végtelen szeretetéből tudja a férj és feleség újra és újra „feltölteni” kifogyóban lévő szeretetének „akkumulátorát”.

Jog és kötelesség

Az utóbbi években sokat hallunk a jogról. Mindenki a maga jogait hangoztatja. Alapvető emberi jogokról beszélnek, szociális jogokról, az önmegvalósítás jogáról, gyermekek, diákok, felnőttek, öregek, betegek és egészségesek... jogairól, sőt még a boldogsághoz való jogot is emlegetik. Ám akik jogukat hangsúlyozzák, kötelességről sohasem szólnak, legfeljebb a másik kötelességéről. Pedig a jog és kötelességfogalmi szoros összefüggének egymással.

Jogaink

Mi az oka annak, hogy az ún. rendszerváltás óta az alapvető emberi jogok az érdeklődés homlokterébe kerültek? A válasz nagyon egyszerű. A szocialista pártállam több mint negyven éves uralma idején ezekről a jogokról csak beszéltek, valójában jogai csak a pártállam uralkodó elitjének voltak. míg a lakosság túlnyomó többsége ténylegesen jogfosztott állapotban élt. Gondoljunk csak arra, hogy eleinte kifejezetten tiltva, később pedig (az ún. „gulyáskommunizmus” idején) egyszerűen csak nagyon korlátozott formában, meg volt tűrve a szólás, sajtó és gyülekezési szabadság. Érthető tehát, hogy a politikai fordulat után elemi erővel támadt fel az igény, hogy ezek az alapvető emberi jogok ne csupán elméletileg, hanem gyakorlatilag is biztosítva legyenek. A hirtelenjött nagy szabadsággal azonban nem tudunk élni, mert senkit sem tanítottak meg arra, hogy miképpen kell a szabadságot úgy gyakorolni, hogy szabadossággá ne torzuljon. Amikor emberi jogokról beszélünk, akkor ehhez a kötelesség is hozzátartozik, úgy, ahogyan az erkölchöz a felelősség. A két fogalom egymást kölcsönösen kiegészítik és nagy baj származik abból, ha csak az egyiket emeljük ki a másik rovására. Az emberi jogokat a felvilágosodás korában kezdték hangsúlyozni egy olyan feudális világban, ahol az osztályok közötti különbségek szinte „átjárhatatlanná” tették a társadalmat és alapvetően veszélyeztették az emberek közötti egyenlőséget. A baj csak ott történt, hogy az emberi egyenlőséget az ún. „természet”-ből kívánták levezetni, ahelyett, hogy a természet teremtőjének és urának, Istennek örök törvényeiről szóltak volna. A bibliai kinyilatkoztatás szerint Isten minden embert egyenlőnek (nem egyformának!) teremtett és ezért minden ember egyenlő Isten előtt. Ebből pedig logikusan következik az ember méltósága, ami Istenhez való hasonlatosságában van megalapozva. Ezért kell az egyik embernek a másik emberben tisztelnie a sokszor elrejtett – Istenarcot (vö. Reményik Sándor hasonló című verse) továbbá azt ember szabadságát Isten erkölcsi törvénye (ami természetes erkölcsi törvényként „szívünk hústábláiba van vésvé”) határolja.

A felvilágosodás nagy eszménye, a „szabadság, egyenlőség, testvériség” jelszava tehát igaz, de keresztényi értelemben, azaz helyes sorrendbe állítva: „testvériség, egyenlőség, szabadság”. Mert ahol megvalósul a testvériség, ott már egyenlőség is van. A helyesen gyakorolt egyenlőség (vö. demokrácia) lehetővé teszi azt a szabadságot, ami szabadossággént nem visszaélés a szabadsággal.

Kötelességeink

A kötelesség szót azért nem hallgatjuk szívesen, mert burkoltan benne van a megkötözöttség fogalma, amit viszont úgy élünk meg, mint szabadságunk korlátozását. Pedig kötelességteljesítés nélkül nem lehet közösségi életet élni. Azt el is várjuk másoktól, hogy velünk szembeni kötelezettségeiket teljesítsék. Ígéretüket, a szerződésben rögzített elvárásokat megvalósítsák. Tegyék a dolgukat. Ha azonban nekünk kellene valamit tenni a másikkért, a közösségért, kifogyhatatlanok vagyunk a kifogások felsorolásában. A kötelesség olyan feladat

amit akkor is teljesíteni kell, amikor az fárasztó, kellemetlen és jogilag nem ellenőrizhető. Ilyen kötelességteljesítő magatartásra csak az képes, akinek van erkölcsi tartása. Itt is igazolást nyer az az elv, hogy a jogrend az erkölcsi rendben van megalapozva. Ott, ahol elvész az erkölcs, a jog is üres malaszt lesz.

A mai demokráciák válsága a gyakorlatban abból adódik, hogy erkölcs nélküli jogrendre építenek. S mivel a jogi törvénynek csak akkor van értelme, ha betartható illetve behajtható, továbbá, mivel mindenki mellé nem lehet egy rendőrt állítani, az erkölcs nélküli demokrácia anarchiához vezet.

Ám anarchiában nem lehet élni, s előbb-utóbb megjelenik egy uralkodó elit csoport, aki a maga érdekei szerint megfogalmazott jogi törvényeket „külsőleg” rákényszeríti az anarchiába süppedt többségre és kialakítja a maga totalitárius, diktatórikus államrendszerét.

Szeretetünk

A helyes jogrend egy erkölcsi erényre épül és ez az igazságosság. Az igazságosság azt jelenti, hogy mindenkinek megadjuk azt, ami jár neki, s csak ebben az esetben kívánhatjuk meg, hogy nekünk is adják meg azt, amihez jogunk van. Az igazságosság feltételezi az ember személyek-közötti kapcsolatát. Ott, ahol érvényre jut az igazságosság, ott a jog által biztosított béke uralkodik az emberi közösségben. Ám ugyanakkor azt is tapasztaljuk, hogy az igazságosság tökéletes gyakorlása szinte lehetetlen. Hiszen az emberek nem „dolgok”, hanem élő egyedek, személyek. Nincs két egyforma ember és ezért úgy kell alkalmazni az igazságosság elvét, ha nem akarjuk, hogy a törvény önmagáért érvényesüljön, hanem az embert szolgálja, hogy a méltányosságot is mindig szem előtt kell tartanunk. A méltányosság odafigyel az ember személyes adottságaira, körülményeire és megengedi a kivételt, de csak indokolt esetben. Az indokolt eset pedig mindig az, ami az egyén érdekeit arányos egységben szemléli a közösség javával. Mert ha nem ez az irányító szempont, akkor az egyéni szándékok túlzottan érvényre jutnak, és megjelenik a kivételezés, lobbizás, protekciózás. Ez a beállítottság pedig lejáratja és nevetségessé teszi mind a jog, mind az erkölcs és a kötelességek világát. Hiszen a törvénynek épp az a lényege, hogy biztosítja az ember egyenlőségét és védi szabadságát.

A méltányosságnak mégis nagy szerepe van életünkben, mert ez az elv a testvériességet feltételezi. A testvériesség elve pedig a szeretet parancsára épül, ami azért kötelez bennünket – legalábbis az igazságosság és méltányosság szintjén – minden emberrel szemben, mert Isten irántunk való szeretetét kell, hogy megjelenítse világunkban. Isten igazságosan és nagylelkű irgalommal szeret bennünket és az ő kegyelmének segítségével nekünk is ezért kell igazságosan és egyben nagylelkű irgalommal szeretni felebarátainkat. Az a szeretet, ami nem tekint az igazságra és igazságosságra, lehet kellemes, de mindenképpen romboló. Elkényeztetetté teszi azt, akit ily módon szeretnek.

Az elkényeztetett ember önző. Az önző ember pedig mindent és mindenkit nem célnak hanem eszköznek tekint. Embertársait az önző ember csak hasznossági szempontból nézi. Isten, ember, egyház, mind csak annyiban „szeretetre méltó” az ő szempontjából, amennyiben haszna van belőle.

Az önző embernek csak jogai vannak, de kötelessége nincs. Akiben igazi szeretet van, az viszont megtalálja a helyes egyensúlyt a jogok és kötelességek között.

Szabadon kell a jót tenni

Beszélgetés Bolberitz Pállal az erkölcsről

A rendszerváltás után sokan arra számítottak: Mária és Szent István országában gyorsabb lesz a keresztény hithez, erkölcsiséghez való visszatérés...

– A jogállamiság keretei nem jelentik automatikusan a tartalmi feltöltődést is. A jó szabály nélkülözhetetlen, akár a sportban, de ettől még nem biztos, hogy szabályos lesz a játék. Sajnos azt látjuk, hogy a játékosok a labda helyett egymás sípcsontját rúgják... A rendszerváltás után megteremtődtek ugyan az alapok, de fél évszázados kommunista diktatúra után az emberekből ma még hiányzik az erkölcsiség. Sőt a liberális ihletettséggű jogállamiság ennek eszmeköréből átörökölt egy olyan szemléletet, amely feltételezi, hogy az emberek erkölcsi nivója magas, és képesek betartani a törvényeket. A gyakorlat azonban azt igazolja, hogy ez naivitás, mert 50 éven keresztül Magyarországon nem is volt erkölcsi nevelés, s ha maradt még valami tartás, az kizárólag abból adódik, hogy az emberi természetben van valamiféle fogékonyság a becsületességre.

A jelenleginél még a kommunizmus alatt is jobb volt az erkölcsi helyzet?

– 1945 előtt a rendszeres hitoktatás, amely minden állami iskolában is kötelező volt, nemzedékek hosszú sorára hatott, de már a '80-as években látni lehetett a lazulás jeleit. Mégis a jelenleginél nagyobb volt a közbiztonság, ugyanis a marxista etika az valójában politikai norma, ebből következően a jogi törvény egyben erkölcsi törvény is. Ez a megfontolás természetesen nem veszi tudomásul, hogy az erkölcsi törvény mindig belső indíttatású és szabad. Az a látszat tehát, hogy akkor az emberek erkölcsösebbek voltak, pedig csak a jogi törvényeket egy korlátozás nélküli, totalitárius rendszer kényszerítette az emberekre, akik tisztában voltak azzal, hogy a rendszer a legkisebb erkölcsi ügyből is tud politikai ügyet kreálni. A rendszerváltás után ez eltűnt, s egyszerre nyilvánvalóvá vált: a magyar társadalomból ma hiányoznak az erkölcsi alapok. A becsületnek nincs kifejezhető értéke, a házasság és a családi élet kötelekeiből hiányzik a morál, de a tulajdonnal kapcsolatban sem érvényesül az értékrend. Az emberek nem ismerik az enyém, tiéd, övé közötti különbséget. Elszabadult a féktelen önzés, a nyugati modellekből átvettük a rosszat, s mivel most úgymond, liberális világ van, a bűn szabadsága érvényesül. A jó szabadsága azért sem valósulhat meg, mert nagyon kevés van belőle.

Milyen hatások érvényesülnek a mai társadalomban?

– Magyarországon 1990-ig minden iskolában kötelező volt marxizmust tanítani, más világnézetet, s nemcsak a kereszténységet, meg sem ismertették a tanulókkal. Emögött vaskos ateizmus húzódtott, ami – bár ma már nem teszik hozzá Marx vagy Lenin nevét – még mindig jelen van a tudatalatti rétegekben. A kommunizmus idején erőteljesen megszürt nyugati kultúra helyett nagy erővel betört a felszínes tömegkultúra, ami olyan mintaként vetül a magyar társadalomra, mintha ezekben az országokban kizárólag a pénz utáni hajsza, a kíméletlenség, az erőszak, a szabadosság és a korlátok nélküliség volna a meghatározó.

A meghatározás, ami szerint a vallás az ember személyes ügye, tulajdonképpen honnan ered?

– John Locke használta elsőként a kifejezést, az anglikán államvallású XVIII. századi Angliában, az ember személyes, lelkiismereti szabadságának korlátozott elismeréseként. Ma viszont a magát többséginek feltüntetni akaró ateizmus számúzná a vallást a magánszférába. A vallásosság, a hit külső megnyilvánulásai révén számtalan ponton érintkezik a társadalommal.

Világnézeti meggyőződés nélkül hosszabb távon erkölcsösnek lenni nem lehetséges. A kereszténység tehát azért is a legjobb megalapozója az erkölcsnek, mert tiszteletben tartja azt, hogy az embernek szabadon kell a jót akarnia, vagyis az erkölcsi törvényekkel nem kényszerítik és fenyegetik, hanem motiválják az embert.

Mi lehetne majd a kibontakozás útja?

– Hiába akarják egyesek kizárólag kulturális örökségnek feltüntetni Magyarország ezeréves keresztény múltját, a kereszténység életformát adó hagyományt jelent, nélküle nem létezhet az értékekhez való visszatalálás. Ezért elkerülhetetlen, hogy a keresztény egyházak ebben megfelelő szerepet vállaljanak, természetesen tiszteletben tartva az emberek lelkiismereti szabadságát. Az állam részéről jóindulatú együttműködésre van szükség.

A jelenlegi helyzet az iskolák támogatása terén igen ellentmondásos.

– Elméletileg az esélyegyenlőség adott. Ezt azonban nem követi a gyakorlat, így nem is képes kellően érvényesülni. Sajnos a totális állam éles ateizmusa tovább élő rossz hagyományt teremtett a túlzott liberalizmusban, mely az államot – az adóhivatal kivételével – legszívesebben megszüntetné. Ez persze a liberális rendszer korai szakaszának utánczása, hiszen egy modern demokratikus liberális jogállamban az állam szerepvállalása a polgárok megvédésében fokozott, például abban, hogy megakadályozza egyes érdekcsoportoknak a társadalom tagjaival szembeni túlhatalmát. Így a jelenlegi helyzet azért is paradox, mert az államnak pont arra nincs pénze, amire a polgárok az általuk fizetett adót szánják. Elméletileg tehát adott a lehetőség egyházi iskolák alapítására, de a gyakorlat azt mutatja, hogy a történelmi egyházak nincsenek abban a helyzetben, hogy állami pártfogás nélkül az intézményeiket hatékonyan működtessék. Az államnak volna kötelessége az adófizetők pénzét erre fordítani, hiszen ezek az intézmények az államtól átvállalt feladatokat látnak el.

A teológiai képzés még ennél is súlyosabb diszkriminációt szenved el.

– Az, hogy a teológiát nem tekintik tudománynak, a legsúlyosabb örökség. A magyar egyetemeknek korábban voltak teológiai karai, melyeket 1950 után megszüntettek. A rendszerváltás után felmerült ugyan a lehetőség, hogy – miként az más külföldi egyetemeken is van – a magyar állami felsőoktatási intézményeknek is legyenek ilyen fakultásai. Az akkori miniszterelnök tett ilyen javaslatot, de végül olyan megoldás született, hogy önálló egyházi egyetemként kezdte meg működését például a Pázmány Péter Katolikus Egyetem. A teológiai kar támogatását ellenben azzal próbálják elhárítani, hogy nincs hasonló képzés az állami intézményekben. Ez az állítás azonban a múlt rendszer tényállásából indul ki, hiszen azt a kommunizmus alatt szüntették meg. Ezen túlmenően – mint a teológiai kar dékánjának – azért is tiltakoznom kellene egy ilyen döntés ellen, mert a fakultásról kikerülők többsége hittanárként állami középiskolában tanít majd. Egyébként a családok gondozásával, a neveléssel, a lelki útmutatással a papok is reális és növekvő társadalmi igényt elégítenek ki.

Nagyon nehéz emögött nem politikai szándékot érzékelni...

– Senkit nem akarok vádolni, csupán a tényekre szorítkozva fejtettem ki véleményemet. Ez a hátrányos megkülönböztetés azonban nemcsak Nyugat-Európában, de a többi volt szocialista országban is ismeretlen.

*Demokrata 1996/11
(Kovács Lajos Péter)*